

SPRAWOZDANIE
Z WYKONANIA BUDŻETU PAŃSTWA
ZA OKRES OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2023 R.

INFORMACJA O WYKONANIU BUDŻETÓW
JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

RADA MINISTRÓW

Warszawa

2024

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
I. Wykonanie budżetów jednostek samorządu terytorialnego.....	13
Dochody jednostek samorządu terytorialnego	15
<i>Transfery z budżetu państwa</i>	<i>19</i>
<i>Wykonanie subwencji ogólnej w 2023 r.</i>	<i>20</i>
<i>Wykonanie części oświatowej subwencji ogólnej w 2023 roku</i>	<i>22</i>
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	25
<i>Wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego.....</i>	<i>29</i>
<i>Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego</i>	<i>30</i>
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	31
Zobowiązania według tytułów dłużnych jednostek samorządu terytorialnego	34
Spełnienie relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych	37
Wieloletnie prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego.....	40
II. Wykonanie budżetów gmin	42
Dochody gmin	42
<i>Dochody według źródeł pochodzenia</i>	<i>45</i>
<i>Subwencja ogólna.....</i>	<i>48</i>
<i>Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich</i>	<i>52</i>
<i>Dochody gmin według działów.....</i>	<i>63</i>
<i>Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>65</i>
Wydatki gmin	66
<i>Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków.....</i>	<i>68</i>
<i>Wydatki według działów.....</i>	<i>69</i>
<i>Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>74</i>
Wynik budżetów gmin	75
Przychody i rozchody budżetów gmin	76
Zobowiązania według tytułów dłużnych gmin	77
Przychody i koszty gminnych samorządowych zakładów budżetowych	79
Wydzielony rachunek dochodów gminnych jednostek budżetowych	82
III. Wykonanie budżetów powiatów.....	84
Dochody powiatów	84
<i>Dochody według źródeł pochodzenia</i>	<i>85</i>
<i>Subwencja ogólna.....</i>	<i>87</i>
<i>Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich</i>	<i>91</i>
<i>Dochody według działów</i>	<i>101</i>
<i>Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>104</i>
Wydatki powiatów	104
<i>Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków.....</i>	<i>105</i>
<i>Wydatki według działów.....</i>	<i>106</i>
<i>Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>111</i>

Wynik budżetów powiatów.....	111
Przychody i rozchody budżetów powiatów	112
Zobowiązania według tytułów dłużnych powiatów.....	113
Przychody i koszty powiatowych samorządowych zakładów budżetowych	115
Wydzielony rachunek dochodów powiatowych jednostek budżetowych.....	116
IV. Wykonanie budżetów miast na prawach powiatu	118
Dochody miast na prawach powiatu	118
<i>Dochody według źródeł pochodzenia</i>	<i>119</i>
<i>Subwencja ogólna.....</i>	<i>123</i>
<i>Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich</i>	<i>126</i>
<i>Dochody według działów</i>	<i>137</i>
<i>Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>139</i>
Wydatki miast na prawach powiatu	139
<i>Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków.....</i>	<i>141</i>
<i>Wydatki według działów.....</i>	<i>142</i>
<i>Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>146</i>
Wynik budżetów miast na prawach powiatu	147
Przychody i rozchody budżetów miast na prawach powiatu	147
Zobowiązania według tytułów dłużnych miast na prawach powiatu.....	148
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu.....	150
Wydzielony rachunek dochodów jednostek budżetowych miast na prawach powiatu.....	152
V. Wykonanie budżetów województw.....	153
Dochody województw	153
<i>Dochody według źródeł pochodzenia</i>	<i>154</i>
<i>Subwencja ogólna.....</i>	<i>156</i>
<i>Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich</i>	<i>159</i>
<i>Dochody według działów</i>	<i>167</i>
<i>Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca</i>	<i>168</i>
Wydatki województw.....	169
<i>Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków.....</i>	<i>170</i>
<i>Wydatki według działów.....</i>	<i>171</i>
Wynik budżetów województw	176
Przychody i rozchody budżetów województw.....	176
Zobowiązania według tytułów dłużnych województw	178
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych województw	179
Wydzielony rachunek dochodów jednostek budżetowych województw	181
VI. Zbiorcze informacje dotyczące środków na realizację projektów i programów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, środków	

z budżetu państwa na współfinansowanie oraz płatności z budżetu środków europejskich.	182
VII. Zbiorcze wykonanie budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego	186
VIII. Zbiorcze wykonanie budżetu związku metropolitalnego	187
Spis tablic.....	188
Spis kartogramów.....	193

Wprowadzenie

Podstawę gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023 stanowiły:

- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych².

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego określa:

- źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego oraz zasady ustalania i gromadzenia tych dochodów,
- zasady ustalania i przekazywania subwencji ogólnej oraz dotacji celowych z budżetu państwa.

Istotnym źródłem dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Wielkość udziału we wpływach z podatku PIT w latach 2022 i 2023 przedstawiała się następująco:

	2022	2023
Gminy	38,34%	38,40%
Powiaty	10,25%	10,25%
Województwa	1,60%	1,60%
RAZEM	50,19%	50,25%

Ustalona na 2023 r. wielkość udziału gmin we wpływach z podatku PIT była wyższa o 0,06 punktu procentowego od udziału ustalonego na 2022 r.

Wskaźnik udziału gmin we wpływach z podatku PIT, określony w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wynosi 39,34%, z zastrzeżeniem art. 89 ustawy. Zgodnie z regulacją art. 89 tej ustawy udział gmin we wpływach z podatku PIT zmniejsza się o liczbę punktów procentowych odpowiadających iloczynowi 3,81 punktu procentowego i wskaźnika obliczonego łącznie dla całego kraju. Wskaźnik ten ustala się dzieląc liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r. do domów pomocy społecznej, według stanu na dzień 30 czerwca roku bazowego, przez liczbę mieszkańców przyjętych przed dniem 1 stycznia 2004 r., według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 356.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.

W 2023 r. wielkość udziału gmin we wpływach z podatku PIT wyniosła 38,40%.

Wskaźnik udziału we wpływach z CIT w 2023 r., w porównaniu, do wskaźnika obowiązującego w roku 2022, nie uległ zmianie i przedstawia się następująco:

	2023
Gminy	6,71%
Powiaty	1,40%
Województwa	14,75%
RAZEM	22,86%

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego do wyliczenia kwot rocznego dochodu jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT i z podatku CIT przyjęto prognozowaną ogólną kwotę wpływów z podatku PIT i z podatku CIT na rok 2023, według stanu na dzień 10 sierpnia 2022 r. Kwota ta w przypadku podatku PIT wynosiła 102 956 mln zł i w stosunku do roku 2022 była o 4,25% niższa, zaś w przypadku podatku CIT wynosiła 95 420 mln zł i w stosunku do 2022 r. była o 43,79% wyższa.

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego sporządzały uchwały budżetowe i wieloletnie prognozy finansowe, zgodnie z przepisami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, z uwzględnieniem szczegółowych rozwiązań prawnych wprowadzonych w związku z ograniczeniem wpływu skutków pandemii oraz inwazji zbrojnej Rosji na Ukrainę i związanym z tym kryzysem uchodźczym na gospodarkę finansową jednostek samorządu terytorialnego.

Jednostki samorządu terytorialnego obowiązane były stosować zasadę zrównoważenia budżetu w części bieżącej, zgodnie z którą organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki (będące nadwyżką środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego innych niż określone w art. 217 ust. 2 pkt 5 i 8 ustawy o finansach publicznych, w tym wynikające z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych). Na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, z zastrzeżeniem przypadku realizacji zadań bieżących ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej (UE) oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA). Wówczas, wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem

środków UE i EFTA, w przypadku, gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.

W 2023 r., podobnie jak w 2022 r., możliwe były odstępstwa od powyższej reguły zrównoważenia budżetu w części bieżącej. Jednostka samorządu terytorialnego planując i wykonując budżet w 2023 r. mogła przekroczyć relację dotyczącą zrównoważenia dochodów i wydatków bieżących m.in. o kwotę wydatków bieżących poniesionych w celu realizacji zadań związanych z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa w części, w jakiej nie były one finansowane środkami publicznymi otrzymanymi na ten cel od innych podmiotów. Dodatkowo wprowadzona została możliwość przekroczenia w okresie 2022-2025 reguły zrównoważania budżetu w części bieżącej w danym roku budżetowym, pod warunkiem, że w okresie tym jednostka zbilansuje swój budżet w tej części. Oznacza to, że deficyt bieżący danego roku będzie musiał być pokryty w innym roku budżetowym w okresie najbliższych lat. Wprowadzona została więc czasowa zmiana podejścia do rozliczenia tej reguły – z rozliczenia jednorocznego na średniookresowe.

Istotnym elementem zabezpieczającym jednostki samorządu terytorialnego przed nadmiernym zadłużeniem jest indywidualny wskaźnik spłaty zadłużenia odzwierciedlający ekonomiczną zdolność jednostki samorządu terytorialnego do spłaty zobowiązań. Reguła, określona w art. 243 ustawy o finansach publicznych, zakazuje jednostkom samorządu terytorialnego uchwalania budżetu, którego realizacja spowodowałaby, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja spłaty zobowiązań wraz z opłatami związanymi z obsługą zadłużenia do dochodów bieżących budżetu byłaby wyższa niż średnia arytmetyczna, z obliczonych dla ostatnich trzech albo siedmiu lat, relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów bieżących budżetu.

Wskaźnik zadłużenia z jednej strony znosi ograniczenia wiążące jednostki samorządu terytorialnego, dla których zaciąganie nawet dość znacznych zobowiązań finansowych może być instrumentem bezpiecznej polityki rozwojowej, z drugiej zaś dyscyplinuje te jednostki, którym wysokie obciążenie dochodów spłatami zobowiązań nakazuje dużą ostrożność przy zaciąganiu nowych kredytów i pożyczek, czy też emisji papierów wartościowych. Limit spłaty zadłużenia ma za zadanie zabezpieczyć jednostki samorządu terytorialnego przed nadmierną kumulacją płatności z tytułu obsługi zadłużenia w stosunku do ich dochodów, nie ogranicza natomiast możliwości absorpcji środków europejskich przeznaczonych na realizację projektów objętych dofinansowaniem z tych środków. Z limitu tego wyłączone są bowiem spłaty kredytów, pożyczek oraz wykup wyemitowanych papierów wartościowych na realizację projektów z udziałem środków unijnych.

W 2023 r. nadal obowiązywały wprowadzone od roku 2020 wyłączenia z limitu spłaty zadłużenia związane z epidemią. Wyłączeniu podlegały zobowiązania z tytułu pożyczek, kredytów i emisji obligacji, zaciągnięte w latach 2020 - 2021, w związku z ubytkiem dochodów jednostki wynikającym z wystąpienia epidemii COVID-19. Należy podkreślić, że wyłączone ze wskaźnika mogły być zobowiązania w kwocie ubytku dochodów, a samo wyłączenie ma charakter długoterminowy – tzn. spłata pożyczki, kredytu, obligacji będzie poza limitem przez cały okres jego spłaty. Dodatkowo, wydatki poniesione w latach 2020-2021 w celu realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 nie są uwzględniane przy ustalaniu relacji ograniczającej wysokość spłaty długu. Takie rozwiązanie ogranicza niekorzystne skutki epidemii COVID-19 - wpływające na spełnienie wskaźnika spłaty zadłużenia. Ponadto, w 2022 r. wprowadzono dodatkowe wyłączenia związane z realizacją zadań wynikających z pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Wyłączeniu podlegają wydatki bieżące poniesione na ten cel w części, w jakiej nie były one finansowane środkami publicznymi otrzymanymi przez jednostkę na ten cel.

W celu dążenia do maksymalnego wykorzystania przez jednostki samorządu terytorialnego ich możliwości inwestycyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu ich bezpieczeństwa finansowego, w roku 2023 relacja ograniczająca wysokość spłaty długu mogła być niezachowana w przypadku, gdy łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec 2023 roku nie przekroczyła 100% dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym, pomniejszonych o kwoty wykonanych dotacji i środków o podobnym charakterze (czyli, co do których organ stanowiący JST nie ma swobody podejmowania decyzji o ich przeznaczeniu) oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4–8 ustawy o finansach publicznych³, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego.

W przypadku sytuacji zagrożenia realizacji zadań publicznych i braku możliwości uchwalenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wieloletniej prognozy finansowej lub budżetu z zachowaniem indywidualnego limitu spłaty zadłużenia - regionalna izba obrachunkowa wzywa jednostkę samorządu terytorialnego do opracowania i uchwalenia programu naprawczego. Rozwiązanie – zakładając określone wymogi, co do gospodarki finansowej jednostki prowadzącej postępowanie naprawcze – pozwala na koncentrację środków i wysiłków samorządu niezbędnych z punktu widzenia efektywnej naprawy finansowej.

³ obejmujące w szczególności nadwyżkę z lat ubiegłych, wolne środki, spłaty pożyczek udzielonych w latach ubiegłych oraz środki z lokat dokonanych w latach ubiegłych.

W celu wzmocnienia potencjału finansowego oraz zachowania poziomu inwestycji na szczeblu lokalnym, w 2023 r. kontynuowano wsparcie finansowe jednostek samorządu terytorialnego, zarówno na zadania inwestycyjne, jak i bieżące.

Dodatkowe środki dla jednostek samorządu terytorialnego były przekazane m.in. z:

- Funduszu Przeciwdziałania COVID-19⁴, w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych. Celem programu jest zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie: wysokość wsparcia to od 80% do 95% wartości zadania (w zależności od obszaru).⁵ Środki Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych mogą być przeznaczone przez jednostki samorządu terytorialnego wyłącznie na wydatki majątkowe.
- Funduszu Pomocy⁶ na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w tym w szczególności dodatkowe środki z tytułu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, o których mowa w art. 50 ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Podział środków z ww. tytułu został dokonany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
- Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg⁷, który jest kompleksowym instrumentem wsparcia, umożliwiającym samorządom dysponowanie większym portfelem środków finansowych na realizację zadań własnych w zakresie m.in. budowy, przebudowy lub remontu dróg powiatowych i gminnych.

W 2023 r. wszystkie jednostki samorządu terytorialnego na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁸, otrzymały dodatkowe dochody z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 14,083 mld zł.

Dodatkowe dochody stanowiły uzupełnienie subwencji ogólnej i zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 3 ww. ustawy, jednostki samorządu terytorialnego mogły samodzielnie decydować

⁴ Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 powstał na mocy art. 65 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568, z późn. zm.).

⁵ <https://www.bgk.pl/polski-lad/>

⁶ Fundusz Pomocy powstał na mocy art. 14 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103, z późn. zm.).

⁷ Fundusz został powołany ustawą z dnia 23 października 2018 r. o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg (Dz. U. z 2023 r. poz. 747).

⁸ Art. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1586).

o ich przeznaczeniu. Na dodatkowe dochody w wysokości 14,083 mld zł składały się następujące kwoty:

- 1) 7,5 mld zł, która podlegała podziałowi między jednostki samorządu terytorialnego proporcjonalnie do dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT w 2023 r.;
- 2) 3,5 mld zł, która podlegała podziałowi między gminy, powiaty i województwa, w których dochody, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, są niższe od 110% średnich dochodów odpowiednio wszystkich gmin, powiatów i województw, w przeliczeniu na jednego mieszkańca kraju. Przy podziale tej kwoty zostały uwzględnione nie tylko dochody podatkowe i kwoty subwencji ogólnej na rok 2023, lecz także kwoty przypadające poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego z podziału 7,5 mld zł;
- 3) 2 mld zł, która podlegała podziałowi między gminy, których liczba mieszkańców przekraczała 10 tysięcy, ale nie przekraczała 150 tysięcy mieszkańców. Przy czym gminy zostały podzielone na 3 grupy w zależności od liczby mieszkańców, tj.: między 10 a 40 tysięcy mieszkańców, między 40 a 100 tysięcy mieszkańców oraz gminy między 100 a 150 tysięcy mieszkańców. Podział poszczególnych gmin na grupy został dokonany na podstawie średnich wydatków majątkowych tych gmin z 3 lat, tj. 2020 – 2022;
- 4) 935,4 mln zł, z przeznaczeniem na nagrody specjalne z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej. Nagrody otrzymali nauczyciele zatrudnieni w dniu 20 września 2023 r., w przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego, szkole lub placówce oświatowej;
- 5) 147,8 mln zł, na uzupełnienie części oświatowej subwencji ogólnej w związku ze zwiększeniem odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli.

W ww. ustawie na rok 2023 przewidziano także uzupełnienie dochodów w miastach na prawach powiatu - w przypadku uzyskania przez te jednostki mniejszych dochodów z tytułu podziału dodatkowych środków w roku 2023. Kwota dodatkowych dochodów uzależniona była od ilości mieszkańców i przedstawiała się następująco:

- 1) 30 000 tys. zł – dla miasta, w którym liczba mieszkańców nie przekracza 50 tys.;
- 2) 35 000 tys. zł – dla miasta, w którym liczba mieszkańców przekracza 50 tys., ale nie przekracza 100 tys.;
- 3) 40 000 tys. zł – dla miasta, w którym liczba mieszkańców przekracza 100 tys., ale nie przekracza 150 tys.;
- 4) 45 000 tys. zł – dla miasta, w którym liczba mieszkańców przekracza 150 tys., ale nie przekracza 250 tys.;
- 5) 80 000 tys. zł – dla miasta, w którym liczba mieszkańców przekracza 250 tys.

Podstawowym źródłem danych, dotyczących wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r., były sprawozdania z wykonania planów dochodów i wydatków oraz zobowiązań tych jednostek, sporządzone według zasad określonych rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁹ oraz rozporządzeniem Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹⁰, wieloletnie prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego sporządzone według zasad określonych rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego¹¹.

Zgodnie z przepisami tych rozporządzeń, wszystkie jednostki samorządu terytorialnego sporządzają i przekazują do Ministerstwa Finansów, raz na kwartał, sprawozdania z wykonania planów dochodów budżetowych w pełnej szczegółowości, tj. dział, rozdział, paragraf, sprawozdania z wykonania planów wydatków budżetowych: w zakresie planu w szczególności dział, rozdział, grupa paragrafów albo paragraf stosownie do szczegółowości planu finansowego jednostki, w zakresie zaangażowania, wydatków wykonanych, zobowiązań ogółem, zobowiązań wymagalnych, wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego oraz wydatków zrealizowanych w ramach funduszu sołeckiego w szczególności dział, rozdział, paragraf, sprawozdania o nadwyżce/deficycie budżetowym, sprawozdania o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń.

Sprawozdania, o których mowa wyżej oraz wieloletnie prognozy finansowe jednostki samorządu terytorialnego przekazują do Ministerstwa Finansów – za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych – w formie elektronicznej.

We wszystkich tablicach zbiorczych prezentowane są dane, zestawione na podstawie sprawozdań rocznych, otrzymanych przez Ministerstwo Finansów od jednostek samorządu terytorialnego, obejmujących jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe (działające na mocy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych), rachunki dochodów i wydatków, o których mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych¹².

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 454.

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 652.

¹¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 83.

¹² Dane liczbowe zostały opracowane w oparciu o sprawozdania jednostek samorządu terytorialnego za 2023 rok według stanu bazy na dzień 15 marca 2024 r. oraz dane z wieloletnich prognoz finansowych JST na lata 2023-2026 według stanu bazy na dzień 30 września 2023 r.

Dane te nie uwzględniają korekt nadesłanych w późniejszym terminie. Wielkości ujęto w zaokrągleniu do tysiąca złotych, na skutek czego powstały niewielkie rozbieżności w prezentowanych danych liczbowych.

W części opisowej, dotyczącej dotacji celowych z budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań z zakresu administracji rządowej, zadań własnych oraz zadań realizowanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, wykorzystano dane ze sprawozdań z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

W związku z tym, że miasto na prawach powiatu – na podstawie art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną¹³ – sporządza jeden budżet, zaś uchwała budżetowa tej jednostki określa m.in. poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gmin oraz źródeł dochodów powiatów, to analogicznie jak w latach poprzednich, część danych dotyczących dochodów miast na prawach powiatu zaprezentowano w podziale na część gminną i powiatową.

¹³ Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.

I. Wykonanie budżetów jednostek samorządu terytorialnego

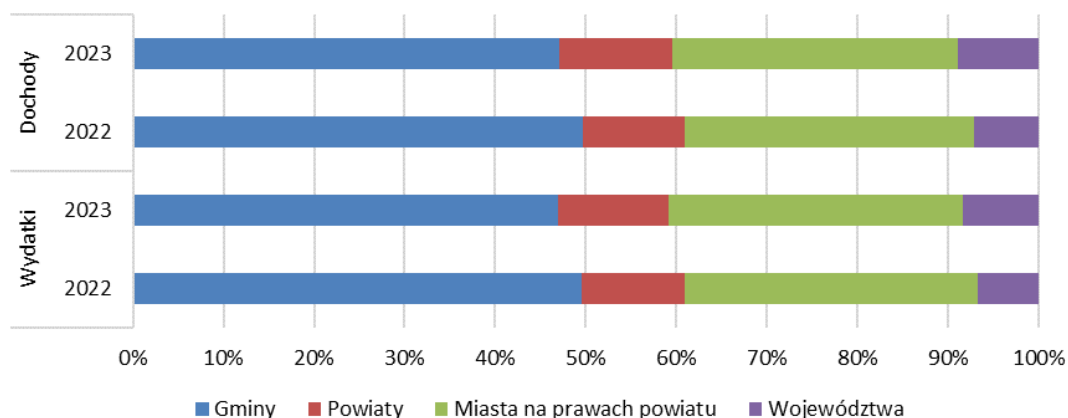
Zbiornicze dane dotyczące wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	(w tys. zł)			w %	
1	2	3	4	5	6
Dochody	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6	104,7
Wydatki	353 852 756	415 322 219	384 955 202	92,7	108,8
Wynik	-8 179 813	-44 559 762	-22 939 915	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały dochody ogółem w wysokości 362 015 287 tys. zł, tj. 97,6% planu rocznego oraz wydatki w wysokości 384 955 202 tys. zł, tj. 92,7% planu. Budżety jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem w wysokości 22 939 915 tys. zł, przy planowanym deficycie w wysokości 44 559 762 tys. zł.

Struktura dochodów i wydatków według kategorii JST w 2023 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W strukturze dochodów ogółem, zrealizowanych w 2023 r. przez jednostki samorządu terytorialnego, dochody ogółem gmin i miast na prawach powiatu stanowiły 78,6% dochodów ogółem zrealizowanych przez wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, a ich wydatki ogółem stanowiły 79,6% wszystkich wydatków finansowanych zrealizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego, w tym środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik	Struktura	Dynamika
	2022	2023		[4] : [3]		[4] : [2]
	(w tys. zł)			w %%		
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]
Dochody ogółem, w tym:	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6	-	104,7
na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych z tego:	16 705 321	19 792 279	16 743 058	84,6	100,0	100,2
Gminy	6 123 571	6 823 802	5 236 614	76,7	31,3	85,5
Powiaty	1 313 953	1 352 484	1 189 080	87,9	7,1	90,5
Miasta na prawach powiatu	4 567 330	5 839 998	4 769 335	81,7	28,5	104,4
Województwa	4 700 467	5 775 995	5 548 029	96,1	33,1	118,0
Wydatki ogółem, w tym:	353 852 756	415 322 219	384 955 202	92,7	-	108,8
na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych z tego:	21 077 469	26 697 527	24 143 821	90,4	100,0	114,5
Gminy	7 822 433	9 328 574	8 263 504	88,6	34,3	105,6
Powiaty	1 513 251	1 717 480	1 501 031	87,4	6,2	99,2
Miasta na prawach powiatu	6 279 733	8 057 298	7 323 451	90,9	30,3	116,6
Województwa	5 462 052	7 594 175	7 055 835	92,9	29,2	129,2
<i>udział dochodów na programy i projekty unijne w dochodach ogółem</i>	4,8	5,3	4,6			
<i>udział wydatków na programy i projekty unijne w wydatkach ogółem</i>	6,0	6,4	6,3			

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r. wykonane dochody jednostek samorządu terytorialnego, związane z realizacją programów i projektów unijnych stanowiły 4,6% dochodów ogółem. Natomiast wydatki na realizację programów i projektów unijnych stanowiły 6,3% wydatków ogółem.

Dochody i wydatki bez środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych wg kategorii jednostek samorządu terytorialnego prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan (po zmianach)	Wykonanie	Wskaźnik	Struktura	Dynamika
	2022	2023		[4] : [3]		[4] : [2]
	(w tys. zł)			w %%		
[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]
Dochody ogółem	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6		104,7
Dochody bez dochodów na realizację programów i projektów unijnych, z tego:	328 967 623	350 970 178	345 272 229	98,4	100,0	105,0
Gminy	165 689 914	170 521 604	165 020 074	96,8	47,8	99,6
Powiaty	37 706 503	44 294 740	44 086 463	99,5	12,8	116,9
Miasta na prawach powiatu	105 628 980	109 860 424	109 572 632	99,7	31,7	103,7
Województwa	19 942 226	26 293 410	26 593 060	101,1	7,7	133,4
Wydatki ogółem	353 852 756	415 322 219	384 955 202	92,7		108,8
Wydatki bez wydatków na realizację programów i projektów unijnych, z tego:	332 775 288	388 624 692	360 811 381	92,8	100,0	108,4
Gminy	167 678 179	189 889 899	172 725 501	91,0	47,9	103,0
Powiaty	38 489 998	48 541 614	45 335 208	93,4	12,6	117,8
Miasta na prawach powiatu	108 288 364	123 893 991	118 072 155	95,3	32,7	109,0
Województwa	18 318 747	26 299 188	24 678 517	93,8	6,8	134,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dochody ogółem wzrosły o 4,7%, natomiast dochody ogółem wyłączając dochody na realizację programów i projektów unijnych wzrosły o 5,0%.

W tym okresie wydatki ogółem wzrosły o 8,8%, natomiast wydatki ogółem bez wydatków na realizację programów i projektów unijnych wzrosły o 8,4%.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego wykonały dochody ogółem wyższe o 4,7% w porównaniu do dochodów wykonanych w 2022 r.

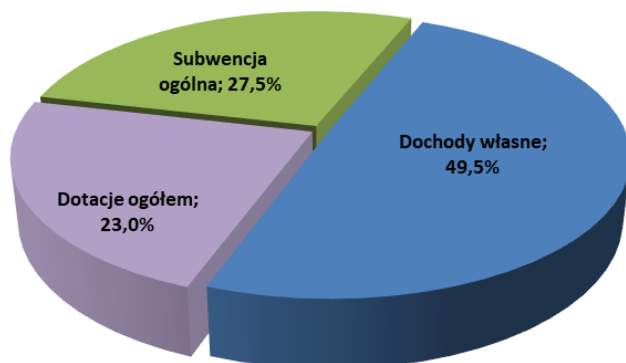
Dochody zrealizowane przez gminy, powiaty, miasta na prawach powiatu i województwa prezentuje tabela poniżej:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Gminy	171 813 486	177 345 405	170 256 688	96,0	99,1
Powiaty	39 020 456	45 647 225	45 275 543	99,2	116,0
Miasta na prawach powiatu	110 196 310	115 700 422	114 341 968	98,8	103,8
Województwa	24 642 693	32 069 405	32 141 088	100,2	130,4
OGÓŁEM JST	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6	104,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody ogółem wykonane w 2023 r. w miastach na prawach powiatu, w powiatach i województwach były wyższe niż wykonane w 2022 r. Jedynie w gminach wykonane dochody były nieznacznie niższe niż w roku 2022. Najwyższą dynamikę wykonanych dochodów odnotowano w województwach (130,4%).

STRUKTURA DOCHODÓW JST W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. dochody własne stanowiły 49,5%, dotacje 23,0%, a subwencja ogólna 27,5%.

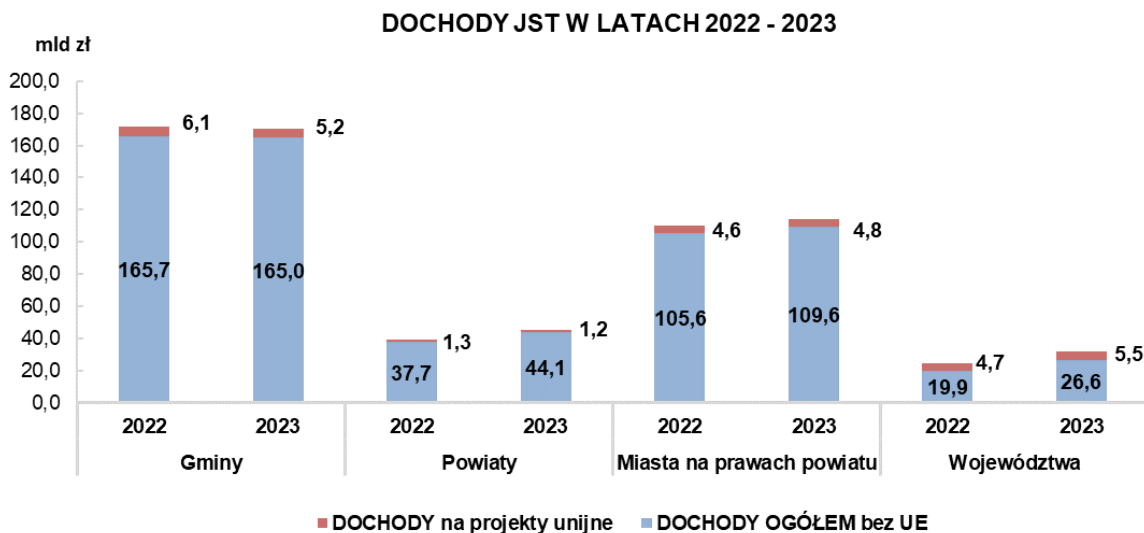
Wykonanie i dynamikę dochodów jednostek samorządu terytorialnego prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody ogółem, z tego:	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6	104,7
- Dochody własne	175 205 995	180 292 736	179 257 329	99,4	102,3
- Dotacje ogółem	95 549 890	91 249 910	83 047 211	91,0	86,9
- Subwencja ogólna	74 917 059	99 219 811	99 710 748	100,5	133,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r. najwyższą dynamiką charakteryzowała się subwencja ogólna (133,1%). Dochody własne wykonane w 2023 r., w stosunku do dochodów wykonanych w 2022 r., zwiększyły się o 2,3%, natomiast dotacje zmniejszyły się o 13,1% w porównaniu z poprzednim rokiem.

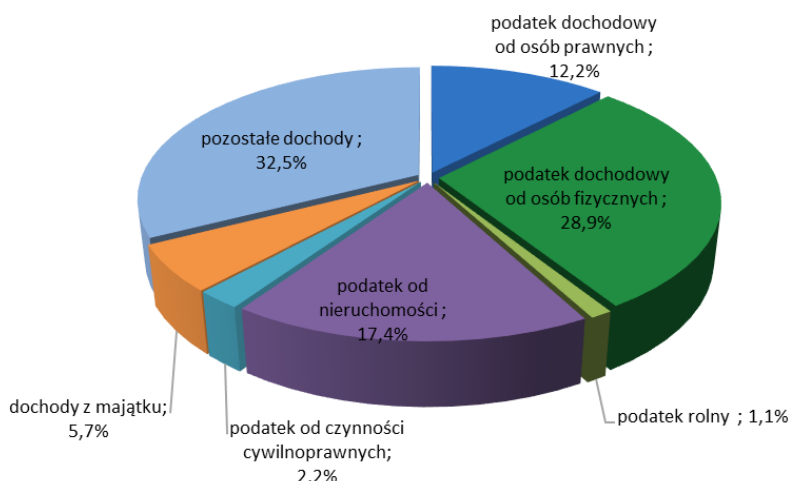
Dochody jednostek samorządu terytorialnego z wyszczególnieniem dochodów na realizację programów i projektów unijnych przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., udział dochodów na programy i projekty unijne w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego zmniejszył się z 4,8% do 4,6%.

STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH JST W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. największy udział miały dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych 28,9%, dochody z podatku od nieruchomości 17,4%, dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych 12,2% oraz dochody z majątku 5,7%.

W 2023 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego przekazane zostały dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości 51 735 390 tys. zł. Porównując te dochody z udziałami we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanymi w poprzednim roku budżetowym (67 642 809 tys. zł) należy mieć na uwadze, że w 2022 r. składały się one z kwoty przekazanej jednostkom na podstawie art. 9 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (53 969 809 tys. zł) oraz dodatkowej kwoty, przekazanej na podstawie art. 70j tej ustawy (13 673 000 tys. zł). W związku z powyższym, kwota dochodów z ww. tytułu przekazana w 2023 r. była niższa o 23,5% od wszystkich dochodów z tego tytułu przekazanych w 2022 r. i o 4,1% niższa od dochodów bez kwoty dodatkowej. W roku 2023 dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych wyniosły 21 813 012 tys. zł i były wyższe o 43,8% od dochodów z tego tytułu przekazanych w roku 2022.

Kolejnym istotnym źródłem dochodów własnych były dochody z podatku od nieruchomości, które w 2023 r. stanowiły 17,4% dochodów własnych. Plan tych dochodów został zrealizowany w 99,5%, a wykonanie było wyższe o 11,4% od wykonania w 2022 r.

Szczegółowe dane dotyczące dochodów jednostek samorządu terytorialnego przedstawiono w tabelach załączonych do sprawozdania.

Transfery z budżetu państwa

W 2023 r., według sprawozdań budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu dotacji z budżetu państwa i subwencji ogólnej wyniosły 134 015 390 tys. zł i były wyższe niż w 2022 r. o 7,3%.

W 2023 r. dotacje z budżetu państwa wyniosły łącznie 34 304 643 tys. zł, w tym na zadania inwestycyjne 1 677 573 tys. zł. Łączna kwota dotacji z budżetu państwa dla jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., była niższa o 31,3%, dotacje z budżetu państwa na zadania inwestycyjne były zaś wyższe o 78,8%.

Dotacje z budżetu państwa przekazane w kwocie 34 304 643 tys. zł dla wszystkich kategorii jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone były na realizację zadań:

- 1) z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami w kwocie 26 693 965 tys. zł, z tego na zadania bieżące 26 235 212 tys. zł,
- 2) własnych w wysokości 7 307 153 tys. zł, z tego na zadania bieżące 6 119 545 tys. zł,
- 3) na podstawie porozumień z organami administracji rządowej w kwocie 303 525 tys. zł, z tego na zadania bieżące 272 312 tys. zł.

Szczegółowe informacje o wielkości dotacji dla poszczególnych kategorii jednostek samorządu terytorialnego zostały przedstawione w dalszych częściach niniejszego sprawozdania.

W 2023 r., na rachunki jednostek samorządu terytorialnego – według danych Ministerstwa Finansów – przekazano środki z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 84 271 020 tys. zł (bez rezerw), co stanowiło 100,0% kwot zaplanowanych na ten cel (po zmianach).

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w 2023 r. środki z rezerwy subwencji ogólnej, w wysokości 323 499 tys. zł, otrzymało 95 jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto, stosownie do art. 36a i art. 36b ww. ustawy, środki rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 tej ustawy, w łącznej wysokości 1 581 320 tys. zł, otrzymało 2807 jednostki samorządu terytorialnego.

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały również 13 214 909 tys. zł z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej na podstawie art. 70o ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Wykonanie subwencji ogólnej w 2023 r.

W 2023 r. – według danych Ministerstwa Finansów – na rachunki jednostek samorządu terytorialnego przekazano środki z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 84 271 020 tys. zł (bez rezerw), co stanowiło 100,0% kwot zaplanowanych na ten cel (po zmianach) i 114,3% kwot przekazanych na analogiczne cele w 2022 r.

Na powyższą kwotę subwencji ogólnej składały się:

- część oświatowa w wysokości - 64 580 503 tys. zł,
- część wyrównawcza w wysokości - 16 516 165 tys. zł,
- część równoważąca w wysokości - 2 000 695 tys. zł,
- część regionalna w wysokości - 1 169 058 tys. zł,
- część rekompensująca w wysokości - 4 599 tys. zł.

Część rekompensująca subwencji ogólnej, stosownie do ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz.U. Nr 188, poz. 1840, z późn. zm.), przeznaczona jest na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na prowadzenie przez przedsiębiorcę, na podstawie zmienionego zezwolenia, działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych. W 2023 r. tę część subwencji ogólnej otrzymały gminy, uprawnione do otrzymania tej rekompensaty i wymienione w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii.

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w budżecie państwa tworzy się rezerwę subwencji ogólnej przeznaczoną na dofinansowanie:

- 1) inwestycji na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu;
- 2) utrzymania rzecznych przepraw promowych o średnim natężeniu ruchu w skali roku powyżej 2000 pojazdów na dobę, wskazanych przez ministra właściwego do spraw transportu;
- 3) remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu.

Na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, rezerwą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw transportu, po zasięgnięciu opinii reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego.

Rezerwa w 2023 r. została zaplanowana w kwocie 335 999 tys. zł. W związku z udostępnieniem tunelu pod rzeką Świną w Świnoujściu dla ruchu samochodowego, środki

z rezerwy subwencji ogólnej przyznane dla Miasta Świnoujścia na rok 2023, zostały - stosownie do przepisów art. 26 ust. 1a ww. ustawy – pomniejszone o kwotę 12 500 tys. zł. Kwota ta, zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 (Dz. U. z 2022 r., poz. 2666), zwiększyła w 2023 r. kwotę rezerwy o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Rezerwa ta została rozdysponowana w sposób uzgodniony z ministrem właściwym do spraw transportu oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Minister Finansów przekazał środki do właściwych samorządów według harmonogramu zaproponowanego przez Ministra Infrastruktury.

Środki z rezerwy, o której mowa wyżej, w łącznej wysokości 323 499 tys. zł, otrzymało 95 jednostek samorządu terytorialnego, z tego:

- 157 998 tys. zł otrzymały 34 miasta na prawach powiatu,
- 97 675 tys. zł otrzymało 46 powiatów,
- 67 826 tys. zł otrzymało 15 województw.

Zgodnie z art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, uzyskane nienależnie przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty części wyrównawczej, równoważącej i regionalnej subwencji ogólnej, w zakresie subwencji na rok budżetowy, podlegają zwrotowi do budżetu państwa i tworzą rezerwę subwencji przeznaczoną dla jednostek samorządu terytorialnego, którą dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego.

Rezerwa ta jest dodatkowo zwiększana o nierozdzielone środki części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin. Zgodnie bowiem z art. 21a ust. 3 pkt 6 i ust. 4 pkt 6 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, jeżeli wyliczona kwota części równoważącej subwencji ogólnej jest wyższa od kwoty należnej, wówczas gminy otrzymują kwoty należne, a pozostałe nierozdzielone środki zwiększają rezerwę, o której mowa wyżej.

Stosownie do art. 36a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, podziału rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 tej ustawy, dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych po uzgodnieniu z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego:

- 1) kryteriów, według których rozdzielana będzie rezerwa, spośród kryteriów określonych ustawowo;
- 2) wielkości środków rozdzielanych na podstawie poszczególnych kryteriów;
- 3) szczegółowego sposobu podziału rezerwy na podstawie poszczególnych kryteriów.

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały środki z tytułu rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w łącznej wysokości 1 581 320 tys. zł, w tym na nagrodę specjalną dla nauczycieli z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, o której mowa w art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, w wysokości 938 723 tys. zł.

Ponadto w 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały 13 214 909 tys. zł z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej.

Wykonanie części oświatowej subwencji ogólnej w 2023 roku

Część oświatowa subwencji ogólnej ustalana jest z uwzględnieniem zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie szkół i placówek, a także na dotowanie szkół i placówek niepublicznych oraz publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz przez osoby fizyczne.

Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustalana jest corocznie w ustawie budżetowej. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych (art. 28 ust. 1 ustawy).

Na poziom dochodów i wydatków oświatowych wykazywanych w sprawozdaniach z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. miały wpływ przepisy ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, na podstawie których w kwocie części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez jednostki samorządu terytorialnego z budżetu państwa uwzględnione zostały środki naliczone dla dzieci w wieku 6 lat i powyżej objętych wychowaniem przedszkolnym (art. 28 ust. 6 pkt 4 - 5 ustawy).

Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2023 r. ustalona została w wysokości 64 432 715 tys. zł. W trakcie roku budżetowego część oświatowa subwencji ogólnej uległa zwiększeniu do łącznej wysokości 64 580 581 tys. zł, tj. o kwotę 147 866 tys. zł, z przeznaczeniem na zwiększenie rezerwy tej części subwencji, w związku ze zwiększeniem odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli, na podstawie art. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy

o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1586).

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 64 580 503 tys. zł, z tego dla:

- gmin 28 158 314 tys. zł,
z tego:
 - gminom wiejskim 12 674 000 tys. zł,
 - gminom miejskim 5 579 346 tys. zł,
 - gminom miejsko-wiejskim 9 904 968 tys. zł,
- powiatów 12 689 488 tys. zł,
- miast na prawach powiatu 22 940 371 tys. zł,
- województw 792 330 tys. zł.

Kwota 78 tys. zł, będąca różnicą między kwotą części oświatowej subwencji ogólnej ustaloną dla jednostek samorządu terytorialnego na rok 2023, a kwotą przekazaną - według stanu na 31 grudnia 2023 r. - na rachunki jednostek samorządu terytorialnego, jako uzyskana nienależnie została zwrócona do budżetu państwa, zgodnie z przepisami art. 37 ust. 3a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Z części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023 wydzielona została rezerwa stanowiąca 0,5% tej części subwencji, w łącznej wysokości 322 164 tys. zł.

W trakcie roku budżetowego uległa ona zwiększeniu do łącznej wysokości 472 184 tys. zł, tj. o kwotę:

- 2 154 tys. zł, uzyskaną w wyniku zmniejszenia części oświatowej subwencji ogólnej 11 jednostkom samorządu terytorialnego;
- 147 866 tys. zł zwiększającą ww. rezerwę w związku ze zwiększeniem odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli, na podstawie art. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 oraz niektórych innych ustaw.

W świetle przepisu art. 28 ust. 3 i 4 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, rezerwą części oświatowej subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego. Podział rezerwy tej części subwencji następuje nie później niż do 30 listopada każdego roku.

Zgodnie z „Kryteriami podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023”, przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych – na wniosek ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – rozdysponował dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego środki w wysokości 472 184 tys. zł (co stanowi 100% środków ww. rezerwy), z tego:

- gminom 168 681 tys. zł,
z tego:
 - gminom wiejskim 70 710 tys. zł,
 - gminom miejskim 40 081 tys. zł,
 - gminom miejsko-wiejskim 57 890 tys. zł,
- powiatom 91 674 tys. zł,
- miastom na prawach powiatu 209 401 tys. zł,
- województwom 2 428 tys. zł.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku 2023, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami samorządów terytorialnych są: dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z przepisem art. 14 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2023 r. poz. 103, z późn. zm.), jednostkom sektora finansów publicznych, w tym jednostkom samorządu terytorialnego może być udzielone finansowanie lub dofinansowanie, lub zwrot wydatków, lub kosztów realizacji zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w szczególności obywatelom Ukrainy dotkniętym konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy.

W myśl art. 50 ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, w roku 2023 jednostki samorządu terytorialnego mogły otrzymać środki z Funduszu Pomocy w celu wsparcia realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie niniejszej ustawy albo

k którzy przebywają legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z terytorium Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa.

Na podstawie wniosków oraz dokonanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wyliczeń dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego na wsparcie realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy zostały uruchomione na powyższy cel środki z Funduszu Pomocy w łącznej wysokości 2 625 586 tys. zł, z tego:

- gminom 1 068 695 tys. zł,
- powiatom 212 681 tys. zł,
- miastom na prawach powiatu 1 323 609 tys. zł,
- województwom 20 601 tys. zł.

* * *

W ustawie budżetowej na rok 2023 w części 83 – Rezerwy celowe w poz. 52 zaplanowane zostały środki na zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego w wysokości 1 749 000 tys. zł, uwzględniającej ustalony w art. 110 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2082, z późn. zm.) maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na dotację celową na dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wychowania przedszkolnego w 2023 roku.

Na podstawie dokonanego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podziału środków budżetu państwa przeznaczonych w roku 2023 na dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego oraz stosownych wniosków wojewodów, decyzjami ministra właściwego do spraw finansów publicznych w sprawie zmian w budżecie państwa na 2023 r., zostały uruchomione środki w łącznej wysokości 1 748 998 tys. zł (tj. 100,0% planu) z przeznaczeniem na udzielenie jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie wydatków bieżących związanych z realizacją zadań w zakresie wychowania przedszkolnego w 2023 roku.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

W 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego wykonały wydatki ogółem w wysokości 384 955 202 tys. zł.

Wykonanie wydatków w poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
GMINY					
Wydatki ogółem	175 500 612	199 218 473	180 989 005	90,8	103,1
w tym: wydatki majątkowe	31 959 779	57 070 248	47 862 113	83,9	149,8
POWIATY					
Wydatki ogółem	40 003 249	50 259 094	46 836 239	93,2	117,1
w tym: wydatki majątkowe	7 742 702	12 545 938	10 878 858	86,7	140,5
MIASTA NA PRAWACH POWIATU					
Wydatki ogółem	114 568 097	131 951 289	125 395 606	95,0	109,5
w tym: wydatki majątkowe	17 257 835	25 010 596	22 289 799	89,1	129,2
WOJEWÓDZTWA					
Wydatki ogółem	23 780 799	33 893 363	31 734 352	93,6	133,4
w tym: wydatki majątkowe	7 942 051	13 069 473	12 089 234	92,5	152,2
OGÓŁEM JST					
Wydatki ogółem	353 852 756	415 322 219	384 955 202	92,7	108,8
w tym: wydatki majątkowe	64 902 367	107 696 254	93 120 003	86,5	143,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

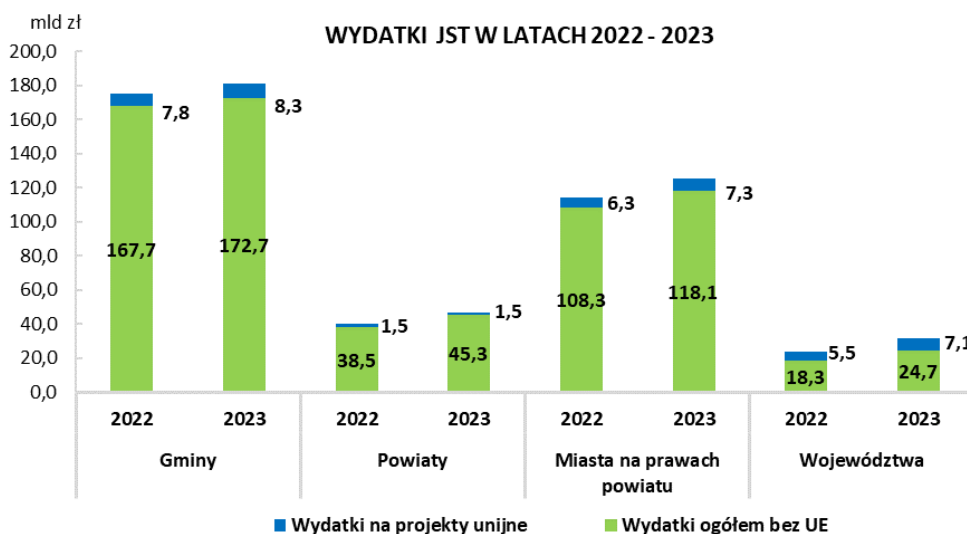
Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. we wszystkich kategoriach jednostek samorządu były wyższe, w porównaniu do zrealizowanych wydatków w 2022 r. Największe wzrosty odnotowano w województwach, o 33,4%.

Wielkości wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. przedstawia poniższa tabela:

Wydatki budżetowe ogółem	Liczba jednostek samorządu terytorialnego wg typów				
	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwa	JST Ogółem
do 25 mln zł	150	0	0	0	150
od 25 mln zł do 50 mln zł	927	0	2	0	929
od 50 mln zł do 75 mln zł	585	0	19	0	604
od 75 mln zł do 100 mln zł	282	0	54	0	336
od 100 mln zł do 250 mln zł	390	0	213	0	603
od 250 mln zł do 500 mln zł	74	11	25	0	110
więcej niż 500 mln zł	3	55	1	16	75
Razem	2411	66	314	16	2807

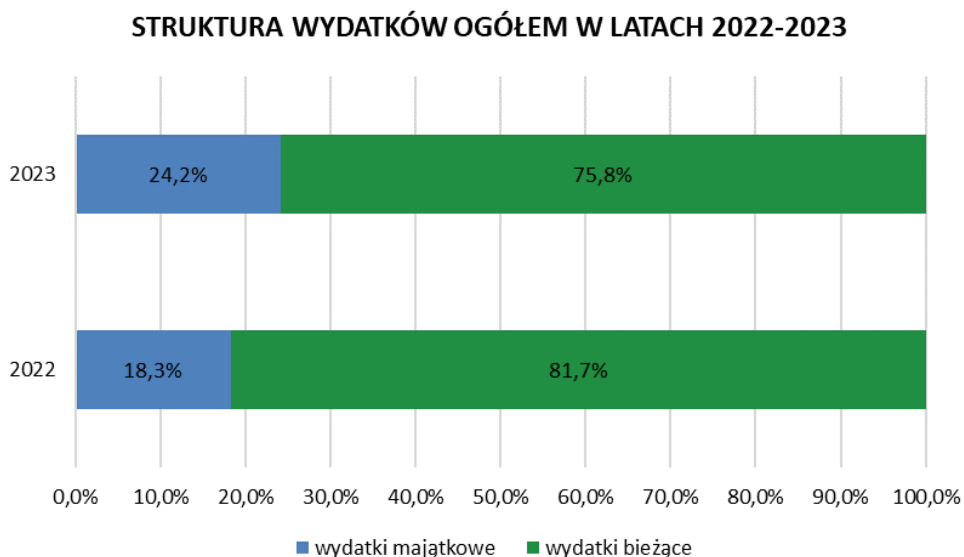
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego z wyszczególnieniem wydatków na projekty unijne przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., udział wydatków jednostek samorządu terytorialnego na programy i projekty unijne w wydatkach ogółem zwiększył się z 6,0% do 6,3%.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., w strukturze wykonanych wydatków ogółem zmniejszył się udział wydatków bieżących z 81,7% do 75,8%, natomiast zwiększył się udział wydatków majątkowych z 18,3% do 24,2%.

Udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków w poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego przedstawia poniższa tabela:

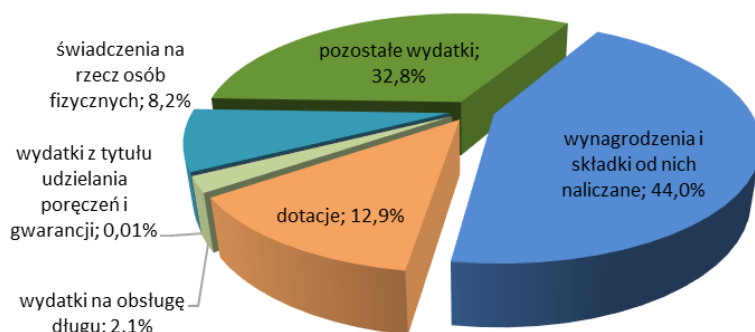
Wyszczególnienie	2022	2023
	%	%
1	2	3
Gminy	18,2	26,4
Powiaty	19,4	23,2
Miasta na prawach powiatu	15,1	17,8
Województwa	33,4	38,1
OGÓŁEM JST	18,3	24,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

Najwyższy udział wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem w 2023 r. odnotowano w województwach (38,1%), a najniższy w miastach na prawach powiatu (17,8%).

Zgodnie z art. 236 ustawy o finansach publicznych, przez wydatki bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się wydatki budżetowe niebędące wydatkami majątkowymi.

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH JST W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze wydatków bieżących w 2023 r. najwyższy udział stanowiły wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane - 44,0%.

Wydatki bieżące jednostek samorządu terytorialnego według głównych kierunków ich rozdysponowania.

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki bieżące, z tego:	288 950 389	307 625 964	291 835 199	94,9	100,0	101,0
- wydatki jednostek budżetowych, z tego:	196 683 516	237 920 130	224 155 714	94,2	76,8	114,0
- wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	113 122 829	131 935 874	128 511 650	97,4	44,0	113,6
- pozostałe wydatki	83 560 687	105 984 256	95 644 064	90,2	32,8	114,5
- dotacje na zadania bieżące	31 710 156	38 302 953	37 516 187	97,9	12,9	118,3
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	56 191 809	24 737 392	23 992 796	97,0	8,2	42,7
- wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	44 181	149 105	37 481	25,1	0,0	84,8
- wydatki na obsługę długu	4 320 726	6 516 384	6 133 022	94,1	2,1	141,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. wydatki bieżące były wyższe o 1,0%, niż wykonane w 2022 r. Najwięcej wzrosły wydatki na obsługę długu – o 41,9%. W kategorii wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane wydatki były wyższe o 13,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego

Zgodnie z art. 263 ustawy o finansach publicznych organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może ustalić wykaz kwot wydatków niezrealizowanych w roku budżetowym oraz określić ostateczny termin dokonania każdego wydatku ujętego w tym wykazie w następnym roku budżetowym. W wykazie tym ujmuje się wydatki związane z realizacją umów:

- 1) w sprawie zamówienia publicznego,
- 2) które zostaną zawarte w wyniku zakończonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w którym dokonano wyboru wykonawcy.

Ostateczny termin realizacji wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego, upływa 30 czerwca roku następnego.

Wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)	Struktura
	tys. zł		%%	
1	2	3	4	5
WYDATKI OGÓŁEM, w tym:	353 852 756	384 955 202	108,8	100,0
- Wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego	2 173 067	1 652 872	76,1	0,4
- w tym: wydatki na realizację programów i projektów unijnych	230 175	75 925	33,0	0,02

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r. wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego, stanowiły 0,4% wydatków ogółem. W porównaniu do 2022 r. wydatki, które nie wygasły z upływem roku budżetowego, zmniejszyły się o 23,9%. Wydatki niewygasające związane z realizacją programów i projektów unijnych stanowiły 4,6% wszystkich wydatków, które nie wygasły z upływem 2023 r.

Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego

Na mocy ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. poz. 301, z późn. zm.) rada gminy rozstrzyga o wyodrębnieniu w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki.

Zwrot części wydatków wykonanych przez gminy w ramach funduszu sołeckiego, jest realizowany na podstawie art. 3 ust. 7 ustawy o funduszu sołeckim, który stanowi, że gminy otrzymują z budżetu państwa zwrot, w formie dotacji celowej, części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego w roku poprzedzającym rok budżetowy.

Regulacje dotyczące zwrotu części tych wydatków zostały zawarte w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie wzorów informacji przekazywanych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i wojewodę, trybu zwrotu części wydatków gmin wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz wzoru wniosku o ten zwrot (Dz.U. z 2023 r. poz. 453). Zgodnie z § 4 ww. rozporządzenia zwrot tych wydatków następuje na rachunek gminy w terminie do dnia 31 sierpnia roku następującego po roku, w którym dokonano wydatków.

Środki funduszu sołeckiego, zgodnie z ustawą o funduszu sołeckim, przeznacza się na realizację przedsięwzięć stanowiących zadania własne gminy, służących poprawie warunków życia mieszkańców i zgodnych ze strategią rozwoju gminy. Środki z funduszu mogą być też przeznaczone na pokrycie wydatków na działania zmierzające do usunięcia

skutków klęski żywiołowej w rozumieniu ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1897).

Wydatki zrealizowane w 2023 r. przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach funduszu sołeckiego przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	WYDATKI OGÓŁEM		Wydatki, zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego		Udział wydatków funduszu sołeckiego w wydatkach ogółem (5:3)
	liczba jednostek	kwota (w tys. zł)	liczba jednostek	kwota (w tys. zł)	
1	2	3	4	5	6
JST OGÓŁEM,	2 807	384 955 202	1 462	729 701	0,2
w tym:					
Gminy	2 411	180 989 005	1 460	728 370	0,4
z tego:					
gminy miejskie	236	37 427 381	6	929	0,0
gminy wiejskie	1 498	80 172 310	929	454 173	0,6
gminy miejsko-wiejskie	677	63 389 314	525	273 269	0,4
Miasta na prawach powiatu	66	125 395 606	2	1 331	0,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego wykazało 1 460 gmin i 2 miasta na prawach powiatu na kwotę 729 701 tys. zł, co stanowiło 0,2% wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego.

W 2023 r. wydatki zrealizowane w ramach funduszu sołeckiego wykazało o 10 jednostek mniej niż w 2022 r. Wydatki wykonane w 2023 r. na ten cel były wyższe o 9,6% od wydatków wykonanych na ten cel w 2022 r.

Wydatki w ramach funduszu sołeckiego wykonane zostały głównie w działach:

- Transport i łączność (28,1%),
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (26,4%),
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (19,3%),
- Kultura fizyczna (8,0%)
- Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (6,7%).

Wydatki wykonane w ramach funduszu sołeckiego w tych działach stanowiły łącznie 88,5% wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego.

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

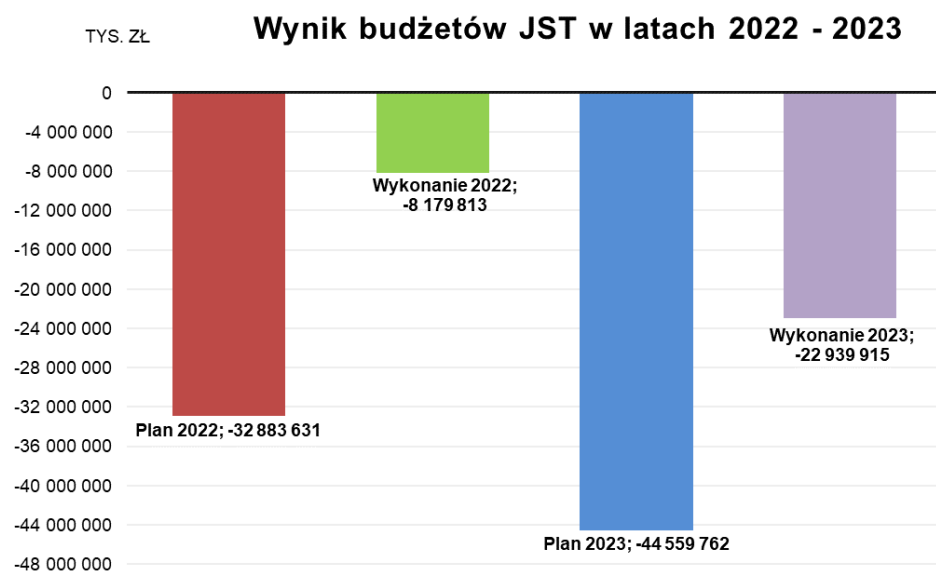
W 2023 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 22 939 915 tys. zł przy planowanym deficycie w wysokości 44 559 762 tys. zł.

W 2023 r. budżety 537 jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się nadwyżką na łączną kwotę 2 930 423 tys. zł, a 2 270 jednostki samorządu terytorialnego zamknęły swoje budżety deficytem w wysokości 25 870 338 tys. zł.

Wynik jednostek samorządu terytorialnego prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan (po zmianach)	Wykonanie
	2022	2023	
	tys. zł		
1	2	3	4
JST OGÓŁEM	-8 179 813	-44 559 762	-22 939 915
Gminy	-3 687 126	-21 873 068	-10 732 317
Powiaty	-982 793	-4 611 869	-1 560 696
Miasta na prawach powiatu	-4 371 787	-16 250 866	-11 053 638
Województwa	861 894	-1 823 958	406 736

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

Liczbę jednostek samorządu terytorialnego, według relacji wyniku do dochodów zrealizowanych w 2022 i 2023 roku, przedstawiają poniższe tabele:

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów JST w 2022 r.					
	Razem	poniżej 5%	5-10%	10-15%	15-20%	powyżej 20%
JST z nadwyżką budżetową	1 275	732	378	130	19	16
JST z deficytem budżetowym	1 532	780	475	172	78	27

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów JST w 2023 r.					
	Razem	poniżej 5%	5-10%	10-15%	15-20%	powyżej 20%
JST z nadwyżką budżetową	537	388	116	20	8	5
JST z deficytem budżetowym	2 270	765	779	422	179	125

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W 2023 r. budżety 537 tj. 19,1% jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się nadwyżką budżetową. Wśród jednostek, które wypracowały nadwyżkę, najliczniejszą grupę stanowiły jednostki o relacji nadwyżki do dochodów ogółem poniżej 5%. Udział tych jednostek w grupie jednostek, które osiągnęły nadwyżkę wyniósł 72,3%.

Wśród jednostek samorządu terytorialnego z deficytem budżetowym w 2023 r. najliczniejszą grupę stanowiły jednostki o relacji deficytu do dochodów ogółem w przedziale 5-10%. Udział tych jednostek w grupie jednostek, których budżety zamknęły się deficytem wyniósł 34,3%. Grupa jednostek, w których relacja deficytu do dochodów ogółem wynosiła poniżej 5% stanowiła 33,7% jednostek, które zakończyły rok deficytem budżetowym.

Niezależnie od powyższego podkreślić jednocześnie należy, że po zakończeniu 2023 roku samorządy dysponować będą dość znaczącymi środkami pieniężnymi wynikającymi z wykonania budżetu z lat poprzednich.

Po zakończeniu 2023 r. nadwyżka dochodów i przychodów nad wydatkami i rozchodami wyniosła 31 465 444 tys. zł, z tego w:

- gminach 16 892 714 tys. zł,
- powiatach 4 757 587 tys. zł,
- miastach na prawach powiatu 5 427 507 tys. zł,
- województwach 4 387 636 tys. zł.

Zobowiązania według tytułów dłużnych jednostek samorządu terytorialnego

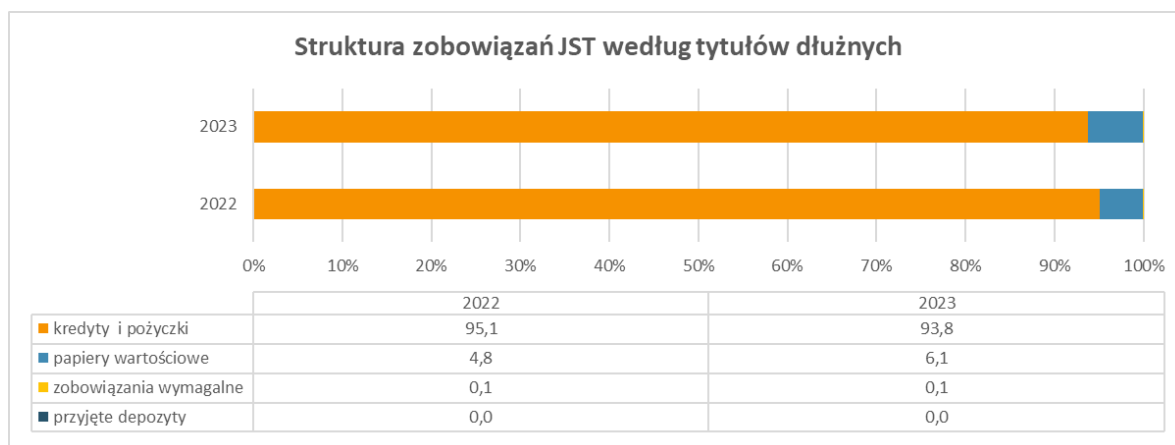
W 2023 r. zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego, w stosunku do 2022 r., były wyższe o 13,1%.

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w latach 2022 - 2023 zostały zestawione w poniższej tabeli:

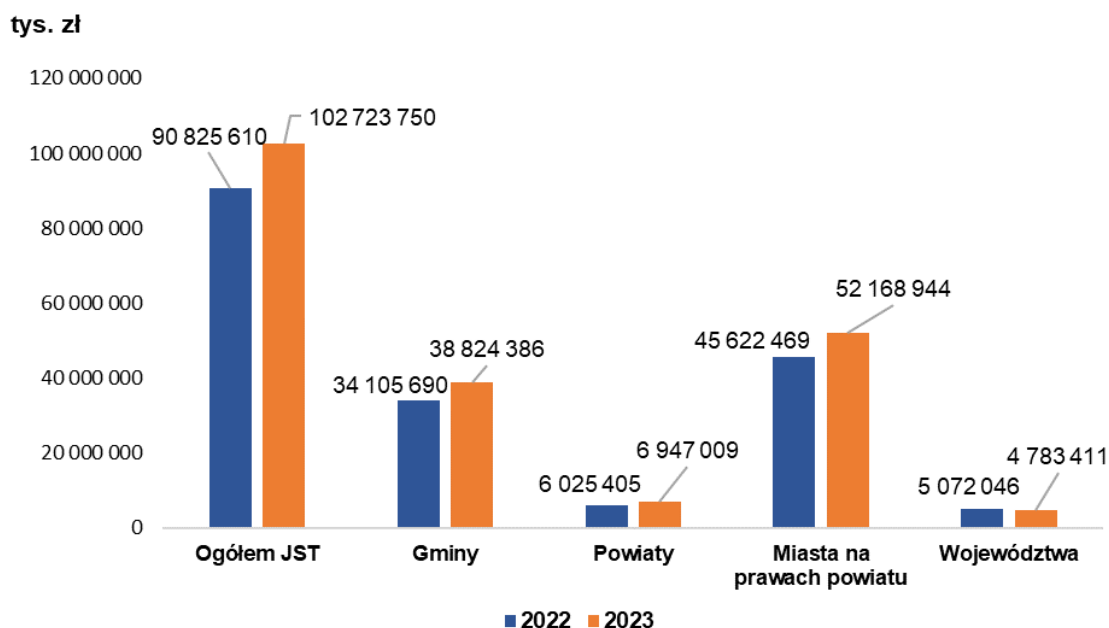
Wyszczególnienie	Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego		
	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Zobowiązania JST według tytułów dłużnych,	90 825 610	102 723 750	113,1
w tym:			
papiery wartościowe	4 399 800	6 239 317	141,8
w tym: długoterminowe	4 385 700	6 239 017	142,3
kredyty i pożyczki	86 357 407	96 379 416	111,6
w tym: długoterminowe	86 261 451	96 093 553	111,4
wymagalne zobowiązania	68 403	103 518	151,3
w tym z tytułu: dostaw towarów i usług	34 438	64 327	186,8
przyjęte depozyty	0	1 500	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min. Fin.)

W strukturze zobowiązań ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. największy udział stanowiły kredyty i pożyczki (93,8%) - ich udział w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 1,3 punktu procentowego.

Zobowiązania według tytułów dłużnych w poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego w latach 2022 - 2023 przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. zadłużenie ogółem jednostek samorządu terytorialnego zwiększyło się o 13,1% w porównaniu do 2022 r. W poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego łączne zadłużenie zmniejszyło się jedynie w województwach (o 5,7%), natomiast w pozostałych kategoriach wzrosło.

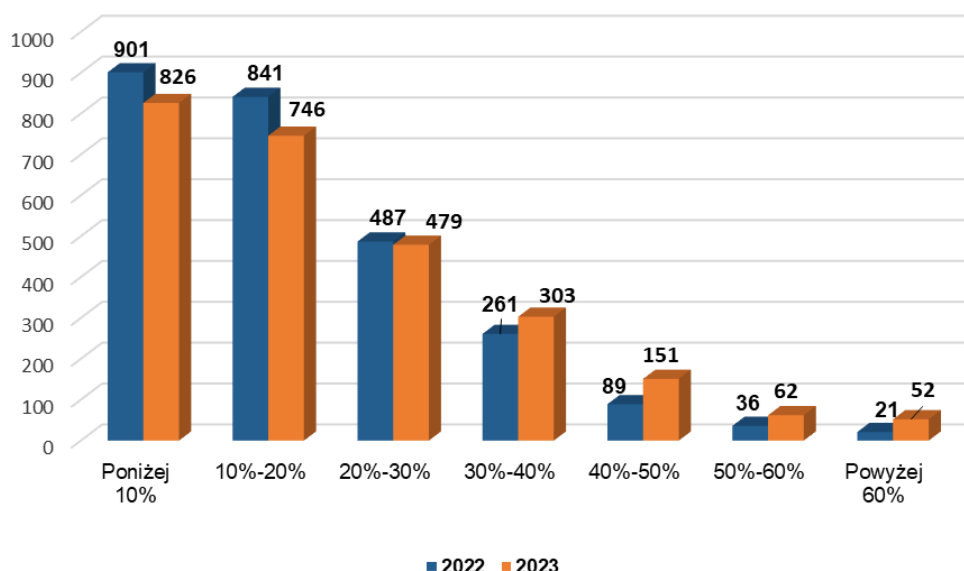
Kredyty i pożyczki na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych w poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego zostały zestawione poniżej:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Zobowiązania JST z tytułu kredytów i pożyczek na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków unijnych, z tego:	7 105 687	7 454 374	104,9
GMINY	2 037 364	2 043 118	100,3
POWIATY	144 536	150 911	104,4
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	4 547 695	4 996 330	109,9
WOJEWÓDZTWA	376 093	264 015	70,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. zadłużenie na programy i projekty unijne stanowiło 7,3% zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego i było niższe niż w 2022 r. o 0,5 punktu procentowego.

Liczbę JST wg poziomu zadłużenia bez zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych do wykonanych dochodów tych jednostek w latach 2022 - 2023 przedstawia poniższy wykres:

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

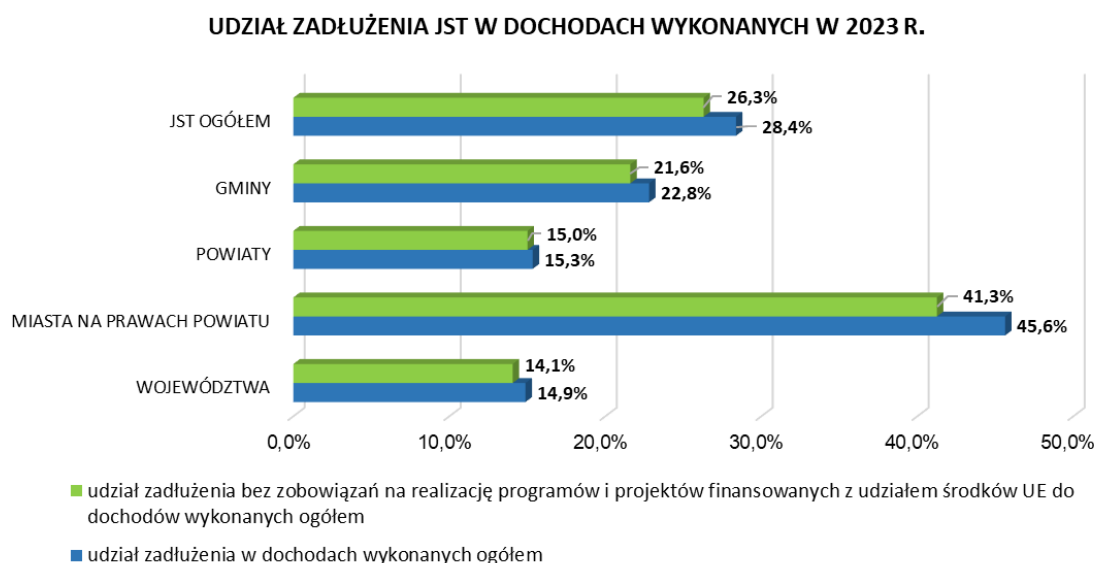
Liczbę jednostek samorządu terytorialnego wg poziomu zadłużenia po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych do wykonanych dochodów tych jednostek prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Liczba jednostek								
	OGÓŁEM	Zadłużonych	Poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	Powyżej 60%
Gminy	2 411	2 244	714	634	403	264	139	52	38
Miasta na prawach powiatu	66	66	3	8	14	17	5	8	11
Powiaty	314	293	103	101	56	21	7	2	3
Województwa	16	16	6	3	6	1	0	0	0
RAZEM	2 807	2 619	826	746	479	303	151	62	52

Źródło: Sprawozdania roczne jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

Zadłużenie po odliczeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych wystąpiło w 2023 r. w 93,3% jednostek samorządu

terytorialnego. W przeważającej liczbie jednostek (89,9% ogółu) zadłużenie to w relacji do wykonanych dochodów budżetowych nie przekraczało 40%.

Źródło: Sprawozdania roczne jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w relacji do dochodów wykonanych stanowiło 28,4%.

Udział zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych w wykonanych dochodach w 2023 r. wyniósł 26,3%.

Spełnienie relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych

Od 1 stycznia 2014 r. obowiązuje indywidualny wskaźnik spłaty zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego, określony w art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Omówienie indywidualnego wskaźnika spłaty zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego, o którym mowa w art. 243, jak również kwestie dotyczące złagodzenia reguły fiskalnej ograniczającej zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego zawarte zostały we wprowadzeniu do sprawozdania.

Liczba JST, które nie spełniają relacji z art. 243 w przynajmniej jednym roku wieloletniej prognozy finansowej*

Wyszczególnienie	Razem	2023	2024	2025	2026	2027 i kolejne
GMINY	20	9	10	5	-	-
- miejskie	3	1	2	1	-	-
- wiejskie	12	7	6	2	-	1
- miejsko-wiejskie	5	1	2	2	-	1
MIASTA NA PRAWACH POWIATU	6	4	5	4	-	-
POWIATY	4	-	3	1	-	1
WOJEWÓDZTWA	-	-	-	-	-	-
JST	30	14	18	10	-	3

* do wyliczenia relacji z art. 243 przyjęto dane z wykonania budżetów JST z okresu odpowiedniego do wybranego rodzaju średniej

Źródło: Wieloletnie prognozy finansowe JST na lata 2023 i kolejne (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.)

Według danych zawartych w uchwałach jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletnich prognoz finansowych (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.), przy przyjęciu do wyliczeń danych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za okres odpowiedni do wybranego wariantu średniej, indywidualnego wskaźnika spłaty zadłużenia, określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych, nie spełniało 30 jednostek, tj. 1,1% wszystkich JST z tego:

- 20 gmin (0,8% gmin),
- 6 miast na prawach powiatu (9,1%),
- 4 powiaty (1,3% powiatów).

Jednostki samorządu terytorialnego, które nie spełniały relacji z art. 243 ustawy o finansach publicznych, wystąpiły na terenie prawie wszystkich województw (za wyjątkiem województwa kujawsko-pomorskiego).

W latach 2023-2025 - zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1964) - relacja, o której mowa w art. 243 ust. 1 może być niezachowana w przypadku, gdy prognozowana łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec danego roku nie przekroczy 100% planowanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym, pomniejszonych o planowane kwoty dotacji i środków o podobnym charakterze oraz powiększonych o przychody z tytułów określonych w art. 217 ust. 2 pkt 4-8 ustawy o finansach publicznych, nieprzeznaczone na sfinansowanie deficytu budżetowego. Uwzględniając powyższy przepis - tylko trzy jednostki samorządu terytorialnego nie spełniały relacji z art. 243 ustawy (dwie gminy i jeden powiat).

Wśród 3 jednostek samorządu terytorialnego, które nie spełniały relacji z art. 243 ustawy są jednostki, które:

- na etapie planowania budżetu na 2023 r. spełniały wskaźnik określony w art. 243, a nie spełniały tego wskaźnika na podstawie danych wykonanych,
- otrzymały pożyczkę z budżetu państwa,
- zostały wezwane przez regionalne izby obrachunkowe do uchwalenia programu postępowania naprawczego.

Zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, w razie braku możliwości uchwalenia przez jednostkę samorządu terytorialnego uchwały budżetowej, wieloletniej prognozy finansowej lub zagrożeniem realizacji zadań publicznych przez jednostkę samorządu terytorialnego, kolegium regionalnej izby obrachunkowej wzywa jednostkę samorządu terytorialnego do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego. Uchwalenie tego programu umożliwia jednostce samorządu terytorialnego realizowanie przedsięwzięć naprawczych, w tym również związanych z zadłużeniem.

Zgodnie z danymi zawartymi w uchwałach jednostek samorządu terytorialnego w sprawie wieloletnich prognoz finansowych na 2023 r. (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.), wynika, że 10 jednostek samorządu terytorialnego (art. 240a) realizowało swoje budżety z uwzględnieniem zasad dotyczących programów postępowania naprawczych zawartych w art. 240a ustawy o finansach publicznych, w tym 6 jednostek samorządu terytorialnego (art. 240a ust. 4) na podstawie programu postępowania naprawczego, który uzyskał pozytywną opinię właściwej regionalnej izby obrachunkowej. Ponadto, jedna jednostka samorządu terytorialnego, w związku z brakiem możliwości samodzielnego uchwalenia budżetu zgodnie z zasadami określonymi w art. 242-244, realizowała budżet ustalony przez regionalną izbę obrachunkową.

Ponadto, ustawa o finansach publicznych przewiduje możliwość udzielenia pomocy jednostkom samorządu terytorialnego, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej w formie pożyczki z budżetu państwa. Szczegółowe zasady udzielania pożyczki z budżetu państwa określają przepisy art. 224 ustawy o finansach publicznych. Jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji, jak również z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym nastąpi poprawa sytuacji tej jednostki, skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań oraz zachowane zostaną zasady dotyczące zrównoważenia wydatków bieżących oraz indywidualnego wskaźnika zadłużenia na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki i zostanie zapewniona spłata pożyczki wraz z odsetkami.

W 2023 r. żadna jednostka nie wnioskowała o ww. pożyczkę.

Według stanu na 31 grudnia 2023 r. do spłaty otrzymanych pożyczek z budżetu państwa w latach kolejnych zobligowane było 21 jednostek samorządu terytorialnego. Łączna kwota należności głównej z tytułu udzielonych tym jednostkom pożyczek tj. kwota kapitału pozostająca do spłaty w latach kolejnych wyniosła 489 931 tys. zł.

Wieloletnie prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego

Od 2013 r. Ministerstwo Finansów otrzymuje dane z wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego, sporządzanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 stycznia 2013 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Dane prognostyczne zawierające podstawowe kategorie finansowe występujące w jednostkach samorządu terytorialnego, m. in. dochody, wydatki, wynik, przychody, rozchody, kwota długu, podlegają przekazaniu w formie dokumentu elektronicznego z wykorzystaniem systemu informatycznego.

Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego, wynikająca z informacji zawartych w uchwałach w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego (WPF) na lata 2023 - 2026 wg stanu bazy na dzień 30 września 2023 r. została przedstawiona w poniższej tabeli.

Dochody, wydatki i wynik według przyjętych uchwał jednostek samorządu terytorialnego na 2023 r. w sprawie wieloletnich prognoz finansowych na lata 2023-2026:

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	2026	2024/2023	2025/2024	2026/2025
	tys. zł				%%		
DOCHODY OGÓŁEM	368 014 003	331 645 928	321 895 455	322 540 533	90,1	97,1	100,2
WYDATKI OGÓŁEM	418 698 096	340 591 140	319 982 726	316 906 607	81,3	93,9	99,0
WYNIK	-50 684 092	-8 945 212	1 912 728	5 633 927	-	-	-

Źródło: Wieloletnie prognozy finansowe JST na lata 2023-2026 (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.)

Z danych zawartych w przyjętych uchwałach jednostek samorządu terytorialnego na 2023 r. w sprawie wieloletnich prognoz finansowych na lata 2023 - 2026 wynika, że jednostki samorządu terytorialnego na lata 2023 - 2024 r. planują deficyt, a w 2025-2026 nadwyżkę w wysokości odpowiednio 1 912 728 tys. zł w 2025 r. oraz 5 633 927 tys. zł w 2026 r.

Zadłużenie, według przyjętych uchwał jednostek samorządu terytorialnego na lata 2023-2026, zaprezentowano w poniższej tabeli:

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	2026	2024/2023	2025/2024	2026/2025
	tys. zł				%%		
ZADŁUŻENIE	108 891 732	114 531 920	111 635 935	105 668 320	105,2	97,5	94,7
<i>Relacja zadłużenia do dochodów ogółem</i>	29,6%	34,5%	34,7%	32,8%	-	-	-

Źródło: Wieloletnie prognozy finansowe JST na lata 2023-2026 (wg stanu na dzień 30 września 2023 r.)

Według danych zawartych w uchwałach w sprawie wieloletnich prognoz finansowych według stanu na dzień 30 września 2023 r., jednostki samorządu terytorialnego prognozowały, że w latach 2023-2026 ich poziom zadłużenia zmniejszy się o 5,3% z poziomu 108 891 732 tys. zł w 2023 r. do 105 668 320 tys. zł na koniec 2026 r.

II. Wykonanie budżetów gmin

Zbiornicze dane dotyczące wykonania budżetów gmin przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
GMINY OGÓŁEM					
Dochody	171 813 486	177 345 405	170 256 688	96,0	99,1
Wydatki	175 500 612	199 218 473	180 989 005	90,8	103,1
Wynik	-3 687 126	-21 873 067	-10 732 317		
w tym:					
GMINY WIEJSKIE					
Dochody	76 828 480	78 367 551	74 935 405	95,6	97,5
Wydatki	77 643 815	89 046 157	80 172 310	90,0	103,3
Wynik	-815 336	-10 678 606	-5 236 905		

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. gminy wykonały dochody w wysokości 170 256 688 tys. zł, a wydatki w wysokości 180 989 005 tys. zł.

Budżety gmin, przy planowanym deficycie w kwocie 21 873 067 tys. zł, zamknęły się deficytem w łącznej kwocie 10 732 317 tys. zł, w tym deficyt w gminach wiejskich wyniósł 5 236 905 tys. zł.

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dochody wykonane przez gminy były niższe o 0,9% (w gminach wiejskich o 2,5%), natomiast wykonane wydatki w gminach były wyższe o 3,1% (w gminach wiejskich o 3,3%).

Dochody gmin

W 2023 r. dochody ogółem gmin zostały wykonane w wysokości 170 256 688 tys. zł i były niższe niż dochody ogółem wykonane w 2022 r. o 0,9%. Dochody własne wykonane w 2023 r. - w stosunku do dochodów własnych wykonanych w gminach w 2022 r. - zmniejszyły się o 1,5%.

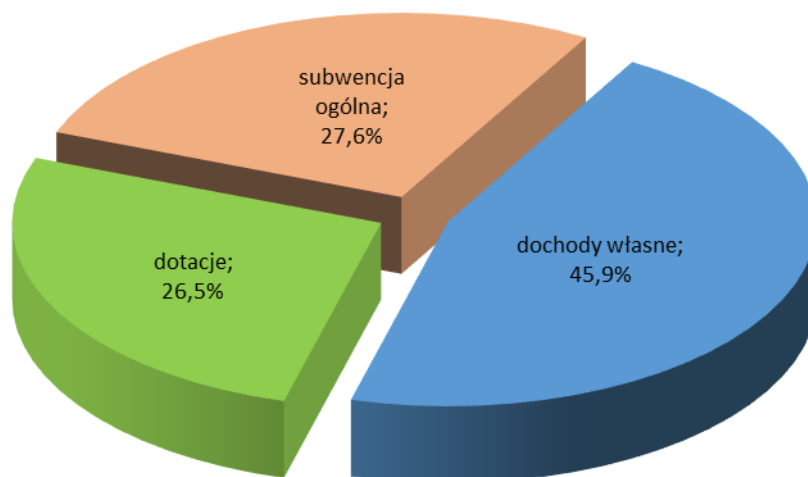
Wykonanie i dynamikę dochodów gmin, według ich kategorii, prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
GMINY OGÓŁEM					
Dochody ogółem,					
z tego:	171 813 486	177 345 405	170 256 688	96,0	99,1
- Dochody własne	79 358 222	80 018 404	78 200 396	97,7	98,5
- Dotacje ogółem	57 552 659	50 552 609	45 003 357	89,0	78,2
- Subwencja ogólna	34 902 604	46 774 393	47 052 936	100,6	134,8
GMINY WIEJSKIE					
Dochody ogółem,					
z tego:	76 828 480	78 367 551	74 935 405	95,6	97,5
- Dochody własne	32 114 505	30 894 457	30 048 083	97,3	93,6
- Dotacje ogółem	27 418 565	24 917 858	22 182 530	89,0	80,9
- Subwencja ogólna	17 295 410	22 555 236	22 704 792	100,7	131,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W roku 2023, w strukturze dochodów ogółem gmin, dochody własne stanowiły 45,9%, dotacje ogółem – 26,5%, zaś subwencja ogólna – 27,6%.

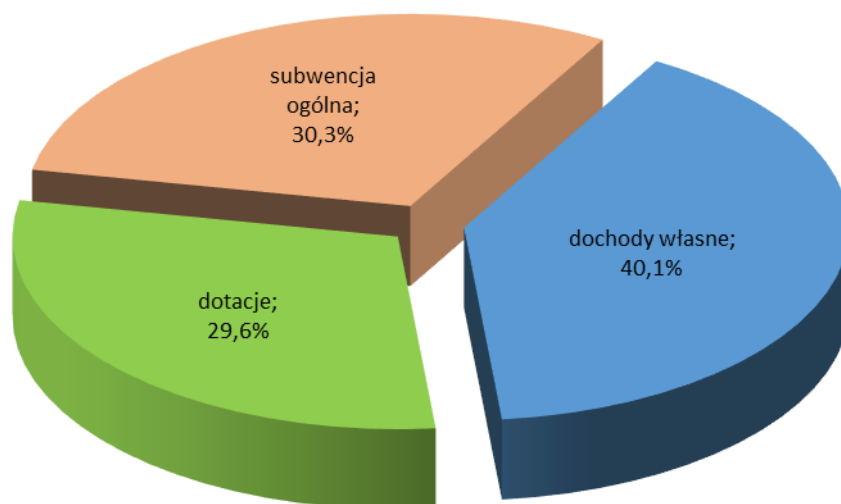
STRUKTURA DOCHODÓW GMIN W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów gmin wiejskich, dochody własne stanowiły 40,1%, dotacje ogółem – 29,6% a subwencja ogólna – 30,3%.

STRUKTURA DOCHODÓW GMIN WIEJSKICH W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin wiejskich za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., w strukturze dochodów gmin ogółem zmniejszył się udział dochodów własnych o 0,3 punktu procentowego (w gminach wiejskich o 1,7 punktu procentowego) oraz dotacji ogółem o 7,0 punktu procentowego (w gminach wiejskich o 6,1 punktu procentowego), natomiast zwiększył się udział subwencji ogólnej o 7,3 punktu procentowego (w gminach wiejskich o 7,8 punktu procentowego). Powyższa zmiana struktury dochodów budżetowych gmin wynika w szczególności z różnych form przekazywania z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego dodatkowych środków. W 2022 r. budżety gmin zostały zasilone wpływami z dodatkowego udziału w PIT (zaliczanymi do dochodów własnych), zaś w 2023 r. uzupełnieniem subwencji ogólnej.

Dochody według źródeł pochodzenia

Dochody gmin według źródeł ich pochodzenia

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
DOCHODY OGÓŁEM,	171 813 486	177 345 405	170 256 688	96,0	100,0	99,1
z tego:						
DOCHODY WŁASNE,	79 358 222	80 018 404	78 200 396	97,7	45,9	98,5
z tego:						
- podatek dochodowy od osób prawnych	1 512 329	2 277 515	2 277 246	100,0	1,3	150,6
- podatek dochodowy od osób fizycznych	30 140 174	21 657 846	21 655 562	100,0	12,7	71,8
- podatek rolny	1 670 430	1 991 406	1 934 365	97,1	1,1	115,8
- podatek od nieruchomości	17 448 307	19 611 476	19 443 657	99,1	11,4	111,4
- podatek leśny	325 072	474 461	490 864	103,5	0,3	151,0
- podatek od środków transportowych	950 814	1 060 457	1 030 640	97,2	0,6	108,4
- podatek od dział. gosp. osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	99 468	92 017	94 761	103,0	0,1	95,3
- podatek od spadków i darowizn	246 743	237 720	255 956	107,7	0,2	103,7
- podatek od czynności cywilnoprawnych	1 947 538	1 787 211	1 742 233	97,5	1,0	89,5
- wpływy z opłaty skarbowej	190 232	201 289	188 110	93,5	0,1	98,9
- wpływy z opłaty eksploatacyjnej	407 913	431 377	399 809	92,7	0,2	98,0
- wpływy z opłaty targowej	102 239	114 454	107 965	94,3	0,1	105,6
- dochody z majątku	4 515 468	5 072 804	4 311 912	85,0	2,5	95,5
- pozostałe dochody	19 801 497	25 008 371	24 267 314	97,0	14,3	122,6
DOTACJE OGÓŁEM	57 552 659	50 552 609	45 003 357	89,0	26,4	78,2
z tego:						
- Dotacje celowe	51 838 075	44 242 756	40 188 900	90,8	23,6	77,5
- Przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich	5 714 584	6 309 853	4 814 457	76,3	2,8	84,2
SUBWENCJA OGÓLNA	34 902 604	46 774 393	47 052 936	100,6	27,6	134,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów własnych gmin istotną część stanowiły dochody z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (27,7%) i podatek od nieruchomości (24,9%).

W 2023 r. wskaźnik udziału gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, w porównaniu do roku 2022, zwiększył się z 38,34% do 38,40%.

W 2023 r. dochody z tytułu udziału gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 21 655 562 tys. zł, tj. o 28,2% niższej niż w 2022 r.

Należy jednak mieć na uwadze, że w 2022 r. gminy, na podstawie art. 70j ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, otrzymały dodatkowe dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w kwocie 7 625 197 tys. zł. Porównując dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych przekazane w 2023 r. do dochodów z analogicznego tytułu za 2022 r. (ustalonych wyłącznie podstawie art. 9 ww. ustawy, tj. bez dodatkowej kwoty) były one niższe jedynie o 3,8%.

W 2023 r. dochody z tytułu udziału gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych zostały zrealizowane w wysokości 2 277 246 tys. zł, tj. o 50,6% wyższej niż w 2022 r.

Ponadto w 2023 r. gminy otrzymały dodatkowe dochody z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej w kwocie 8 385 924 tys. zł.

W porównaniu do 2022 roku na wyższym poziomie zostały zrealizowane m.in. dochody własne z tytułu podatku leśnego (151,0%), podatku rolnego (115,8%) oraz z tytułu podatku od nieruchomości (111,4%).

W 2023 r. plan dochodów z tytułu podatku leśnego został zrealizowany w 103,5%, dochodów z podatku rolnego został zrealizowany w 97,1%, a plan dochodów z tytułu podatku od nieruchomości – w 99,1%.

Skutki obniżenia górnych stawek podatków, udzielonych ulg i zwolnień oraz decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy - Ordynacja podatkowa

W wyniku obniżenia górnych stawek podatków, udzielenia ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz podjęcia decyzji o umorzeniu, rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności, w 2023 r. do budżetów gmin nie wpłynęła kwota 4 912 940 tys. zł, co stanowiło 2,9% dochodów ogółem (zwiększenie o 0,4 punktu procentowego w stosunku do 2022 r.) i 6,3% dochodów własnych (zwiększenie o 0,9 punktu procentowego w stosunku do 2022 r.).

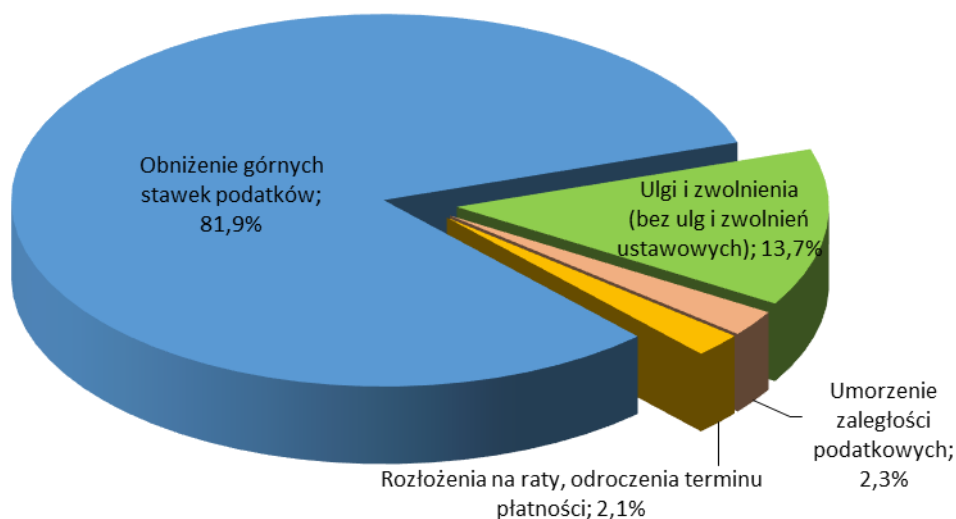
Skutki udzielonych przez gminy w 2023 r. ulg i zwolnień przedstawia poniższe zestawienie:

Obrazki udzielenych przez gminy w 2020 r. ulg i zwolnień przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie	Razem ulgi (4+5+6+7)	z tego:				Wskaźnik (3:2)
			Obniżenie górných stawek podatków	Ulgi i zwolnienia (bez ulg i zwolnień ustawowych)	Umorzenie zaległości podatkowych	Rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności	
tys. zł							%%
1	2	3	4	5	6	7	8
DOCHODY OGÓŁEM	170 256 688	4 912 940	4 022 499	675 857	111 819	102 764	2,9
DOCHODY WŁASNE, w tym:	78 200 396	4 912 940	4 022 499	675 857	111 819	102 764	6,3
podatek rolny	1 934 365	248 573	242 632	2 826	2 134	982	12,9
podatek od nieruchomości	19 443 657	3 420 839	2 589 646	670 187	85 586	75 420	17,6
podatek leśny	490 864	5 563	4 580	846	128	9	1,1
podatek od środków transportowych	1 030 640	1 168 413	1 161 392	1 998	2 541	2 482	113,4
podatek od dział. gosp. osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	94 761	143	0	0	21	123	0,2
podatek od spadków i darowizn	255 956	14 518	0	0	4 912	9 606	5,7
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 742 233	685	0	0	178	508	0,0
wpływy z opłaty skarbowej	188 110	8	0	0	1	7	0,0
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	399 809	390	0	0	34	357	0,1
wpływy z opłaty targowej	107 965	2 119	2 033	0	7	79	2,0
dochody z majątku	4 311 912	32	0	0	14	17	0,0
pozostałe dochody	24 267 314	51 654	22 216	0	16 264	13 175	0,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

STRUKTURA ULG UDZIELONYCH PRZEZ GMINY W 2023 R.

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze udzielonych przez gminy w 2023 r. ulg i zwolnień 81,9% stanowiły obniżenia górnych stawek podatków.

W łącznej kwocie obniżenia górnych stawek podatkowych, największy udział miały obniżenia stawek w podatku od nieruchomości (64,4%) i w podatku od środków transportowych (28,9%).

Największy udział w łącznej kwocie udzielonych przez gminy ulg i zwolnień miały w 2023 r. ulgi i zwolnienia w podatku od nieruchomości – 99,2%.

W roku 2023 najwięcej umorzeń zaległości podatkowych dokonano w podatku od nieruchomości i w podatku od spadków i darowizn (odpowiednio 76,5% i 4,4%).

W łącznej kwocie rozłożeń na raty, odroczenia terminu płatności największy udział miał podatek od nieruchomości (73,4%) oraz podatek od spadków i darowizn (9,3%).

Subwencja ogólna

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wszystkie gminy otrzymują z budżetu państwa subwencję ogólną. Subwencja ogólna dla gmin w 2023 r. składa się z części: oświatowej, wyrównawczej, równoważącej i rekompensującej.

W 2023 r. – według danych Ministerstwa Finansów – na rachunki gmin przekazano środki z tytułu subwencji ogólnej w wysokości 38 667 011 tys. zł, co stanowiło 100,0% kwot

zaplanowanych na ten cel (po zmianach) i 111,9% analogicznych kwot przekazanych w 2022 r.

Na powyższą kwotę subwencji ogólnej składały się:

- część oświatowa w wysokości - 28 158 313 tys. zł,
- część wyrównawcza w wysokości - 10 113 127 tys. zł,
- część równoważąca w wysokości - 394 251 tys. zł,
- część rekompensującą w wysokości - 1 320 tys. zł.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla gmin składa się z kwoty podstawowej i kwoty uzupełniającej.

Podstawę do ustalenia wysokości kwoty podstawowej na 2023 r. stanowiły dane ze sprawozdań z wykonania dochodów podatkowych gminy za 2021 r., z uwzględnieniem korekt, złożonych do właściwych regionalnych izb obrachunkowych, w terminie do dnia 30 czerwca 2022 r. oraz dane o liczbie mieszkańców, według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., ustalonej przez Główny Urząd Statystyczny.

Zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kwotę podstawową otrzymały gminy, w których dochód podatkowy na 1 mieszkańca był niższy od 92% średniego dochodu podatkowego na 1 mieszkańca kraju (średni dochód podatkowy na 1 mieszkańca wynosił 2 246,66 zł).

Wysokość kwoty uzupełniającej uzależniona była od gęstości zaludnienia w gminie, w relacji do średniej gęstości zaludnienia w kraju i dochodów podatkowych gminy na 1 mieszkańca.

Kwotę uzupełniającą otrzymały gminy, w których gęstość zaludnienia, ustalona przez Główny Urząd Statystyczny, według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r., była niższa od średniej gęstości zaludnienia w kraju (122 osoby na 1 km²), i w których dochód podatkowy na 1 mieszkańca gminy nie był wyższy od 150% średniego dochodu podatkowego na 1 mieszkańca w kraju (3 369,99 zł).

W 2023 r. część wyrównawczą otrzymało 2 129 gmin.

Część równoważąca subwencji ogólnej została rozdzielona między 1 456 gmin zgodnie z art. 21a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, tj. w następujący sposób:

- 1) 50% - między gminy miejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 80% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin miejskich wykonanych w 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;

- 2) 25% - między gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których wydatki na dodatki mieszkaniowe wykonane w 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, były wyższe od 90% średnich wydatków na dodatki mieszkaniowe wszystkich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wykonanych w 2021 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin;
- 3) 25% - między gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie, w których suma dochodów za 2021 r. z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz dochodów z podatku rolnego i z podatku leśnego, w przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, jest niższa od 80% średnich dochodów z tych samych tytułów za 2021 r. we wszystkich gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, w przeliczeniu na jednego mieszkańca tych gmin.

Gminy, na obszarze których znajdują się specjalne strefy ekonomiczne - na mocy ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw – mogły otrzymać część rekompensującą subwencji ogólnej z przeznaczeniem na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na prowadzenie przez przedsiębiorcę, na podstawie zmienionego zezwolenia, działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

W 2023 r. część rekompensującą subwencji ogólnej otrzymała 1 gmina, tj. Kłodzko.

W 2023 r. gminy otrzymały środki z tytułu rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w łącznej wysokości 665 747 tys. zł. Środki w wysokości 218 472 tys. zł zostały rozdysponowane w sposób uzgodniony z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Natomiast środki w wysokości 447 275 tys. zł zostały przeznaczone na wypłatę nagrody specjalnej dla nauczycieli z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, o której mowa w art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

Ponadto w 2023 r. gminy otrzymały 7 720 177 tys. zł z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej, na podstawie art. 70o ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe

Część oświatowa subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych realizowanych w 2023 r., o której poinformowano gminy po ogłoszeniu ustawy budżetowej, przekazana została w wysokości 27 990 052 tys. zł, z tego dla:

- gmin wiejskich 12 603 531 tys. zł,
- gmin miejskich 5 539 265 tys. zł,
- gmin miejsko-wiejskich 9 847 256 tys. zł.

Dodatkowo zgodnie z „Kryteriami podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023” przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych – na wniosek ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – rozdysponował dla poszczególnych gmin środki w wysokości 168 681 tys. zł (35,7% łącznej kwoty wymienionej rezerwy).

Środki rezerwy zostały przeznaczone na:

- 1) dofinansowanie z tytułu wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych, polegającego na wzroście liczby uczniów przeliczeniowych w odniesieniu do danych przyjętych do naliczenia algorytmem części oświatowej subwencji ogólnej na 2023 rok – w kwocie 65 110 tys. zł;
- 2) pomoc jednostkom samorządu terytorialnego w usuwaniu skutków zdarzeń losowych w budynkach publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego – z wyłączeniem przedszkoli ogólnodostępnych oraz innych form wychowania przedszkolnego – w kwocie 89 tys. zł;
- 3) dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli zwalnianych w szkołach i placówkach oświatowych w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela albo przechodzących na emeryturę na podstawie art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela w związku z art. 20 ww. ustawy Karta Nauczyciela – w kwocie 21 176 tys. zł;
- 4) dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach oraz nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji – w kwocie 10 899 tys. zł;
- 5) dofinansowanie doposażenia pomieszczeń dla szkół rozpoczynających kształcenie w nowych zawodach – w kwocie 30 tys. zł;
- 6) podział środków na zwiększony odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli w roku 2023 – w kwocie 71 377 tys. zł.

Na rachunki gmin, według stanu na 31 grudnia 2023 r., przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 28 158 314 tys. zł z tego dla:

- gmin wiejskich 12 674 000 tys. zł,
- gmin miejskich 5 579 346 tys. zł,
- gmin miejsko-wiejskich 9 904 968 tys. zł.

Kwota 78 tys. zł, będąca różnicą między kwotą części oświatowej subwencji ogólnej ustaloną dla jednej z gmin na rok 2023, a kwotą przekazaną - według stanu na 31 grudnia 2023 r. – na rachunek tej jednostki, jako nienależna została zwrócona do budżetu państwa, zgodnie z przepisami art. 37 ust. 3a ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku 2023, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami samorządów terytorialnych są: dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Dodatkowo na rachunki gmin przekazane zostały środki z Funduszu Pomocy z tytułu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy w łącznej wysokości - według stanu na 31 grudnia 2023 r. – 1 068 695 tys. zł.

Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich

W 2023 r. dochody gmin z tytułu dotacji, w tym z dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich, zostały zrealizowane w kwocie 45 003 356 tys. zł, z tego:

- 1) dotacje i środki przeznaczone na zadania bieżące zrealizowano w kwocie 22 258 142 tys. zł, z tego:
 - a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków

- zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
- pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej
- zrealizowano w kwocie 19 115 626 tys. zł,
- b) dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 471 086 tys. zł,
 - c) dotacje celowe na zadania bieżące z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 116 732 tys. zł,
 - d) dotacje z państwowych funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 73 885 tys. zł,
 - e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 539 017 tys. zł,
 - f) środki otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy 1 937 634 tys. zł,
 - g) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach 4 162 tys. zł,
- 2) dotacje i środki przeznaczone na zadania inwestycyjne zrealizowano w kwocie 22 745 214 tys. zł, z tego:
- a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowejzrealizowano w kwocie 4 863 917 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 283 351 tys. zł,
 - c) dotacje celowe na zadania inwestycyjne z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 744 357 tys. zł,
 - d) dotacje z państwowych funduszy celowych zrealizowano w wysokości 393 178 tys. zł,

- e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 16 444 116 tys. zł,
- f) środki otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy na zadania inwestycyjne – 2 583 tys. zł,
- g) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach – 13 712 tys. zł.

Dochody z tytułu dotacji z budżetu państwa:

- na zadania własne finansowane z dotacji celowych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
- na pozostałe zadania własne,
- na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
- realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej

zostały wykonane w kwocie 23 979 543 tys. zł, co stanowiło 53,3% łącznej kwoty dotacji otrzymanych przez gminy.

W 2023 r. dotacje ogółem dla gmin, w porównaniu do 2022 r., zmniejszyły się o 21,8%.

Wykonanie dotacji oraz płatności z budżetu środków europejskich przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022		Wykonanie 2023		Dynamika	
	ogółem	w tym: bieżące	ogółem	w tym: bieżące	[4] : [2]	[5] : [3]
	(w tys. zł)				%%	%%
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem dotacje, z tego:	57 552 659	48 438 832	45 003 356	22 258 142	78,2	46,0
- przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich*	5 714 584	1 595 608	4 814 457	581 023	84,2	36,4
- na zadania z zakresu administracji rządowej	26 725 203	26 711 985	15 074 862	15 062 593	56,4	56,4
- na zadania własne w tym:	3 659 403	3 318 982	4 003 971	3 408 508	109,4	102,7
-na zadania bieżące gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej z budżetu państwa w ramach programów rządowych	7 046	0	7 672	0	108,9	-

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022		Wykonanie 2023		Dynamika	
	ogółem	w tym: bieżące	ogółem	w tym: bieżące	[4] : [2]	[5] : [3]
	(w tys. zł)				%%	%%
1	2	3	4	5	6	7
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	133 617	112 945	86 253	63 502	64,6	56,2
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jst	643 943	416 499	754 437	471 086	117,2	113,1
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst	539 696	84 485	861 089	116 732	159,6	138,2
- z funduszy celowych	329 620	40 336	467 063	73 885	141,7	183,2
- na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach	6 785	788	17 874	4 162	263,4	528,8
- środki otrzymane ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (m.in. z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych)	16 464 890	12 822 633	16 983 133	539 017	103,1	4,2
- otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków (*)	3 334 916	3 334 571	1 940 217	1 937 634	58,2	58,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, gminy otrzymywały z budżetu państwa dotacje na dofinansowanie zadań własnych, finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, a także dotacje na realizację zadań na podstawie porozumień z organami administracji rządowej.

Najwyższe kwoty dotacji dla gmin przeznaczone zostały na zadania bieżące z zakresu: rodziny, pomocy społecznej, rolnictwa i łowiectwa, oświaty i wychowania, a także w dziale Różne rozliczenia i Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami

W 2023 r. gminy otrzymały dotacje na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami w kwocie 15 074 862 tys. zł. W dochodach ogółem, zrealizowanych przez gminy w 2023 r., stanowiły one 8,9%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa dla gmin na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, według wybranych ważniejszych działów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8:7)
	(w tys. zł)			%%		(w tys. zł)		%%
	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	26 725 203	15 217 062	15 074 862	99,1	56,4	15 201 879	15 062 593	99,1
Rodzina	22 200 308	11 698 650	11 593 203	99,1	52,2	11 698 650	11 593 203	99,1
Rolnictwo i łowiectwo	1 260 956	1 919 440	1 917 579	99,9	152,1	1 919 440	1 917 579	99,9
Pomoc społeczna	2 722 544	689 005	677 077	98,3	24,9	675 028	666 014	98,7
Administracja publiczna	331 292	388 082	376 415	97,0	113,6	388 082	376 415	97,0
Oświata i wychowanie	186 193	261 887	256 022	97,8	137,5	261 887	256 022	97,8
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	7 336	240 251	236 473	98,4	3 223,5	240 251	236 473	98,4
Transport i łączność	1 141	9 254	8 098	87,5	709,7	9 254	8 098	87,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., były niższe o 43,6%. Na tak znaczny spadek dotacji wpływ miały w głównej mierze zmiany systemowe polegające na przeniesieniu z dniem 1 lipca 2022 r. wypłaty świadczeń wychowawczych w ramach programu „Rodzina 500+” z gmin i miast na prawach powiatu do ZUS. W związku z wprowadzoną zmianą w 2023 roku gminy nie otrzymywały dotacji na wypłatę świadczeń wychowawczych.

Z ogólnej kwoty omawianych dotacji, przekazano:

- na zadania bieżące 15 062 593 tys. zł, co stanowiło 99,9% ogółu tych dotacji,
- na zadania inwestycyjne 12 269 tys. zł, co stanowiło 0,1% ogółu tych dotacji.

W strukturze działowej dotacji na finansowanie zadań bieżących zleconych z zakresu administracji rządowej dominowały dotacje w takich działach, jak: Rodzina, Rolnictwo i łowiectwo, Pomoc społeczna, Administracja publiczna oraz Oświata i wychowanie.

Udział dotacji celowych na realizowane przez gminy zadania z zakresu administracji rządowej w poszczególnych działach w 2023 r., w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne oraz strukturę dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział dotacji celowych		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		Bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	0,1
Rodzina	76,9	77,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Rolnictwo i łowiectwo	12,7	12,7	0,0	100,0	100,0	0,0

Wyszczególnienie	Struktura			Udział dotacji celowych		
	Ogółem	z tego na zadania:		Ogółem	z tego na zadania:	
		Bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Pomoc społeczna	4,5	4,4	90,2	100,0	98,4	1,6
Administracja publiczna	2,5	2,5	0,0	100,0	100,0	0,0
Oświata i wychowanie	1,7	1,7	0,0	100,0	100,0	0,0
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1,6	1,6	0,0	100,0	100,0	0,0
Transport i łączność	0,1	0,1	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe działy	0,1	0,1	9,8	100,0	87,9	12,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W dziale Rodzina – 98,2% dotacji na zadania bieżące zlecone gminom przeznaczono na wypłatę świadczenia rodzinnego, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego.

W dziale Rolnictwo i łowiectwo całą kwotę dotacji na zadania bieżące przekazano gminom w rozdziale Pozostała działalność z przeznaczeniem głównie na zwrot części podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej przez producentów rolnych oraz pokrycie kosztów postępowania poniesionych przez gminy w sprawie jego zwrotu.

W dziale Pomoc społeczna – 73,4% dotacji na zadania bieżące zlecone gminom przeznaczono na realizację zadań przez ośrodki wsparcia zaś 20,6% na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

W dziale Oświata i wychowanie dotacje na zadania bieżące praktycznie w 100,0% przeznaczone były na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych.

W dziale Administracja publiczna omawiane dotacje były przeznaczone przede wszystkim na zadania realizowane przez urzędy stanu cywilnego, tj. prowadzenie ewidencji ludności, wydawanie dowodów osobistych, a także na realizację zadań związanych z prowadzeniem ewidencji działalności gospodarczej, czynności związanych z wykonywaniem powszechnego obowiązku obrony oraz zadania związane ze spisem rolnym i powszechnym.

W ramach ogólnej kwoty dotacji przekazanych gminom na inwestycje związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, 90,2%

środków przeznaczono na dofinansowanie zadań inwestycyjnych w dziale Pomoc społeczna a 9,8% w Dziale Ochrona zdrowia.

Dotacje na inwestycje w dziale Pomoc społeczna w 100,0% zostały przeznaczone na inwestycje w ośrodkach wsparcia prowadzonych przez gminy.

Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych

W 2023 r. dochody gmin z tytułu dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych zostały zrealizowane w wysokości 4 003 971 tys. zł, tj. na poziomie o 9,4% wyższym niż w 2022 r.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na zadania własne gmin, według wybranych ważniejszych działów, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	3 659 403	4 187 423	4 003 971	95,6	109,4	3 515 365	3 408 508	97,0
Pomoc społeczna	1 909 111	1 959 568	1 909 132	97,4	100,0	1 942 423	1 893 344	97,5
Oświata i wychowanie	1 203 754	1 371 170	1 344 675	98,1	111,7	1 241 738	1 225 440	98,7
Różne rozliczenia	174 187	186 917	187 601	100,4	107,7	130 472	130 422	100,0
Transport i łączność	88 432	206 349	178 992	86,7	202,4	34 971	33 452	95,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	141 109	157 817	120 658	76,5	85,5	157 817	120 658	76,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Udział dotacji celowych bieżących i inwestycyjnych w dotacjach na zadania własne realizowane przez gminy w 2023 r. oraz strukturę tych dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	85,1	14,9
Pomoc społeczna	47,7	55,5	2,7	100,0	99,2	0,8
Oświata i wychowanie	33,6	36,0	20,0	100,0	91,1	8,9
Różne rozliczenia	4,7	3,8	9,6	100,0	69,5	30,5
Transport i łączność	4,5	1,0	24,4	100,0	18,7	81,3

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
1	2	3	4	5	6	7
Edukacyjna opieka wychowawcza	3,0	3,5	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe działy	6,6	0,2	43,3	100,0	2,0	98,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. w strukturze dochodów z tytułu dotacji celowych na realizację zadań własnych gmin, w porównaniu do 2022 r., udział dotacji przeznaczonych na realizację bieżących zadań własnych zmniejszył się o 5,6 punktu procentowego.

W 2023 r. największą część dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie bieżących zadań własnych gminy otrzymały na zadania realizowane w działach: Pomoc społeczna (55,5%), Oświata i wychowanie (36,0%), Różne rozliczenia (3,8%) oraz Edukacyjna opieka wychowawcza (3,5%). Łącznie, na dofinansowanie zadań własnych realizowanych w ramach tych działów, przeznaczono 98,8% dotacji na bieżące zadania własne gmin.

Dotacje w dziale Pomoc społeczna przekazane na zadania bieżące w 91,9% przeznaczone były m. in. na wypłatę zasiłków stałych, zasiłków okresowych, celowych i pomoc w naturze oraz opłacenie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a także na prowadzenie działalności ośrodków pomocy społecznej oraz pomoc w zakresie dożywiania.

Dotacje w dziale Oświata i wychowanie na realizację bieżących zadań własnych przeznaczono w 98,2% na finansowanie zadań z zakresu przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych form wychowania przedszkolnego oraz na finansowanie szkół podstawowych, stołówek szkolnych i przedszkolnych.

Przekazane dotacje na zadania bieżące w dziale Edukacyjna opieka wychowawcza przeznaczone zostały w 100% na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym.

Przekazane z budżetu państwa dotacje w wysokości 130 422 tys. zł na własne zadania bieżące w dziale Różne rozliczenia, dotyczyły w głównej mierze zwrotu części wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego oraz dotacji dla gmin uzdrowiskowych (36,7%).

W 2023 r. dotacje celowe z budżetu państwa na własne zadania inwestycyjne przekazano gminom w wysokości 595 463 tys. zł, tj. o 74,9% więcej niż w 2022 r.

W 2023 r. największą część dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycyjnych zadań własnych gminy otrzymały na zadania realizowane w działach: Transport i łączność (24,4%) - głównie na drogi publiczne i usuwanie klęsk żywiołowych, Oświata i wychowanie

(20,0%) - głównie z przeznaczeniem na szkoły podstawowe i przedszkola, Kultura fizyczna (12,6%) oraz Różne rozliczenia (9,6%).

Łącznie, na dofinansowanie zadań własnych realizowanych w ramach tych działów, przeznaczono 66,7% dotacji na inwestycyjne zadania własne gmin.

Dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich

W 2023 r. dochody gmin z tytułu dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich zostały zrealizowane w wysokości 4 814 457 tys. zł, w tym dotacje na zadania bieżące zostały zrealizowane w wysokości 581 023 tys. zł, a zadania inwestycyjne w wysokości 4 233 434 tys. zł. Dotacje na zadania bieżące stanowiły 12,1%, a na zadania inwestycyjne 87,9% otrzymanych środków.

Dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich w 2023 r., w porównaniu do 2022 r. zmniejszyły się o 15,8%.

Wysokość dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich na zadania własne, według działów, przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	w tys. zł			%%		w tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	5 714 584	6 309 853	4 814 457	76,3	84,2	720 201	581 023	80,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 496 655	2 138 373	1 661 222	77,7	111,0	73 772	50 601	68,6
Transport i łączność	570 833	853 639	605 130	70,9	106,0	5 328	2 944	55,3
Oświata i wychowanie	633 219	715 361	588 536	82,3	92,9	166 027	149 135	89,8
Rolnictwo i łowiectwo	371 945	608 120	397 217	65,3	106,8	5 517	1 924	34,9
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	313 426	390 628	283 786	72,6	90,5	31 849	22 398	70,3
Administracja publiczna	798 869	332 795	266 045	79,9	33,3	113 756	84 190	74,0
Gospodarka mieszkaniowa	238 178	299 184	246 537	82,4	103,5	4 648	1 750	37,7

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	w tys. zł			%%		w tys. zł		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Turystyka	165 072	176 796	150 350	85,0	91,1	6 845	4 402	64,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	474 038	157 356	131 346	83,5	27,7	130 505	112 389	86,1
Pomoc społeczna	196 334	127 327	103 310	81,1	52,6	103 218	85 327	82,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Z ogólnej kwoty tych dotacji, przekazane środki dotyczyły przede wszystkim realizacji zadań w następujących działach:

- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska 1 661 222 tys. zł (34,5%),
- Transport i łączność 605 130 tys. zł (12,6%),
- Oświata i wychowanie 588 536 tys. zł (12,2%),
- Rolnictwo i łowiectwo 397 217 tys. zł (8,3%),
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego 283 786 tys. zł (5,9%),
- Administracja publiczna 266 045 tys. zł (5,5%),
- Gospodarka mieszkaniowa 246 537 tys. zł (5,1%).

Łącznie, na realizację zadań w wyżej wymienionych działach, gminy otrzymały 4 048 473 tys. zł, tj. 84,1 % wszystkich dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich.

Pozostałe dotacje celowe

Dochodami gmin są również:

- dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacje otrzymane z funduszy celowych,
- dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach,

a ponadto środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (obejmujące m.in. środki Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych) oraz środki otrzymane z Funduszu Pomocy.

W 2023 r. udział tych dotacji w zrealizowanych przez gminy dochodach ogółem wynosił 12,3%, w tym środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 – 10,0%. Ogólna kwota otrzymanych przez gminy dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 21 110 066 tys. zł, w tym 16 983 133 tys. zł pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

W 2023 r. na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zostały przekazane dotacje gminom w wysokości 86 253 tys. zł. Porozumienia z organami administracji rządowej dotyczyły głównie zadań zaliczanych do działów: Oświata i wychowanie (41,7%), Działalność usługowa (20,5%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (10,4%), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (5,0%), Pomoc społeczna (4,7%) oraz Administracja publiczna (3,2%).

Na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego zostały przeznaczone dotacje w wysokości 754 437 tys. zł. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia, dotyczyły w szczególności realizacji zadań z zakresu działów: Transport i łączność 377 787 tys. zł (50,1% tych dotacji), Oświata i wychowanie 171 487 tys. zł (22,7%), Rolnictwo i łowiectwo 58 344 tys. zł (7,7%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska 36 043 tys. zł (4,8%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego 22 768 tys. zł (3,0%) i Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa 21 725 tys. zł (2,9%).

Na zadania własne gminy otrzymały pomoc finansową z innych jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 861 089 tys. zł. Dotacje przekazane w ramach pomocy finansowej były wydatkowane przede wszystkim na realizację zadań w następujących działach: Transport i łączność (34,1%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (12,5%), Kultura fizyczna (10,7%), Oświata i wychowanie (10,4%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (9,8%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (8,2%) oraz Rolnictwo i łowiectwo (6,3%).

Z państwowych funduszy celowych zostały przekazane do gmin dotacje na zadania własne w wysokości 467 063 tys. zł. Z powyższej kwoty 73 885 tys. zł przeznaczone było na wydatki bieżące, zaś pozostała kwota dotacji w wysokości 393 178 tys. zł przeznaczona była na wydatki inwestycyjne. W dotacjach otrzymanych przez gminy z funduszy celowych, największy udział miały dotacje w działach: Kultura fizyczna 197 229 tys. zł (42,2% tych dotacji), Oświata i wychowanie 61 652 tys. zł (13,2%), Gospodarka komunalna i ochrona

środowiska 39 427 tys. zł (8,4%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa 39 125 tys. zł (8,4%), oraz Gospodarka mieszkaniowa 38 298 tys. zł (8,2%),

W 2023 r. w dochodach budżetowych gmin ujęto również środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 16 983 133 tys. zł, z tego:

- na zadania bieżące – 539 017 tys. zł (3,2%),
- na zadania inwestycyjne – 16 444 116 tys. zł (96,8%).

W środkach na zadania inwestycyjne:

- 96,2% stanowią środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, w kwocie 15 815 129 tys. zł,
- 3,3% stanowią środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, w kwocie 535 946 tys. zł
- 0,5% stanowi dofinansowanie ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, w kwocie 93 041 tys. zł.

Z uwagi na ujmowanie znacznej części w/w środków w budżetach gmin w dziale Różne rozliczenia nie jest możliwe wskazanie kierunków ich wydatkowania.

W 2023 roku gminy otrzymały również dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach w wysokości 17 874 tys. zł, z czego kwota 13 712 tys. zł (76,7%) przeznaczona była na wydatki inwestycyjne.

W 2023 r. w dochodach budżetowych gmin ujęto również środki pochodzące z Funduszu Pomocy oraz inne środki na finansowanie lub dofinansowanie zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy w kwocie 1 940 217 tys. zł.

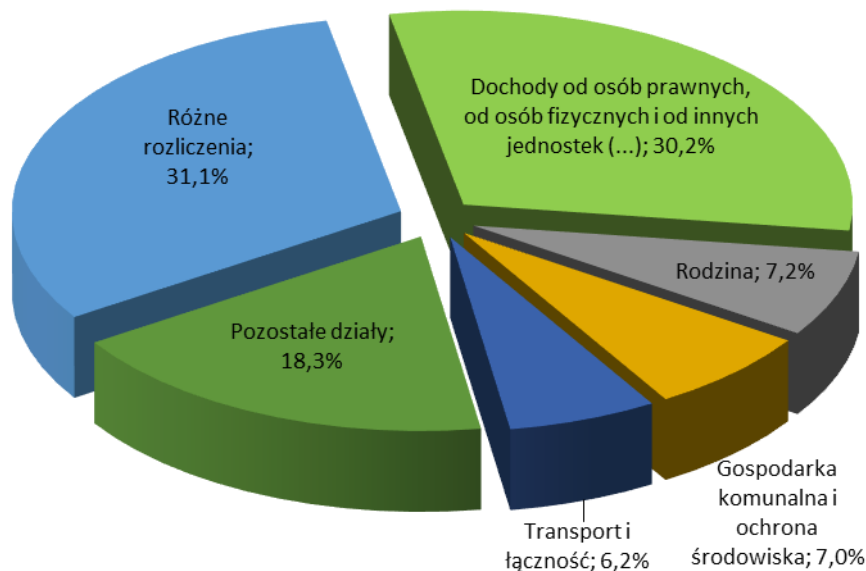
Dochody gmin według działów

W strukturze dochodów ogółem gmin w 2023 r. najistotniejszą pozycję zajmowały dochody w następujących działach:

- Różne rozliczenia	31,1%,
- Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek, nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	30,2%,
- Rodzina	7,2%,
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,0%,
- Transport i łączność	6,2%.

W strukturze dochodów ogółem gmin dochody w tych działach stanowiły łącznie 81,7%.

STRUKTURA DOCHODÓW GMIN WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Wykonanie dochodów gmin według ważniejszych działów prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	7
DOCHODY OGÓŁEM	171 813 486	177 345 405	170 256 688	96,0	99,1
w tym:					
Różne rozliczenia	38 973 650	53 117 535	52 906 860	99,6	135,8
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osób. prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	57 030 605	51 688 143	51 368 547	99,4	90,1
Rodzina	22 717 385	12 486 863	12 268 543	98,3	54,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	9 853 757	13 400 033	11 969 978	89,3	121,5
Transport i łączność	4 731 706	11 656 740	10 590 053	90,8	223,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. dochody w dziale Różne rozliczenia zostały wykonane w 99,6% planu. W dziale tym ujmowane są m.in. subwencje ogólne z budżetu państwa (73,1% dochodów zrealizowanych w tym dziale). W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dochody ogółem w tym dziale wzrosły o 35,8%.

Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem zostały wykonane w 99,4% planu. W dziale tym ujmowane są m.in. wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (42,2% dochodów zrealizowanych w tym dziale) oraz wpływy z podatku od nieruchomości (37,9% dochodów).

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., najwyższy wzrost dochodów wystąpił w dziale Transport i łączność – dochody w tym dziale wzrosły o 123,8%. Zostały w nim ujęte m.in. środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych (56,3% dochodów w tym dziale). W 2023 r. dochody w dziale Transport i łączność zostały wykonane w 90,8% planu.

Szczegółowe dane dotyczące dochodów gmin według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, według głównych grup dochodów

Wyszczególnienie	2022		2023	
	Gminy ogółem	w tym: Gminy wiejskie	Gminy ogółem	w tym: Gminy wiejskie
	w zł			
1	2	3	4	5
Dochody ogółem z tego:	6 698,23	7 249,04	6 703,67	7 074,34
Dochody własne	3 093,82	3 030,12	3 079,05	2 836,71
Dotacje ogółem	2 243,72	2 587,04	1 771,96	2 094,16
Subwencja ogólna	1 360,69	1 631,88	1 852,66	2 143,46

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody ogółem w gminach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 6 703,67 zł i były wyższe o 0,1%, niż dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykonane w 2022 r.

Dochody ogółem w gminach wiejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 7 074,34 zł i były wyższe o 5,5% niż dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w kraju.

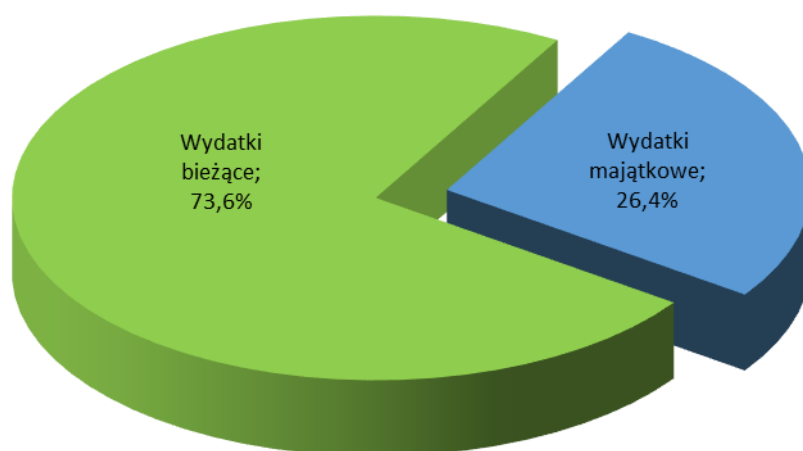
Dochody ogółem gminy o najwyższych dochodach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 39 526,33 zł, a dochody w gminie o najniższych dochodach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 4 646,92 zł.

Zestawienie dochodów na 1 mieszkańca w gminach, według województw, zaprezentowano w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki gmin

Wydatki ogółem gmin w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 180 989 005 tys. zł, w tym wydatki majątkowe w wysokości 47 862 113 tys. zł.

STRUKTURA WYDATKÓW OGÓŁEM GMIN W 2023 R.

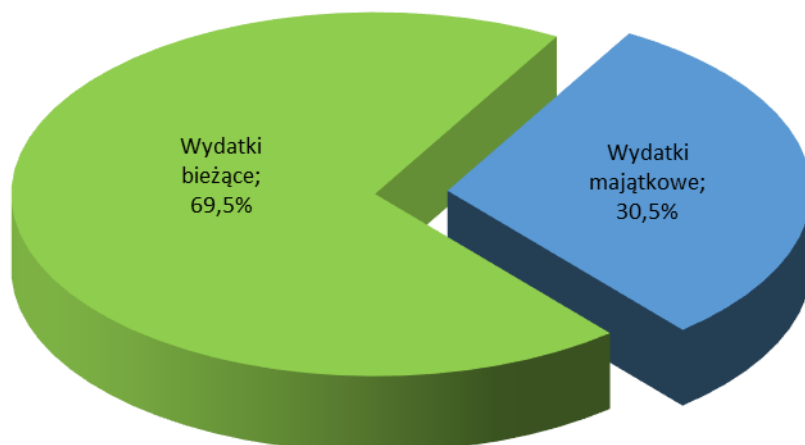

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki bieżące gmin w 2023 r. stanowiły 73,6% wydatków ogółem tych jednostek, a w gminach wiejskich 69,5%.

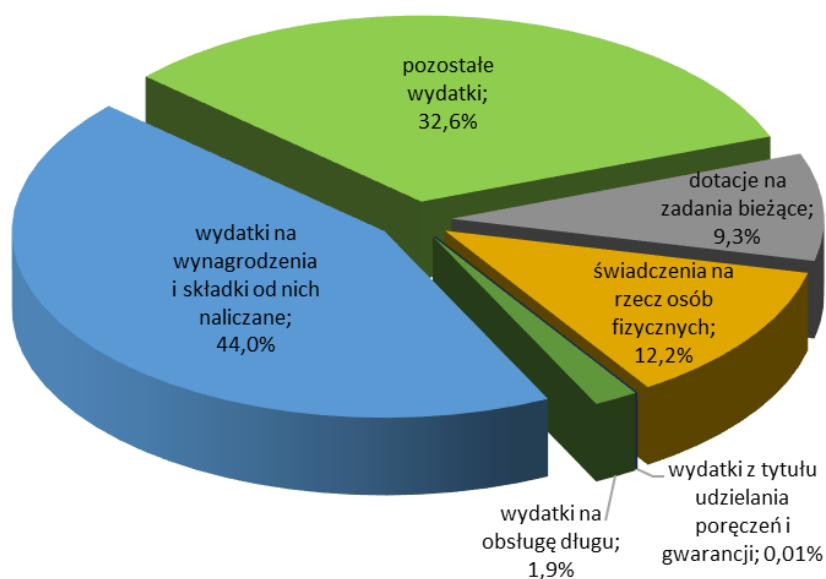
Wydatki majątkowe w strukturze wydatków gmin wiejskich były wyższe o 4,1 punktu procentowego od wydatków majątkowych w strukturze wydatków gmin ogółem.

STRUKTURA WYDATKÓW OGÓŁEM GMIN WIEJSKICH W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH GMIN W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., w strukturze wydatków bieżących zwiększył się udział wydatków na wynagrodzenia i składek od nich naliczanych o 7,7 punktu procentowego natomiast udział świadczeń na rzecz osób fizycznych zmniejszył się o 16,9 punktu procentowego.

Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków

Wydatki gmin ogółem oraz gmin wiejskich przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
GMINY OGÓŁEM					
Wydatki ogółem, z tego:	175 500 612	199 218 473	180 989 005	90,8	103,1
- Wydatki majątkowe	31 959 779	57 070 248	47 862 113	83,9	149,8
- Wydatki bieżące	143 540 832	142 148 225	133 126 893	93,7	92,7
w tym:					
GMINY WIEJSKIE					
Wydatki ogółem, z tego:	77 643 815	89 046 157	80 172 310	90,0	103,3
- Wydatki majątkowe	15 465 669	29 093 804	24 446 294	84,0	158,1
- Wydatki bieżące	62 178 147	59 952 353	55 726 016	93,0	89,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki ogółem gmin w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 180 989 005 tys. zł i były o 3,1% wyższe, niż wydatki zrealizowane w 2022 r.

Wykonane w 2023 r. wydatki bieżące gmin były o 7,3% niższe, niż wydatki bieżące zrealizowane w 2022 r.

Wydatki ogółem gmin wiejskich w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 80 172 310 tys. zł i były o 3,3% wyższe, niż wydatki zrealizowane w 2022 r.

Wykonanie wydatków bieżących gmin wiejskich zmniejszyło się o 10,4% w stosunku do wykonania tych wydatków w roku 2022.

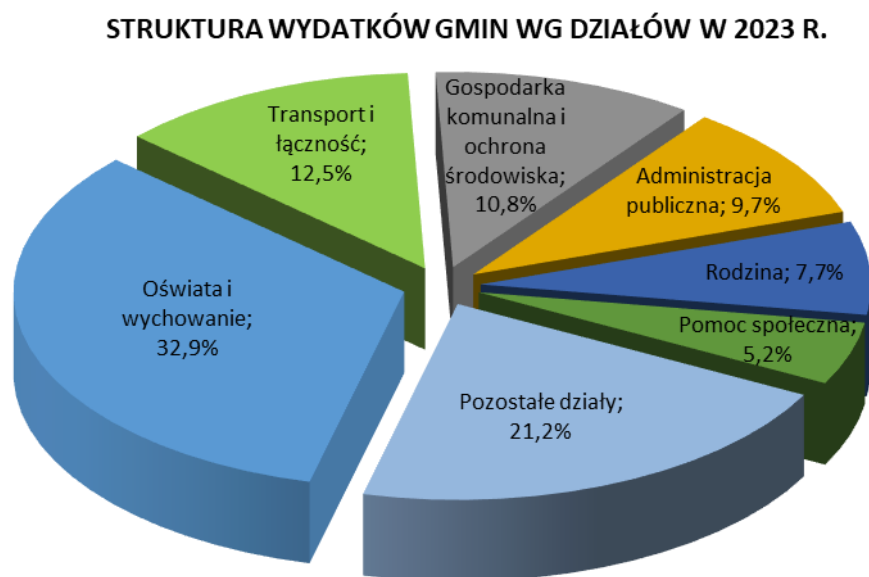
Wydatki gmin według głównych kierunków ich rozdysonowania

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki ogółem, z tego:	175 500 612	199 218 473	180 989 005	90,8	100,0	103,1
- Wydatki majątkowe	31 959 779	57 070 248	47 862 113	83,9	26,4	149,8
- w tym: wydatki na inwestycje	30 517 140	54 795 810	45 901 853	83,8	25,4	150,4
- Wydatki bieżące, z tego:	143 540 832	142 148 225	133 126 893	93,7	73,6	92,7
- wydatki jednostek budżetowych, z tego:	89 196 990	109 835 721	101 895 282	92,8	56,3	114,2

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
- wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	52 130 814	60 559 010	58 513 571	96,6	32,3	112,2
- pozostałe wydatki	37 066 176	49 276 711	43 381 711	88,0	24,0	117,0
- dotacje na zadania bieżące	10 753 927	12 758 400	12 419 891	97,3	6,9	115,5
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	41 773 358	16 773 359	16 245 319	96,9	9,0	38,9
- wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	4 339	55 114	1 600	2,9	0,0	36,9
- wydatki na obsługę długu	1 812 219	2 725 630	2 564 801	94,1	1,4	141,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki według działów

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze działowej wydatków gmin przeważały wydatki w działach: Oświata i wychowanie – 32,9%, Transport i łączność – 12,5%, Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – 10,8%, Administracja publiczna – 9,7%, Rodzina - 7,7%, Pomoc społeczna – 5,2%.

Wydatki w tych działach stanowiły razem 78,8% wydatków ogółem.

Wykonanie i dynamika wydatków gmin według ważniejszych działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
WYDATKI OGÓŁEM w tym:	175 500 612	199 218 473	180 989 005	90,8	103,1
Oświata i wychowanie	51 052 110	62 522 313	59 613 683	95,3	116,8
Transport i łączność	15 661 869	26 097 327	22 672 345	86,9	144,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	16 371 528	22 682 752	19 578 571	86,3	119,6
Administracja publiczna	15 568 336	18 835 545	17 481 517	92,8	112,3
Rodzina	24 007 196	14 183 404	13 845 715	97,6	57,7
Pomoc społeczna	12 410 250	9 907 182	9 331 057	94,2	75,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. największą kwotę wydatków budżetowych gminy zrealizowały w dziale Oświata i wychowanie, przy czym 37,4% tej kwoty przeznaczono na wydatki na wynagrodzenia osobowe nauczycieli oraz 11,2% na wynagrodzenia osobowe pracowników. W stosunku do roku poprzedniego wydatki ogółem w tym dziale wzrosły o 16,8%. Wydatki w tym dziale wykonano w 95,3% planu.

W dziale Transport i łączność wydatki zostały zrealizowane w 86,9% planu. Były to w 40,0% wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych oraz w 31,7% wydatki poniesione ze środków z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych. W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., wydatki ogółem w tym dziale wzrosły o 44,8%.

W dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska wydatki ogółem w 2023 r. wyniosły 19 578 571 tys. zł, przy czym 45,5% tej kwoty przeznaczono na zakup usług pozostałych oraz 23,0% na wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych. W stosunku do roku poprzedniego wydatki ogółem w tym dziale wzrosły o 19,6%. Wydatki w tym dziale wykonano w 86,3% planu.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków gmin według działów zamieszczono w tablicach załączonych do sprawozdania.

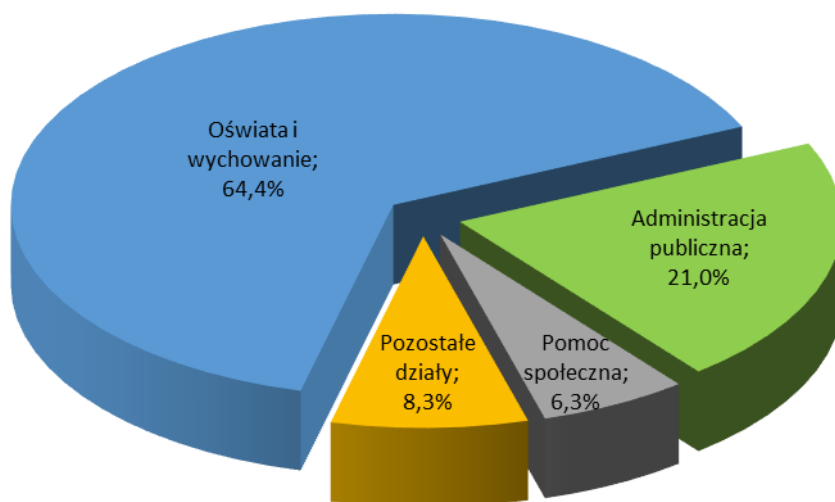
W 2023 r. wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej dla gmin, dokonały 94 gminy w wysokości 389 522 964 zł, co stanowi 100% kwoty planowanej.

Wydatki z tytułu wpłat do budżetu państwa stanowiły 76,3% wydatków zrealizowanych w dziale Różne rozliczenia.

Wykaz gmin dokonujących wpłat do budżetu państwa zamieszczono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane według działów

**STRUKTURA WYDATKÓW NA WYNAGRODZENIA I SKŁADKI
OD NICH NALICZANE W GMINACH WG DZIAŁÓW W 2023 R.**

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. wydatki gmin na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w trzech działach, tj. Oświata i wychowanie, Administracja publiczna oraz Pomoc społeczna, stanowiły 91,7% ogółu wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane.

Gminy wykonały wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w wysokości 58 513 571 tys. zł.

Wykonanie wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane gmin według ważniejszych działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem w tym:	52 130 814	60 559 010	58 513 571	96,6	112,2
Oświata i wychowanie	33 688 148	38 720 956	37 654 436	97,2	111,8
Administracja publiczna	10 885 604	12 874 777	12 314 083	95,6	113,1
Pomoc społeczna	3 275 797	3 855 161	3 698 111	95,9	112,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. 64,4% wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane gmin stanowiły wydatki w dziale Oświata i wychowanie.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w dziale Administracja publiczna stanowiły 21,0% wydatków gmin na wynagrodzenia i składki od nich naliczane.

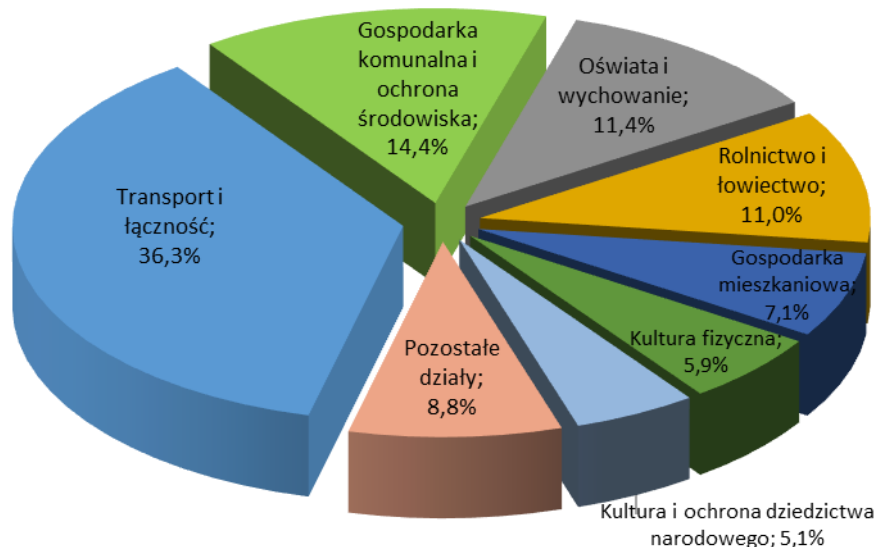
Szczegółowe dane dotyczące wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w poszczególnych działach zamieszczono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki majątkowe według działów

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych w gminach na wydatki majątkowe dotyczyła działów Transport i łączność (36,3%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (14,4%), Oświata i wychowanie (11,4%), Rolnictwo i łowiectwo (11,0%), Gospodarka mieszkaniowa (7,1%), Kultura fizyczna (5,9%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (5,1%).

Wydatki majątkowe w tych działach stanowiły 91,2% wydatków majątkowych ogółem gmin.

STRUKTURA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH W GMINACH WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Wykonanie i dynamika wydatków majątkowych gmin według ważniejszych działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem	31 959 779	57 070 248	47 862 113	83,9	149,8
w tym:					
Transport i łączność	11 432 718	20 203 285	17 394 292	86,1	152,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 121 011	8 418 697	6 877 452	81,7	134,3
Oświata i wychowanie	3 054 611	6 165 042	5 464 766	88,6	178,9
Rolnictwo i łowiectwo	3 361 877	6 605 806	5 250 104	79,5	156,2
Gospodarka mieszkaniowa	2 446 658	4 215 685	3 387 295	80,3	138,4
Kultura fizyczna	1 832 298	3 318 577	2 809 356	84,7	153,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 575 051	2 947 007	2 420 292	82,1	153,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. gminy zrealizowały wydatki majątkowe w wysokości 47 862 113 tys. zł.

Wśród wyżej wymienionych ważniejszych działów realizacja planu wydatków majątkowych kształtowała się na poziomie od 79,5% w dziale Rolnictwo i łowiectwo do 88,6% w dziale Oświata i wychowanie.

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., wydatki majątkowe w dziale Transport i łączność wzrosły o 52,1%.

Najwyższa dynamika wydatków majątkowych wśród wyżej wymienionych ważniejszych działów wystąpiła w dziale Oświata i wychowanie (178,9%) oraz w dziale Rolnictwo i łowiectwo (156,2%).

Zestawienie wydatków majątkowych i inwestycyjnych gmin według województw przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wydatki ogółem zrealizowane w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach, według głównych kierunków ich rozdysponowania prezentuje tabela poniżej

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)			
	2022		2023	
	Gminy ogółem	w tym: gminy wiejskie	Gminy ogółem	w tym: gminy wiejskie
1	2	3	4	5
Wydatki ogółem z tego:	6 841,98	7 325,97	7 126,24	7 568,73
Wydatki majątkowe	1 245,97	1 459,24	1 884,52	2 307,87
Wydatki bieżące	5 596,01	5 866,73	5 241,72	5 260,86

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

Wydatki ogółem, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach w 2023 r. wyniosły 7 126,24 zł i były o 4,2% wyższe niż w 2022 r.

W 2023 r. wydatki bieżące gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca były, w porównaniu z rokiem poprzednim, niższe o 6,3%, natomiast wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły o 51,2%.

W 2023 r. najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie wynosiły 46 996,02 zł, a najniższe 4 668,06 zł.

Zestawienie wydatków na 1 mieszkańca w 2023 r. w gminach, w układzie wojewódzkim, zaprezentowano w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wynik budżetów gmin

W 2023 r. budżety gmin zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 10 732 317 tys. zł, przy planowanym deficycie w kwocie 21 873 067 tys. zł.

Wynik gmin w latach 2022-2023

Wyszczególnienie	Wynik gmin		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023
	tys. zł		
1	2	3	4
Gminy ogółem,	-3 687 126	-21 873 067	-10 732 317
w tym: Gminy wiejskie	-815 336	-10 678 606	-5 236 905

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Nadwyżkę budżetową wypracowało 432 gminy, tj. 17,9% ogólnej liczby gmin. W gminach wiejskich nadwyżkę budżetową wypracowało 273 jednostki, tj. 18,2% gmin wiejskich.

Liczbę gmin, z uwzględnieniem zrealizowanego przez nie wyniku w 2023 r., przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Gminy	
	Ogółem	w tym: wiejskie
	w zł	
1	2	3
Gminy ogółem	2 411	1 498
Gminy z nadwyżką budżetową	432	273
Gminy z deficytem budżetowym	1 979	1 225
Udział gmin deficytowych w ogólnej liczbie gmin dla danej kategorii gmin (w %)	82,1	81,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Deficyt wystąpił w 1 979 gminach, tj. 82,1% ogólnej liczby gmin. W gminach wiejskich deficyt wystąpił w 1 225 jednostkach, tj. 81,8% gmin wiejskich.

Liczbę gmin, według relacji wyniku do ich dochodów w 2023 r., przedstawia poniższa tabela:

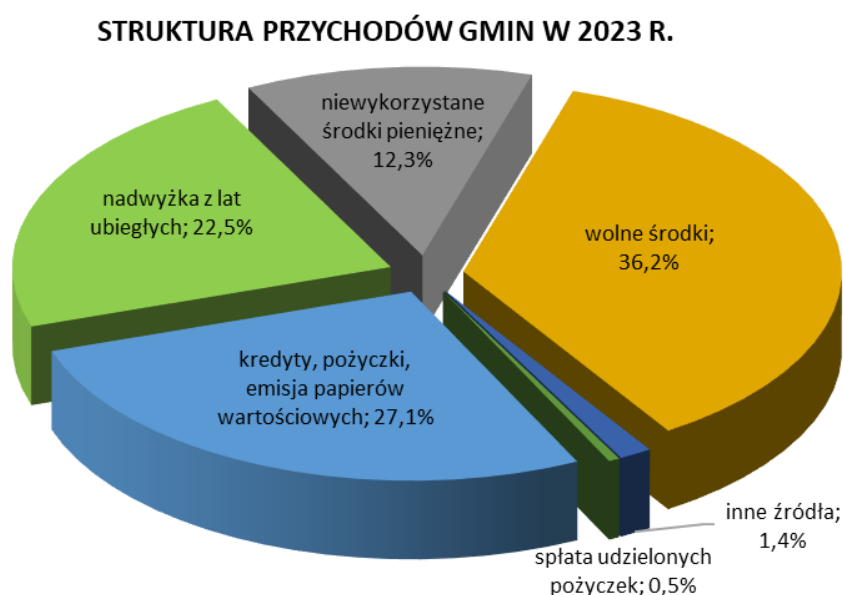
Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów gmin					
	Razem	poniżej 5%	5%-10%	10%-15%	15%-20%	powyżej 20%
Gminy z nadwyżką budżetową	432	311	97	14	5	5
Gminy z deficytem budżetowym	1 979	635	675	384	167	118

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Wśród gmin, które wypracowały nadwyżkę w 2023 r., najliczniejszą grupę stanowiły gminy o relacji wyniku do dochodów poniżej 5%. Wśród gmin, których budżety zamknęły się deficytem, najliczniejszą grupę stanowiły gminy o relacji deficytu do dochodów w przedziale 5%-10%.

Przychody i rozchody budżetów gmin

W 2023 r. gminy ogółem osiągnęły przychody w łącznej kwocie 33 292 384 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 5 667 353 tys. zł.

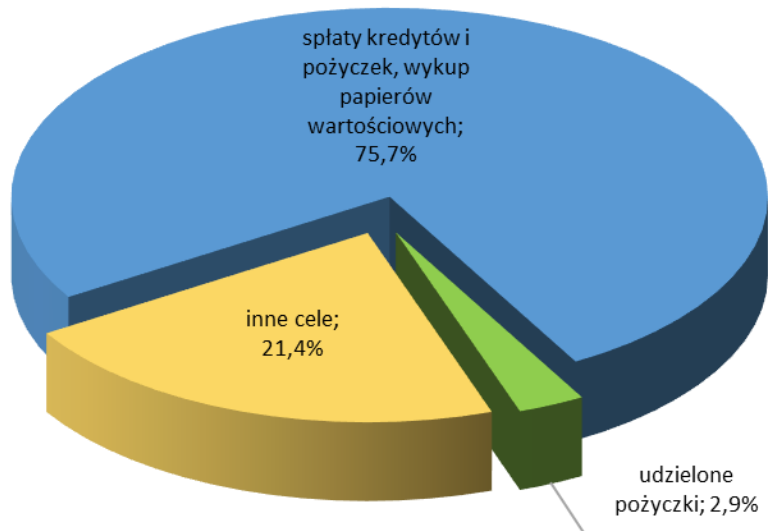

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. gminy wykazały największe przychody z tytułu wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych, tj. 36,2% przychodów ogółem.

Przychody gmin z tytułu kredytów, pożyczek oraz emisji papierów wartościowych stanowiły 27,1% przychodów ogółem.

STRUKTURA ROZCHODÓW GMIN W 2023 R.

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

W rozchodach gmin największy udział miały spłaty kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych, które stanowiły 75,7% rozchodów ogółem.

W 2023 r. przychody gmin z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych wyniosły 9 032 773 tys. zł, natomiast rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu papierów wartościowych wyniosły 4 290 985 tys. zł.

W 2023 r. gminy wiejskie osiągnęły przychody w łącznej kwocie 16 561 081 tys. zł. W tej kwocie przychody z tytułu kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych stanowiły 22,3%.

Gminy wiejskie wykonały rozchody w łącznej kwocie 2 580 707 tys. zł. W strukturze rozchodów gmin wiejskich, spłaty kredytów i pożyczek oraz wykup papierów wartościowych stanowiły 70,4% rozchodów.

Zobowiązania według tytułów dłużnych gmin

W 2023 r. zadłużenie ogółem gmin wyniosło 38 824 386 tys. zł.

Zobowiązania gmin ogółem, w tym gmin wiejskich przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%
1	2	3	4
GMINY OGÓŁEM,	34 105 690	38 824 386	113,8
w tym: GMINY WIEJSKIE	12 444 706	14 116 773	113,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., zadłużenie ogółem gmin było wyższe o 13,8%, a gmin wiejskich było wyższe o 13,4%.

W 2023 r., w strukturze zadłużenia gmin, 97,3% stanowiły zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek.

STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ GMIN W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2023 r. (Min. Fin.)

Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%%
1	2	3	4
Zobowiązania według tytułów dłużnych,			
z tego:	34 105 690	38 824 386	113,8
Papiery wartościowe	813 100	965 281	118,7
w tym: długoterminowe	809 000	964 981	119,3
Kredyty i pożyczki	33 248 592	37 794 758	113,7
w tym: długoterminowe	33 156 931	37 586 099	113,4
Przyjęte depozyty	0	1 500	-
Wymagalne zobowiązania	43 998	62 847	142,8
w tym z tytułu: dostaw towarów i usług	21 700	39 210	180,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Kwota kredytów i pożyczek, które stanowią najistotniejszą pozycję w strukturze zadłużenia, zwiększyła się o 13,7% w stosunku do roku 2022.

W 2023 r. zadłużenie wystąpiło w 2 265 gminach, a udział zadłużenia gmin w dochodach ogółem gmin wynosił 22,8%.

Udział zobowiązań ogółem po wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem gmin w 2023 r. wynosił 21,6%.

Zadłużenie po wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych wystąpiło w 2 244 gminach, tj. 93,1% gmin.

Liczbę gmin wg poziomu zadłużenia po odliczeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych w relacji do wykonanych dochodów tych jednostek prezentuje poniższa tabela:

Lata	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2022	2 411	2 257	790	720	416	216	77	28	10
2023	2 411	2 244	714	634	403	264	139	52	38

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów gmin za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Liczba gmin o zadłużeniu do 40% dochodów ogółem stanowiła 89,8% gmin zadłużonych.

Przychody i koszty gminnych samorządowych zakładów budżetowych

Zgodnie z art. 9 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych samorządowe zakłady budżetowe są zaliczone do sektora finansów publicznych.

Samorządowe zakłady budżetowe mogą realizować zadania własne jednostek samorządu terytorialnego w zakresie określonym w art.14 ww. ustawy.

W formie zakładów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego mogły realizować zadania własne w zakresie:

- gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi,
- dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,

- pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- utrzymywania różnych gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym w szczególności prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony poza miejscem naturalnego występowania,
- cmentarzy.

Przychody i koszty gminnych samorządowych zakładów budżetowych przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Przychody	3 028 390	3 189 658	3 209 454	100,6	106,0
- w tym: dotacje z budżetu	358 703	417 733	402 457	96,3	112,2
Koszty	3 119 235	3 174 122	3 190 027	100,5	102,3
Podatek dochodowy od osób prawnych	5 937	3 670	5 813	158,4	97,9
Wpłaty do budżetu gmin	19 634	1 876	20 217	*	103,0

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

*wskaźnik powyżej 1000%

Przychody gminnych samorządowych zakładów budżetowych w 2023 r. wyniosły 3 209 454 tys. zł, w tym dotacje z budżetu wyniosły 402 457 tys. zł.

Plan przychodów został zrealizowany w 100,6%, a dotacji w 96,3%.

Koszty gminnych zakładów budżetowych wyniosły 3 190 027 tys. zł, a wpłaty do budżetu gmin wyniosły 20 217 tys. zł przy zaplanowanej kwocie wpłat 1 876 tys. zł.

W 2023 r., koszty gminnych zakładów budżetowych w relacji do 2022 r. były wyższe o 2,3%. W stosunku do 2022 r. wpłaty gminnych zakładów budżetowych do budżetów gmin zwiększyły się o 3,0%.

Dane ze sprawozdań rocznych gmin za 2023 r. z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych wskazują, że w gminach, w formie samorządowego zakładu budżetowego realizowano głównie zadania z zakresu Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (34,2% przychodów ogółem), Wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę (16,2% przychodów ogółem), Gospodarki mieszkaniowej (15,4% przychodów ogółem) oraz Kultury fizycznej (8,0% przychodów ogółem).

Przychody gminnych samorządowych zakładów budżetowych wg działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem	3 028 390	3 189 658	3 209 454	100,6	106,0
w tym:					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 041 038	1 208 885	1 097 452	90,8	105,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	480 815	582 023	519 680	89,3	108,1
Gospodarka mieszkaniowa	472 278	537 523	494 496	92,0	104,7
Kultura fizyczna	238 091	275 283	257 243	93,4	108,0

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze kosztów ogółem samorządowych zakładów budżetowych największy udział zanotowano w działach: Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (42,6% kosztów ogółem), Gospodarka mieszkaniowa (14,8% kosztów ogółem), Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (10,6% kosztów ogółem) oraz Kultura fizyczna (7,9% kosztów ogółem).

Koszty gminnych samorządowych zakładów budżetowych wg działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem	3 119 235	3 174 122	3 190 027	100,5	102,3
w tym:					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 278 847	1 479 589	1 357 494	91,7	106,1
Gospodarka mieszkaniowa	445 173	525 024	472 759	90,0	106,2
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną i gaz	318 366	389 625	339 463	87,1	106,6
Kultura fizyczna	331 835	271 058	251 987	93,0	75,9

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan środków obrotowych gminnych samorządowych zakładów budżetowych zmniejszył się z 40 010 tys. zł na początku roku do 33 827 tys. zł na koniec roku, tj. o 15,5%.

Wydzielony rachunek dochodów gminnych jednostek budżetowych

Zgodnie z art. 223 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych samorządowe jednostki budżetowe prowadzące działalność określoną w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe gromadzą na wydzielonym rachunku dochody określone w uchwale przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, pochodzące w szczególności:

- ze spadków, zapisów i darowizn w postaci pieniężnej na rzecz jednostki budżetowej,
- z odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie będące w zarządzie albo użytkowaniu jednostki budżetowej,
- z działalności polegającej na świadczeniu usług w ramach kształcenia zawodowego w przypadku jednostek budżetowych prowadzących kształcenie zawodowe.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego określa w szczególności:

- jednostki budżetowe, które gromadzą dochody,
- źródła, z których dochody są gromadzone na rachunku,
- przeznaczenie dochodów, z tym, że dochody wraz z odsetkami nie mogą być przeznaczone na finansowanie wynagrodzeń osobowych,
- sposób i tryb sporządzania planu finansowego dochodów i wydatków nimi finansowanych, dokonywania zmian w tym planie oraz ich zatwierdzania.

Wydatki z rachunku mogą być dokonywane do wysokości kwot zgromadzonych dochodów, w ramach planu finansowego. Środki finansowe pozostające na rachunku na dzień 31 grudnia roku budżetowego podlegają odprowadzeniu na rachunek budżetu jednostki samorządu terytorialnego w terminie do dnia 5 stycznia następnego roku.

W ramach wydzielonych rachunków dochodów, o których mowa w art. 223 ustawy o finansach publicznych, gminy zrealizowały w 2023 r. dochody w wysokości 535 580 tys. zł. W stosunku do planu dochody gmin zostały wykonane w 81,7%.

Dochody i wydatki na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	433 183	655 639	535 580	81,7	123,6
Wydatki	432 318	656 202	535 648	81,6	123,9
w tym: wpłaty do budżetu	5 212	4 480	7 335	163,7	140,7

Źródło: Sprawozdania roczne gmin z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. zrealizowane wydatki z rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych wyniosły 535 648 tys. zł i były niższe o 18,4% w stosunku do wydatków planowanych na 2023 r. oraz wyższe o 23,9% w stosunku do wydatków wykonanych w 2022 r.

Na koniec 2023 r. stan środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach dochodów zmniejszył się z 2 571 tys. zł do kwoty 2 503 tys. zł, tj. o 2,6%.

III. Wykonanie budżetów powiatów

W 2023 r. powiaty zrealizowały dochody ogółem w wysokości 45 275 543 tys. zł, a wydatki w wysokości 46 836 239 tys. zł.

Budżety powiatów zamknęły się deficytem w wysokości 1 560 696 tys. zł, przy planowanym deficycie 4 611 869 tys. zł.

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów powiatów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	39 020 456	45 647 225	45 275 543	99,2	116,0
Wydatki	40 003 249	50 259 094	46 836 239	93,2	117,1
Wynik	-982 793	-4 611 869	-1 560 696	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

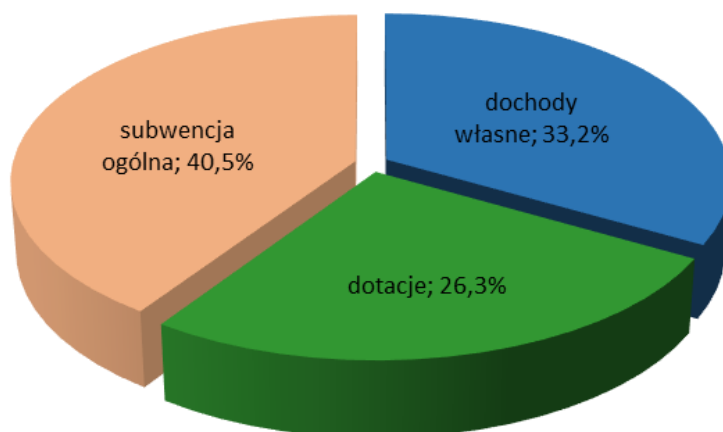
Dochody powiatów

W 2023 r. powiaty wykonały dochody ogółem w wysokości 45 275 543 tys. zł i w porównaniu do 2022 r. były wyższe o 16,0%.

W 2023 roku, w strukturze dochodów ogółem powiatów dochody własne stanowiły 33,2%, subwencja ogólna 40,5%, a dotacje 26,3%.

W 2023 roku, w stosunku do roku 2022, w dochodach ogółem zmniejszył się udział dochodów własnych o 6,3 punktu procentowego natomiast udział subwencji ogólnej wzrósł o 3,2 punktów procentowych oraz udział dotacji wzrósł o 3,1 punktów procentowych. Powyższa zmiana struktury dochodów budżetowych powiatów wynika w szczególności z różnych form przekazywania z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego dodatkowych środków. W 2022 r. budżety powiatów zostały zasilone wpływami z dodatkowego udziału w PIT (zaliczanymi do dochodów własnych), zaś w 2023 r. uzupełnieniem subwencji ogólnej.

STRUKTURA DOCHODÓW POWIATÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody według źródeł pochodzenia

Dochody własne zostały wykonane w 102,9% planu, dotacje w 92,9% planu, a subwencja ogólna w 100,6% wysokości planu.

W porównaniu do 2022 r., dochody własne powiatów zmniejszyły się o 2,4%, natomiast dotacje ogółem wzrosły o 31,3%, a subwencja ogólna wzrosła o 26,0%.

Dochody powiatów według źródeł ich pochodzenia przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	w tys. zł			w %%		
1	2	3	4	5	6	7
DOCHODY OGÓŁEM	39 020 456	45 647 225	45 275 543	99,2	100,0	116,0
Razem dochody własne z tego:	15 397 642	14 602 885	15 028 757	102,9	33,2	97,6
podatek dochodowy od osób fizycznych	8 008 782	5 776 115	5 780 456	100,1	12,8	72,2
podatek dochodowy od osób prawnych	314 099	474 340	475 133	100,2	1,0	151,3
dochody z majątku	440 723	445 552	357 988	80,3	0,8	81,2
pozostałe dochody	6 634 038	7 906 878	8 415 180	106,4	18,6	126,8
Dotacje ogółem z tego:	9 056 755	12 799 938	11 890 153	92,9	26,3	131,3
Dotacje celowe	7 868 214	11 547 531	10 782 622	93,4	23,8	137,0

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	w tys. zł			w %		
1	2	3	4	5	6	7
Dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich	1 188 541	1 252 407	1 107 531	88,4	2,4	93,2
Subwencja ogólna	14 566 059	18 244 401	18 356 633	100,6	40,5	126,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. dochody z tytułu udziału powiatów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 5 780 456 tys. zł.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT przekazane w 2023 r., w porównaniu z udziałami przekazanymi w roku 2022 (z uwzględnieniem dodatkowego zwiększenia z tytułu PIT w wysokości 1 989 519 tys. zł w związku z art. 70j ustawy), były niższe o 27,8%.

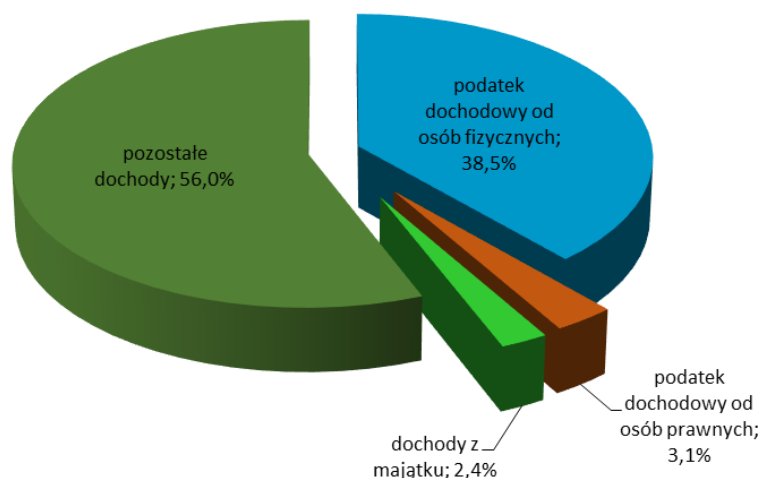
Natomiast bez uwzględniania dodatkowego dochodu z tytułu PIT przekazanego w 2022 r., dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT w roku 2023 r. były niższe o 4,0% od dochodów z roku poprzedniego.

W 2023 r. dochody z tytułu udziału powiatów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych zostały zrealizowane w wysokości 475 133 tys. zł, tj. o 51,3% wyższej niż w 2022 r.

Ponadto, w 2023 r. powiaty otrzymały dodatkowe dochody z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej w kwocie 2 132 762 tys. zł.

W 2023 r. pozostałe dochody w strukturze dochodów ogółem stanowiły 18,6% i były wyższe o 26,8% w porównaniu do 2022 r.

STRUKTURA DOCHODÓW WŁASNYCH POWIATÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

W powiatach najistotniejszym źródłem dochodów własnych były pozostałe dochody (56,0% dochodów własnych), obejmujące w szczególności wpływy z usług, środki na dofinansowanie własnych inwestycji powiatów, pozyskane z innych źródeł oraz środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących powiatów, pozyskane z innych źródeł. W porównaniu do 2022 r. ich udział zwiększył się o 12,9 punktu procentowego.

Kolejnym źródłem dochodów własnych mającym bardzo duży wpływ na poziom dochodów własnych powiatów był podatek dochodowy od osób fizycznych, który stanowił 38,5% ich udziału. Niemniej jednak w porównaniu do 2022 r. – z przyczyn podanych wyżej - jego udział w dochodach własnych zmniejszył się o 13,5 punktu procentowego.

Niewielki udział w strukturze dochodów własnych powiatów w 2023 r. miały wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych CIT oraz dochody z majątku, które wyniosły odpowiednio 3,1% i 2,4%. W porównaniu z rokiem 2022, wpływy powiatów z CIT zwiększyły się o 1,1 punktu procentowego, natomiast dochody z majątku spadły o 0,5 pkt proc.

Subwencja ogólna

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wszystkie powiaty otrzymują z budżetu państwa subwencję ogólną. Subwencja ogólna dla powiatu składa się z części: oświatowej, wyrównawczej i równoważącej.

W 2023 r. - według danych Ministerstwa Finansów - na rachunki powiatów przekazano środki z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 16 223 871 tys. zł, z tego z tytułu:

- części oświatowej subwencji ogólnej 12 689 488 tys. zł,
- części wyrównawczej subwencji ogólnej 2 729 477 tys. zł,
- części równoważącej subwencji ogólnej 804 906 tys. zł.

Oznacza to, że na rachunki powiatów przekazano 100,0% środków zaplanowanych na ten cel dla tych jednostek.

Stosownie do art. 22 ww. ustawy, część wyrównawcza subwencji ogólnej dla powiatów składa się z kwoty podstawowej i kwoty uzupełniającej.

Kwotę podstawową części wyrównawczej subwencji ogólnej otrzymały powiaty, w których dochód podatkowy na jednego mieszkańca w powiecie był niższy od średniego dochodu podatkowego na 1 mieszkańca wszystkich powiatów (312,20 zł).

Kwotę uzupełniającą części wyrównawczej subwencji ogólnej otrzymały powiaty, w których wskaźnik bezrobocia w powiecie, obliczony jako iloraz stopy bezrobocia w powiecie i stopy bezrobocia w kraju, był wyższy od 1,10. Im wyższy był ten wskaźnik, tym wyższa była kwota uzupełniająca w przeliczeniu na jednego mieszkańca danego powiatu.

W 2023 r. część wyrównawczą otrzymało 291 powiatów.

Część równoważącą subwencji ogólnej otrzymało 304 powiatów, po dokonaniu podziału na podstawie art. 23a wyżej wymienionej ustawy, tj. między powiaty:

- z uwzględnieniem wydatków na rodziny zastępcze wykonanych w 2021 r., które w roku tym nie były objęte obowiązkiem dokonywania wpłat do budżetu państwa, lub dla których taka wpłata ustalona była w kwocie niższej od 1 000 000 zł,
- w których nie działał powiatowy urząd pracy, a zadania tej jednostki realizowane były przez inny powiat,
- w których długość dróg powiatowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu była wyższa od średniej długości dróg powiatowych w kraju w przeliczeniu na jednego mieszkańca w kraju,
- w których kwota planowanych dochodów powiatu na 2023 r., ustalona jako suma części wyrównawczej subwencji ogólnej i poszczególnych kwot części równoważącej subwencji ogólnej, pomniejszona o planowaną kwotę wpłaty do budżetu państwa, była niższa od kwoty planowanych dochodów powiatu na 2022 r., obliczonych w analogiczny sposób.

W 2023 r., na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, z rezerwy subwencji ogólnej na rachunki budżetów powiatów została przekazana kwota 97 675 tys. zł z przeznaczeniem na dofinansowanie inwestycji na drogach

publicznych powiatowych, obejmujących budowę lub przebudowę obiektów inżynierskich, a także zadań inwestycyjnych obejmujących budowę lub przebudowę ciągów drogowych, przebiegających przez obszar co najmniej dwóch jednostek samorządowych (powiatów, województw).

Powyższa rezerwa została rozdysponowana między 46 powiaty, w sposób uzgodniony z ministrem właściwym do spraw transportu oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Powiaty otrzymały także środki z tytułu rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w łącznej wysokości 333 121 tys. zł, które zostały rozdysponowane pomiędzy 314 powiaty w następujący sposób:

- dodatkowe środki w wysokości 128 113 tys. zł z przeznaczeniem na wypłatę nagrody specjalnej dla nauczycieli z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, o której mowa w art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,
- środki w wysokości 12 209 tys. zł na uzupełnienie rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, z przeznaczeniem na dofinansowanie w 2023 r. zadań drogowych, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, do wysokości stanowiącej 50% ich wartości kosztorysowej (z uwzględnieniem wyższego dofinansowania jednostek, które realizują zadania na obiektach wpisanych do rejestru zabytków),
- środki w wysokości 192 799 tys. zł stanowiące rezerwę subwencji ogólnej, rozdysponowane między 314 powiatów w sposób uzgodniony z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Ponadto w 2023 r. powiaty otrzymały 1 701 966 tys. zł z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej, na podstawie art. 70o ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe

Część oświatowa subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych realizowanych w 2023 r., o której poinformowano powiaty po ogłoszeniu ustawy budżetowej, przekazana została w wysokości 12 599 627 tys. zł.

Dodatkowo zgodnie z „Kryteriami podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023” przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych – na wniosek

ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – rozdysponował dla poszczególnych powiatów środki w wysokości 91 674 tys. zł (19,4 % łącznej kwoty wymienionej rezerwy).

Środki rezerwy zostały przeznaczone na:

- 1) dofinansowanie z tytułu wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych, polegającego na wzroście liczby uczniów przeliczeniowych w odniesieniu do danych przyjętych do naliczenia algorytmem części oświatowej subwencji ogólnej na 2023 rok – w kwocie 57 889 tys. zł;
- 2) pomoc jednostkom samorządu terytorialnego w usuwaniu skutków zdarzeń losowych w budynkach publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego – z wyłączeniem przedszkoli ogólnodostępnych oraz innych form wychowania przedszkolnego – w kwocie 289 tys. zł;
- 3) dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli zwalnianych w szkołach i placówkach oświatowych w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela albo przechodzących na emeryturę na podstawie art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela w związku z art. 20 ww. ustawy Karta Nauczyciela – w kwocie 2 635 tys. zł;
- 4) dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach oraz nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji – w kwocie 5 482 tys. zł;
- 5) dofinansowanie doposażenia pomieszczeń dla szkół rozpoczynających kształcenie w nowych zawodach – w kwocie 1 521 tys. zł;
- 6) podział środków na zwiększony odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli w roku 2023 – w kwocie 23 858 tys. zł.

Na rachunki powiatów, według stanu na 31 grudnia 2023 r., przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 12 689 488 tys. zł.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku 2023, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami samorządów terytorialnych są: dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje

celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W roku 2023 na rachunki powiatów przekazane zostały także środki z Funduszu Pomocy z tytułu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy w łącznej wysokości 212 681 tys. zł.

Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich

Dochody z tytułu dotacji, w tym dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich zostały zrealizowane przez powiaty w wysokości 11 890 153 tys. zł, z tego:

- 1) dotacje i środki przeznaczone na zadania bieżące zrealizowano w kwocie 6 250 636 tys. zł, z tego:
 - a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zrealizowano w kwocie 4 731 773 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 388 414 tys. zł,
 - c) dotacje celowe na zadania bieżące z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 182 010 tys. zł,
 - d) dotacje z państwowych funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 31 221 tys. zł,
 - e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 12 222 tys. zł,

- f) środki otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy 904 398 tys. zł,
 - g) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach 598 tys. zł
- 2) dotacje i środki przeznaczone na zadania inwestycyjne zrealizowano w kwocie 5 639 517 tys. zł, z tego:
- a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zrealizowano w kwocie 985 303 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 73 105 tys. zł,
 - c) dotacje celowe na zadania inwestycyjne z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 756 697 tys. zł,
 - d) dotacje z państwowych funduszy celowych zrealizowano w wysokości 96 593 tys. zł,
 - e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 3 726 829 tys. zł,
 - f) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach 990 tys. zł.

W łącznej kwocie zrealizowanych dotacji, na dotacje na zadania bieżące przypadała kwota 6 250 636 tys. zł, co stanowiło 52,6% otrzymanych przez powiaty dotacji. Dotacje na zadania inwestycyjne łącznie wyniosły 5 639 517 tys. zł i stanowiły 47,4% łącznej kwoty dotacji.

W zrealizowanych przez powiaty w 2023 r. dochodach ogółem, dotacje stanowiły 26,3%, z tego:

- dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich – 2,4%,
- dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań powiatów (własne, z zakresu administracji rządowej oraz realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej) – 10,2%,
- dotacje celowe z tytułu pomocy finansowej między jednostkami samorządu terytorialnego – 2,1%,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego – 1,0%,
- dotacje z funduszy celowych – 0,3%,
- środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 – 8,3%,
- dotacje otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy – 2,0%.

Wykonanie dotacji oraz płatności z budżetu środków europejskich przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	w tym: bieżące	Wykonanie 2023	w tym: bieżące	Dynamika	
					[4] : [2]	[5] : [3]
	(w tys. zł)				(w %%)	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem dotacje, z tego:	9 056 755	6 556 995	11 890 153	6 250 636	131,3	95,3
- przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich*	1 188 541	625 422	1 107 531	468 886	93,2	75,0
- na zadania z zakresu administracji rządowej	3 632 793	3 540 794	3 303 113	3 168 774	90,9	89,5
- na zadania własne	931 400	737 061	1 202 153	995 555	129,1	135,1
w tym: na zadania bieżące gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej z budżetu państwa w ramach programów rządowych	0	0	0	0	-	-
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	111 620	104 696	104 279	98 558	93,4	94,1
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jst	410 700	349 796	461 519	388 414	112,4	111,0
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst	827 380	141 478	938 707	182 010	113,5	128,6
- z funduszy celowych	134 413	32 163	127 814	31 221	95,1	97,1
- na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach	1 005	268	1 588	598	158,0	223,1

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	w tym: bieżące	Wykonanie 2023	w tym: bieżące	Dynamika	
					[4] : [2]	[5] : [3]
	(w tys. zł)				(w %%)	
1	2	3	4	5	6	7
- środki otrzymane ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (m.in. z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych)	853 558	60 075	3 739 051	12 222	438,1	20,3
- otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków (*)	965 345	965 242	904 398	904 398	93,7	93,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W roku 2023 w porównaniu do 2022 r. dotacje dla powiatów zwiększyły się o 31,3%.

Największy wzrost można zaobserwować w przypadku środków otrzymanych z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (338,1%), dotacji na zadania własne (29,1%), dotacji na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego (12,4%) oraz dotacji z tytułu pomocy finansowej między jednostkami samorządu terytorialnego (13,5%). O 58% wzrosły także dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach, choć ich udział w strukturze dotacji jest nieznaczny.

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami zostały zrealizowane przez powiaty w wysokości 3 303 113 tys. zł.

W ogólnej kwocie dochodów wykonanych przez powiaty, dotacje te stanowiły 7,3%, z tego dotacje na zadania bieżące – 7,0%, a na zadania inwestycyjne – 0,3%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami w 2023 r., według wybranych ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)				%%	(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	3 632 793	3 321 907	3 303 113	99,4	90,9	3 186 406	3 168 774	99,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 878 327	2 192 317	2 191 144	99,9	116,7	2 094 278	2 093 583	100,0

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)				%%	(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Działalność usługowa	293 882	364 171	362 730	99,6	123,4	360 027	358 618	99,6
Pomoc społeczna	235 882	277 213	275 510	99,4	116,8	271 494	269 811	99,4
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	133 606	159 490	158 573	99,4	118,7	159 473	158 556	99,4
Gospodarka mieszkaniowa	178 657	166 563	157 821	94,8	88,3	161 912	153 626	94,9

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami dla powiatów spadły o 9,1% w stosunku do roku 2022. Główną przyczyną tego spadku była zmiana wprowadzona od 1 stycznia 2023 r. polegająca na wyłączeniu obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne za wybrane grupy ubezpieczonych, za których składka zdrowotna była dotychczas finansowana ze środków budżetu państwa. W związku z wprowadzoną zmianą powiaty w 2023 r. otrzymały niewielkie kwoty dotacji w dziale Ochrona zdrowia na składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego (w 2022 roku była to kwota prawie 681 mln zł).

W strukturze wykonania dotacji celowych na zadania z zakresu administracji rządowej dominowały dotacje na zadania bieżące, których udział wyniósł 95,9% ogólnej kwoty.

W strukturze dotacji na zadania bieżące, największy udział miały dotacje w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (66,1%), w dziale Działalność usługowa (11,3%), w dziale Pomoc społeczna (8,5%) oraz Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (5,0%). Łącznie na zadania bieżące realizowane w tych działach przekazano dotacje w kwocie 2 880 568 tys. zł, co stanowiło 90,9% zrealizowanych dotacji na zadania bieżące.

W ramach dotacji na realizację zadań inwestycyjnych z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, przekazano powiatom ogółem 134 339 tys. zł, w tym najwięcej w następujących działach:

- Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa – 97 561 tys. zł (co stanowiło 72,6% ogółu tych dotacji)
- Ochrona zdrowia – 21 638 tys. zł (16,1%),
- Pomoc społeczna – 5 699 tys. zł (4,2%).
- Gospodarka mieszkaniowa – 4 195 tys. zł (3,1%),
- Działalność usługowa – 4 112 tys. zł (3,1%).

Udział dotacji celowych na realizowane przez powiaty zadania z zakresu administracji rządowej w poszczególnych działach w 2023 r., w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne oraz strukturę dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	95,9	4,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	66,3	66,1	72,6	100,0	95,5	4,5
Działalność usługowa	11,0	11,3	3,1	100,0	98,9	1,1
Pomoc społeczna	8,3	8,5	4,2	100,0	97,9	2,1
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4,8	5,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Gospodarka mieszkaniowa	4,8	4,8	3,1	100,0	97,3	2,7
Wymiar sprawiedliwości	2,0	2,1	0,0	100,0	100,0	0,0
Administracja publiczna	0,7	0,8	0,0	100,0	100,0	0,0
Ochrona zdrowia	0,7	0,0	16,1	100,0	3,1	96,9
Rolnictwo i łowiectwo	0,4	0,4	0,7	100,0	92,8	7,2
Obrona narodowa	0,3	0,3	0,0	100,0	100,0	0,0
Oświata i wychowanie	0,2	0,2	0,1	100,0	98,3	1,7
Pozostałe działy	0,3	0,4	0,0	100,0	100,0	0,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych

W 2023 r. dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych powiatów zrealizowano w wysokości 1 202 153 tys. zł.

W ogólnej kwocie dotacji otrzymanych na zadania własne, dotacje na zadania bieżące wyniosły 995 555 tys. zł, i stanowiły 82,8% tych dotacji, a dotacje na zadania inwestycyjne zostały zrealizowane w kwocie 206 598 tys. zł, co stanowiło 17,2% tych dotacji.

Dotacje na zadania własne stanowiły 2,7% zrealizowanych dochodów ogółem powiatów, z tego dotacje na zadania bieżące stanowiły 2,2%, a na zadania inwestycyjne 0,5%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizowane zadania własne powiatów, według wybranych ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	931 400	1 255 337	1 202 153	95,8	129,1	1 012 861	995 555	98,3
Pomoc społeczna	717 250	995 771	974 478	97,9	135,9	978 616	961 839	98,3
Ochrona zdrowia	110 898	95 078	78 736	82,8	71,0	59	59	100,0
Transport i łączność	60 573	87 208	76 350	87,5	126,0	13 744	13 291	96,7
Oświata i wychowanie	25 094	48 665	45 766	94,0	182,4	17 420	17 206	98,8
Obrona narodowa	3 959	9 268	9 088	98,1	229,6	2 120	2 088	98,5
Edukacyjna opieka wychowawcza	11 296	9 191	8 665	94,3	76,7	0	0	-
Administracja publiczna	31	6 362	5 333	83,8	17 203,2	0	0	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje na zadania własne bieżące zrealizowano w kwocie 995 555 tys. zł. Największy udział w tych dotacjach miały dotacje dla działu - Pomoc społeczna, stanowiące 96,6% dotacji na zadania bieżące ogółem. Dotacje na zadania własne bieżące w tym dziale wynosiły 961 839 tys. zł i przeznaczone zostały głównie na utrzymanie domów pomocy społecznej. Powiaty otrzymują dotacje celowe z budżetu państwa na utrzymanie pensjonariuszy, którzy zostali przyjęci do domów pomocy społecznej przed dniem 1 stycznia 2004 r. lub na podstawie skierowań wystawionych przed tym dniem.

Dotacje celowe na realizację inwestycji własnych powiatów przekazano w kwocie 206 598 tys. zł.

Największa część tych dotacji została przekazana w działach:

- Ochrona zdrowia – 78 677 tys. zł,
- Transport i łączność – 63 059 tys. zł.

Obecnie mechanizm wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w budowie, przebudowie bądź remoncie dróg publicznych realizowany jest głównie poprzez Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg.

Udział dotacji celowych na realizowane przez powiaty zadania własne w poszczególnych działach w 2023 r., w podziale na zadania bieżące i inwestycyjne oraz strukturę dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział dotacji celowych		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	82,8	17,2
Pomoc społeczna	81,1	96,6	6,1	100,0	98,7	1,3
Ochrona zdrowia	6,5	0,0	38,1	100,0	0,1	99,9
Transport i łączność	6,4	1,3	30,5	100,0	17,4	82,6
Oświata i wychowanie	3,8	1,7	13,8	100,0	37,6	62,4
Obrona narodowa	0,8	0,2	3,4	100,0	23,0	77,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,7	0,0	4,2	100,0	0,0	100,0
Administracja publiczna	0,4	0,0	2,6	100,0	0,0	100,0
Pozostałe działy	0,3	0,1	1,3	100,0	28,7	71,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich

Dochody powiatów z tytułu dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich zrealizowane zostały w wysokości 1 107 531 tys. zł, z czego na zadania bieżące przeznaczono 468 886 tys. zł tj. 42,3%, a na zadania inwestycyjne 638 645 tys. zł, tj. 57,7% otrzymanych środków.

Wysokość dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich na zadania własne, według wybranych ważniejszych działów przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)			%%		(w tys. zł)		%%
	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	1 188 541	1 252 407	1 107 531	88,4	93,2	483 820	468 886	96,9
Oświata i wychowanie	412 754	409 348	458 939	112,1	111,2	194 118	217 019	111,8
Rolnictwo i łowiectwo	195 799	293 144	218 340	74,5	111,5	99 041	83 820	84,6

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%			(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	128 964	88 214	78 375	88,8	60,8	68 298	59 025	86,4
Transport i łączność	105 381	125 151	77 400	61,8	73,4	3 426	3 435	100,3
Ochrona zdrowia	18 422	65 641	54 300	82,7	294,8	10 577	8 266	78,2
Pomoc społeczna	69 396	45 249	43 605	96,4	62,8	39 069	37 803	96,8
Działalność usługowa	64 156	31 246	26 096	83,5	40,7	9 462	8 308	87,8
Administracja publiczna	75 301	27 079	24 410	90,1	32,4	14 097	10 608	75,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	18 391	37 381	22 124	59,2	120,3	1 835	1 767	96,3
Różne rozliczenia	4 347	23 025	21 704	94,3	499,3	1 393	1 240	89,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W zdecydowanej większości działów dochody z tytułu w/w dotacji zostały w 2023 r. wykonane poniżej wielkości planowanych. Jedynie w dziale Oświata i wychowanie wykonanie było 12,1% wyższe od planu. W działach Pomoc społeczna, Różne rozliczenia i Administracja publiczna do budżetów powiatów wpłynęło ponad 90% planowanych dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich.

Z ogólnej kwoty tych dotacji, przekazane środki dotyczyły przede wszystkim realizacji zadań w następujących działach:

- Oświata i wychowanie – 458 939 tys. zł, tj. 41,4% dotacji ogółem,
- Rolnictwo i łowiectwo – 218 340 tys. zł, tj. 19,7% dotacji ogółem,
- Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej – 78 375 tys. zł, tj. 7,1% dotacji ogółem,
- Transport i łączność – 77 400 tys. zł, tj. 7,0%% dotacji ogółem,
- Ochrona zdrowia – 54 300 tys. zł, tj. 4,9% dotacji ogółem,
- Pomoc społeczna – 43 605 tys. zł, tj. 3,9% dotacji ogółem.

Na realizację zadań w tych działach powiaty otrzymały w 2023 r. kwotę 930 959 tys. zł, tj. 84,0% dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi i płatności z budżetu środków europejskich.

Pozostałe dotacje celowe

Poza omówionymi wyżej dotacjami celowymi z budżetu państwa, dochodami powiatów były również:

- dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacje otrzymane z funduszy celowych,
- dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach,

a ponadto środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (obejmujące m.in. środki Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych) oraz środki otrzymane z Funduszu Pomocy.

W 2023 r. udział tych dotacji w zrealizowanych przez powiaty dochodach ogółem wynosił 13,9%, w tym środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 – 8,3%. Ogólna kwota otrzymanych przez powiaty dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 6 277 356 tys. zł, w tym 3 739 051 tys. zł pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

W 2023 r. na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zostały przekazane powiatom dotacje w wysokości 104 279 tys. zł. Porozumienia z organami administracji rządowej dotyczyły głównie zadań zaliczanych do działów: Oświata i wychowanie (74,0%), Obrona narodowa (11,7%), Transport i łączność (6,2%) oraz Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (2,9%).

Na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego zostały przeznaczone dotacje w wysokości 461 519 tys. zł. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia, dotyczyły w szczególności realizacji zadań z zakresu działów: Rodzina (36,4%), Transport i łączność (28,7%), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (21,7%) oraz Oświata i wychowanie (4,8%).

Na zadania własne powiaty otrzymały pomoc finansową z innych jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 938 707 tys. zł. Dotacje przekazane w ramach pomocy finansowej były wydatkowane przede wszystkim na realizację zadań w następujących działach: Transport i łączność (87,0%), Ochrona zdrowia (4,8%) oraz Oświata i wychowanie (2,8%).

Z państwowych funduszy celowych zostały przekazane do powiatów dotacje na zadania własne w wysokości 127 814 tys. zł. W dotacjach otrzymanych przez powiaty z funduszy celowych, największy udział miały dotacje w działach: Kultura fizyczna (25,6%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (17,8%), Oświata i wychowanie (16,0%) oraz Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (14,8%).

W 2023 r. w dochodach budżetowych powiatów ujęto również środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 3 739 051 tys. zł, z tego:

- na zadania bieżące – 12 222 tys. zł (0,3%),
- na zadania inwestycyjne – 3 726 829 tys. zł (99,7%).

W środkach na zadania inwestycyjne:

- 97,5% stanowią środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, w kwocie 3 633 329 tys. zł,
- 1,4% stanowi dofinansowanie ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, w kwocie 51 166 tys. zł,
- 1,1% środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, w kwocie 42 334 tys. zł.

Z uwagi na ujmowanie znacznej części w/w środków w budżetach powiatów w dziale Różne rozliczenia nie jest możliwe wskazanie kierunków ich wydatkowania.

W 2023 roku powiaty otrzymały również dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach w wysokości 1 588 tys. zł, z czego 990 tys. zł (62,3%) przeznaczona była na wydatki inwestycyjne.

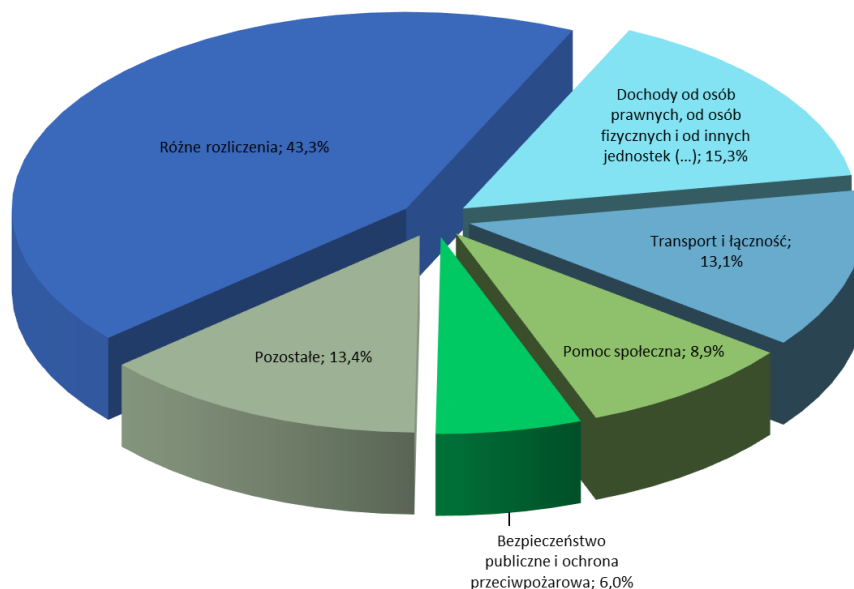
W 2023 r. w dochodach budżetowych powiatów ujęto również środki pochodzące z Funduszu Pomocy oraz inne środki na finansowanie lub dofinansowanie zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy w kwocie 904 398 tys. zł.

Dochody według działów

W 2023 r. w strukturze dochodów ogółem zrealizowanych przez powiaty, najwyższy udział miały dochody w następujących działach: Różne rozliczenia (43,3%), Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (15,3%), Transport i łączność (13,1%) oraz Pomoc społeczna (8,9%).

Dochody zrealizowane w tych działach stanowiły 80,6% łącznej kwoty dochodów ogółem zrealizowanych przez powiaty.

STRUKTURA DOCHODÓW POWIATÓW WG DZIAŁÓW W 2023 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody powiatów według ważniejszych działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
DOCHODY OGÓŁEM w tym:	39 020 456	45 647 225	45 275 543	99,2	116,0
Różne rozliczenia	15 168 500	19 517 657	19 617 006	100,5	129,3
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	8 994 944	6 963 896	6 949 730	99,8	77,3
Transport i łączność	2 999 776	6 079 229	5 910 827	97,2	197,0
Pomoc społeczna	3 399 999	4 067 494	4 025 014	99,0	118,4
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2 655 474	2 740 998	2 707 570	98,8	102,0
Oświata i wychowanie	817 587	1 190 657	1 295 133	108,8	158,4
Rodzina	803 866	833 991	900 394	108,0	112,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W dziale Różne rozliczenia plan dochodów został zrealizowany w 100,5%. Dochody te były wyższe o 29,3%, w stosunku do roku 2022. W dziale Różne rozliczenia 82,7% dochodów stanowiły subwencje ogólne z budżetu państwa, natomiast 10,3% stanowiły środki na uzupełnienie dochodów powiatów. Powiaty otrzymały również środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych, które stanowiły 4,0% działu 758 Różne rozliczenia.

W 2023 r. dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem, w porównaniu do 2022 r., zmniejszyły się o 22,7%, a plan został zrealizowany w 99,8%.

W dziale Transport i łączność dochody zostały zrealizowane na poziomie 97,2% planu i były wyższe o 97% w porównaniu do 2022 r. W dziale tym ujmowane są m.in. środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych (36,9% dochodów zrealizowanych w tym dziale), środki na dofinansowanie własnych inwestycji pozyskane z innych źródeł (21,4% dochodów działu Transport i łączność) a także dotacje celowe otrzymane z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych (11,2% dochodów).

Dochody w dziale Pomoc społeczna w 2023 r. były wyższe o 18,4% w porównaniu do 2022 r. i zostały zrealizowane w 99,0% planu. Głównie były to wpływy z usług i dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu.

W dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa ujmowane są przede wszystkim kwoty dotacji celowej otrzymanej z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat. Plan dochodów w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa został zrealizowany w 98,8% i dochody te były wyższe o 2,0% od dochodów wykonanych w 2022 r.

W dziale Oświata i wychowanie dochody wzrosły w porównaniu do 2022 roku o 58,4%. Największy udział w tym dziale (17,7%) stanowiły środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych oraz (17,6%) dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Szczegółowe dane dotyczące dochodów ogółem powiatów według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, według głównych źródeł dochodów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Dochody wykonane powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
DOCHODY OGÓŁEM	1 521,23	1 782,67
DOCHODY WŁASNE	600,28	591,74
DOTACJE	353,08	468,16
SUBWENCJA OGÓLNA	567,86	722,77

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

W 2023 r. dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 1 782,67 zł i w stosunku do 2022 r. wzrosły o 17,2%.

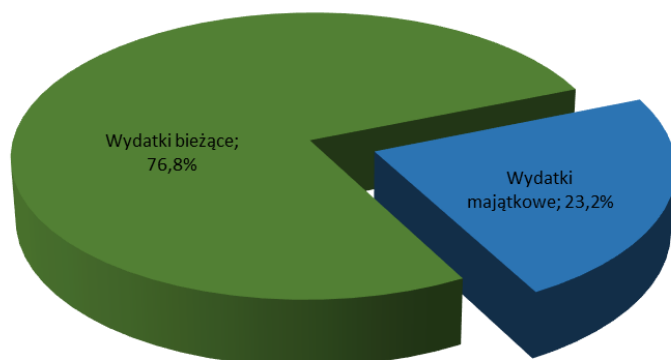
Najwyższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosił 4 664,89 zł, tj. 261,7% średnich dochodów w powiatach, zaś najniższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosił 931,86 zł, tj. 52,3% średnich dochodów w powiatach.

Dochody powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca według województw ujęte zostały w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki powiatów

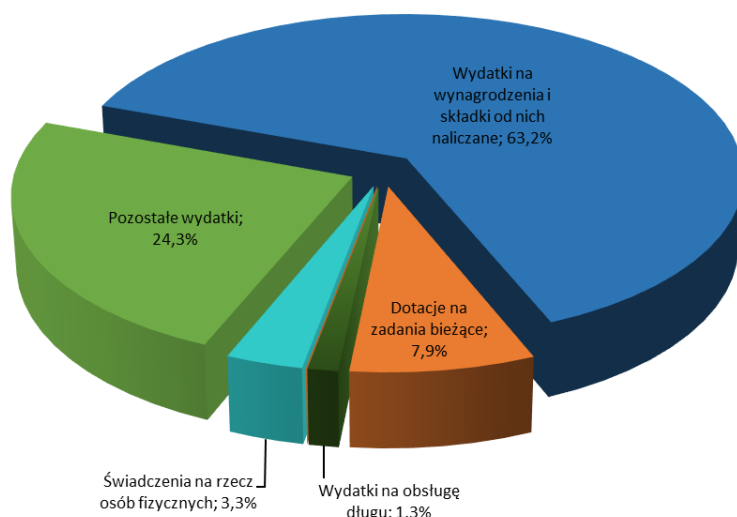
W 2023 r. udział wydatków majątkowych i wydatków bieżących w wydatkach powiatów ogółem wynosił odpowiednio 23,2% i 76,8%.

STRUKTURA WYDATKÓW OGÓŁEM POWIATÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH POWIATÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze wydatków bieżących powiatów, wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane stanowiły 63,2%, a pozostałe wydatki 24,3%.

Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków

Wydatki powiatów według głównych kierunków ich rozdysponowania

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	w tys. zł			w %%		
1	2	3	4	5	6	7
WYDATKI OGÓŁEM	40 003 249	50 259 094	46 836 239	93,2	100,0	117,1

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	w tys. zł			w %		
1	2	3	4	5	6	7
wydatki majątkowe	7 742 702	12 545 938	10 878 858	86,7	23,2	140,5
- w tym: wydatki na inwestycje	7 659 010	12 467 573	10 806 445	86,7	23,1	141,1
wydatki bieżące, z tego:	32 260 547	37 713 156	35 957 381	95,3	76,8	111,5
- wydatki jednostek budżetowych, z tego:	28 342 125	33 015 345	31 461 347	95,3	67,2	111,0
- wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	19 668 159	23 144 881	22 709 423	98,1	48,5	115,5
- pozostałe wydatki	8 673 966	9 870 464	8 751 924	88,7	18,7	100,9
- dotacje na zadania bieżące	2 424 610	2 941 910	2 847 706	96,8	6,1	117,5
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 157 548	1 254 346	1 195 405	95,3	2,6	103,3
- wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	3 338	17 112	993	5,8	0,0	29,7
- wydatki na obsługę długu	332 925	484 443	451 930	93,3	1,0	135,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., wydatki ogółem powiatów były wyższe o 17,1%.

Realizacja wydatków majątkowych w 2023 r., w stosunku do 2022 r., była wyższa o 40,5%, natomiast wydatków bieżących wyższa o 11,5%.

Wydatki majątkowe zrealizowano w 86,7% kwoty zaplanowanej na 2023 r., przy czym wydatki inwestycyjne stanowiły 99,3% wydatków majątkowych oraz 23,1% wydatków ogółem.

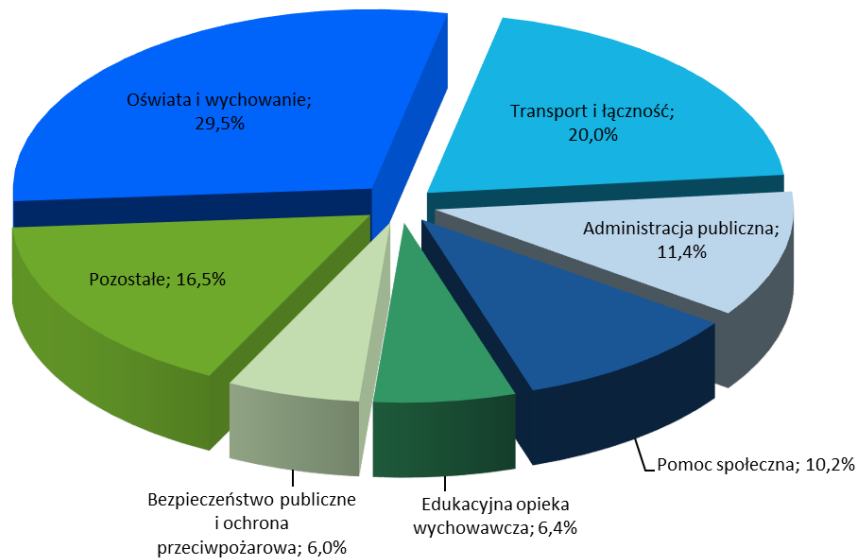
W powiatach w strukturze wydatków ogółem największy udział miały wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, które stanowiły 48,5% wydatków ogółem oraz 63,2% wydatków bieżących.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, w porównaniu do 2022 r., wzrosły o 15,5%.

Wydatki według działów

W strukturze wydatków ogółem powiatów przeważały wydatki w dziale Oświata i wychowanie (29,5%), Transport i łączność (20,0%), Administracja publiczna (11,4%), Pomoc społeczna (10,2%), Edukacyjna opieka wychowawcza (6,4%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (6,0%). Łącznie wydatki w tych działach stanowiły 83,5% wydatków ogółem.

STRUKTURA WYDATKÓW OGÓŁEM POWIATÓW WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki powiatów według ważniejszych działów zawiera poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
WYDATKI OGÓŁEM	40 003 249	50 259 094	46 836 239	93,2	117,1
w tym:					
Oświata i wychowanie	11 636 955	14 278 466	13 798 361	96,6	118,6
Transport i łączność	6 577 418	10 722 356	9 380 075	87,5	142,6
Administracja publiczna	4 672 808	5 709 962	5 326 905	93,3	114,0
Pomoc społeczna	4 061 611	4 911 435	4 781 438	97,4	117,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	2 563 645	3 083 308	2 980 062	96,7	116,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2 731 513	2 839 636	2 792 384	98,3	102,2
Rodzina	1 853 607	2 199 968	2 063 140	93,8	111,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 513 922	1 795 874	1 745 352	97,2	115,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. największą kwotę wydatków budżetowych powiaty zrealizowały w dziale Oświata i wychowanie, przy czym 69,9% tej kwoty przeznaczono na wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane. W stosunku do roku poprzedniego wydatki ogółem w tym dziale wzrosły o 18,6%. Wydatki w tym dziale wykonano w 96,6% planu.

Wydatki zrealizowane w dziale Transport i łączność były wyższe o 42,6% w stosunku do roku 2022, a plan został wykonany w 87,5%. Największy udział wydatków w tym dziale stanowiły wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych (44,8%).

Wydatki ujmowane w dziale Administracja publiczna w 2023 r., w stosunku do 2022 r., wzrosły o 14,0%, przy czym najwyższe wydatki stanowiły wydatki na wynagrodzenia osobowe pracowników.

W dziale Rodzina wydatki zostały zrealizowane w 93,8% planu i były to w 31,1% wydatki na świadczenia społeczne.

W 2023 r. obowiązkiem wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej, objęte zostało 13 powiatów, które dokonały wpłat z tego tytułu w wysokości 208 144 147 zł, realizując 100% kwoty planowanej.

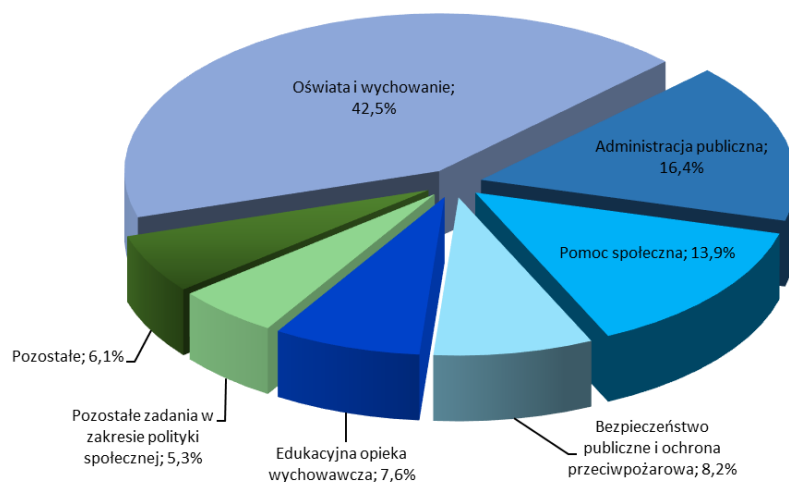
Szczegółowe dane dotyczące wydatków ogółem powiatów według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane według działów

W 2023 r. wydatki powiatów na wynagrodzenia i składki od nich naliczane wyniosły 22 709 423 tys. zł i były wyższe o 15,5% od wydatków poniesionych na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w 2022 r.

W strukturze wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane istotne były wydatki w działach Oświata i wychowanie (42,5%), Administracja publiczna (16,4%), Pomoc społeczna (13,9%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (8,2%), Edukacyjna opieka wychowawcza (7,6%), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (5,3%). Łącznie w tych działach powiaty zrealizowały 93,9% ogółu wydatków na wynagrodzenia.

STRUKTURA WYDATKÓW NA WYNAGRODZENIA I SKŁADKI OD NICH NALICZANE W POWIATACH WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane w powiatach według ważniejszych działów, prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
OGÓŁEM	19 668 159	23 144 881	22 709 423	98,1	115,5
w tym:					
Oświata i wychowanie	8 350 336	9 797 862	9 650 916	98,5	115,6
Administracja publiczna	3 290 555	3 858 658	3 726 852	96,6	113,3
Pomoc społeczna	2 604 143	3 186 691	3 146 019	98,7	120,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 658 114	1 870 072	1 868 848	99,9	112,7
Edukacyjna opieka wychowawcza	1 535 363	1 768 183	1 736 626	98,2	113,1
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 071 315	1 215 989	1 200 715	98,7	112,1
Rodzina	604 079	763 839	718 952	94,1	119,0

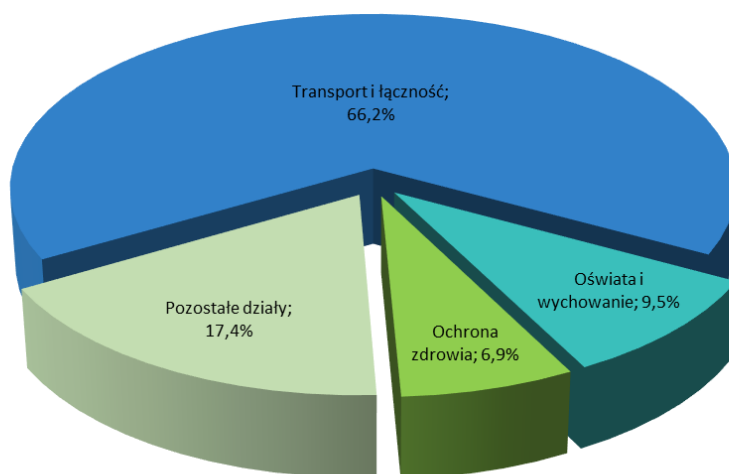
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Szczegółowe dane dotyczące wydatków powiatów na wynagrodzenia i składek od nich naliczonych według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki majątkowe według działów

W 2023 r. zrealizowano wydatki majątkowe w kwocie 10 878 858 tys. zł, w porównaniu do roku 2022, były one wyższe o 40,5%.

STRUKTURA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH W POWIATACH
WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze wydatków majątkowych powiatów przeważały wydatki w działach: Transport i łączność (66,2%), Oświata i wychowanie (9,5%) oraz Ochrona zdrowia (6,9%). Wydatki w tych działach stanowiły łącznie 82,6% wydatków majątkowych powiatów.

Wydatki majątkowe w powiatach według ważniejszych działów prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
OGÓŁEM, w tym:	7 742 702	12 545 938	10 878 858	86,7	140,5
Transport i łączność	4 813 574	8 249 765	7 201 518	87,3	149,6
Oświata i wychowanie	624 078	1 173 538	1 029 975	87,8	165,0
Ochrona zdrowia	823 457	832 699	753 495	90,5	91,5
Administracja publiczna	173 866	321 504	259 620	80,8	149,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	146 794	247 719	221 337	89,4	150,8
Pomoc społeczna	151 906	246 217	214 993	87,3	141,5
Kultura fizyczna	132 154	241 796	208 276	86,1	157,6
Gospodarka mieszkaniowa	171 189	188 390	158 894	84,3	92,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	114 396	157 034	153 723	97,9	134,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do 2022 r., w roku 2023 największy wzrost wydatków majątkowych odnotowano w następujących działach: Oświata i wychowanie o 65%, Kultura fizyczna o 57,6% oraz Edukacyjna opieka wychowawcza o 50,8%.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków majątkowych powiatów według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wydatki ogółem zrealizowane w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach, według kierunków ich rozdysonowania, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
Wydatki ogółem, z tego:	1 559,55	1 844,12
- Wydatki majątkowe	301,85	428,34
- Wydatki bieżące	1 257,69	1 415,78

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

W 2023 r. wydatki powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 1 844,12 zł i były wyższe, w stosunku do 2022 r., o 18,2%, przy czym wydatki majątkowe na mieszkańca wzrosły o 41,9%, a wydatki bieżące na 1 mieszkańca były wyższe o 12,6 %.

Najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiecie wynosiły 5 131,59 zł, tj. 278,3% średnich wydatków w powiatach, zaś najniższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 903,00 zł, tj. 49,0% średnich wydatków w powiatach.

Wydatki powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca według województw ujęte zostały w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wynik budżetów powiatów

Na 2023 r. powiaty planowały deficyt w wysokości 4 611 869 tys. zł i zamknęły budżety defycytem w kwocie 1 560 696 tys. zł.

Liczbę powiatów, według relacji wyniku do dochodów w 2023 r., przedstawia tablica:

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów powiatów					
	Razem	poniżej 5%	5-10%	10-15%	15-20%	powyżej 20%
1	2	3	4	5	6	7
Powiaty z nadwyżką budżetową	86	65	16	2	3	0
Powiaty z defycytem budżetowym	228	109	80	27	7	5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

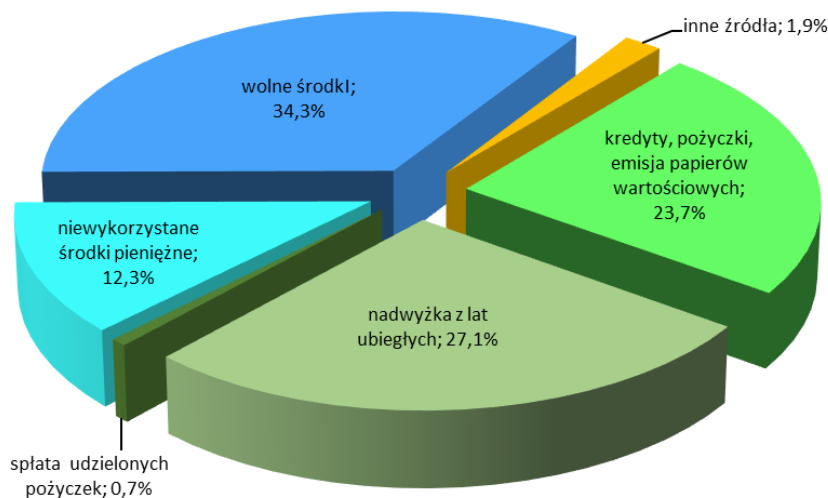
Wśród powiatów, które osiągnęły nadwyżkę budżetową, 94,2% stanowią powiaty, w których wynik budżetu w relacji do dochodów jest poniżej 10%.

Natomiast, wśród powiatów z deficytem budżetowym, 47,8% stanowią powiaty, w których wynik budżetu w relacji do dochodów wynosi poniżej 5%.

Przychody i rozchody budżetów powiatów

Powiaty w 2023 r. zrealizowały przychody w łącznej wysokości 7 361 377 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 1 043 095 tys. zł.

STRUKTURA PRZYCHODÓW POWIATÓW W 2023 R.

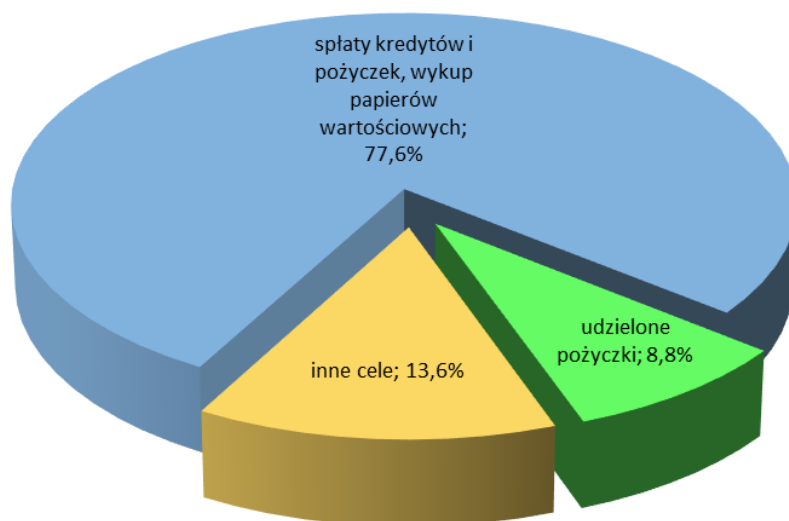
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. w strukturze przychodów ogółem, łącznie 97,4% stanowiły przychody z tytułu wolnych środków (34,3%), nadwyżki z lat ubiegłych (27,1%), kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych (23,7%) oraz niewykorzystanych środków pieniężnych (12,3%).

Przychody z tytułu wolnych środków, które zgodnie z art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych, należy rozumieć jako nadwyżkę środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego innych niż określone w pkt 5 i 8, w tym wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych, zmniejszyły się o 16,9% w porównaniu do roku 2022.

Przychody z kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych w 2023 roku, w porównaniu do roku 2022, zwiększyły się o 123,7%.

STRUKTURA ROZCHODÓW POWIATÓW W 2023 R.

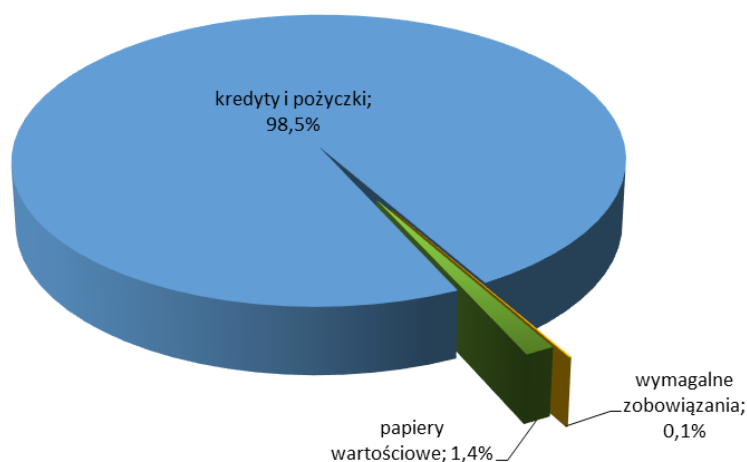
Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

W rozchodach powiatów największy udział miały spłaty kredytów i pożyczek, wykup papierów wartościowych, które stanowiły 77,6% rozchodów ogółem i były niższe niż przychody z kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych o 53,6%.

Zobowiązania według tytułów dłużnych powiatów

W 2023 roku zobowiązania powiatów wyniosły 6 947 009 tys. zł. W strukturze zobowiązań powiatów największy udział miały kredyty i pożyczki (98,5%).

STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ POWIATÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2023 r. (Min. Fin.)

Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%
1	2	3	4
Zobowiązania według tytułów dłużnych	6 025 405	6 947 009	115,3
papiery wartościowe	65 793	96 145	146,1
w tym: długoterminowe	65 793	96 145	146,1
kredyty i pożyczki	5 952 849	6 842 272	114,9
w tym: długoterminowe	5 948 903	6 838 516	115,0
wymagalne zobowiązania	6 763	8 592	127,0
w tym: z tytułu dostaw towarów i usług	252	822	326,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Na koniec 2023 r., w porównaniu do 2022 r., zadłużenie ogółem powiatów było wyższe o 15,3%, w tym z tytułu kredytów i pożyczek o 14,9%.

Zadłużenie z tytułu papierów wartościowych było wyższe o 46,1% od zadłużenia w 2022 roku, natomiast z tytułu zobowiązań wymagalnych wyższe o 27,0%.

W 2023 r. udział zadłużenia powiatów w dochodach ogółem powiatów wynosił 15,3%.

Zadłużenie po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych wystąpiło w 293 powiatach.

Udział zobowiązań ogółem po wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem powiatów wynosił 15,0%.

Liczba powiatów wg poziomu zadłużenia po odliczeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych do wykonanych dochodów tych jednostek.

Lata	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2022	314	297	104	104	58	23	5	0	3
2023	314	293	103	101	56	21	7	2	3

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów powiatów za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Liczba powiatów w przedziale o zadłużeniu do 30% dochodów ogółem stanowiła 88,7% powiatów zadłużonych.

Przychody i koszty powiatowych samorządowych zakładów budżetowych

W 2023 r. przychody i koszty powiatowych samorządowych zakładów budżetowych przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Przychody	107 043	125 115	123 366	98,6	115,2
w tym: dotacje z budżetu	20 474	25 442	24 899	97,9	121,6
Koszty	104 365	125 868	120 343	95,6	115,3
Podatek dochodowy od osób prawnych	109	13	17	130,8	15,6
Wpłaty do budżetu powiatów	320	0	473	-	147,8

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody powiatowych samorządowych zakładów budżetowych w 2023 r. wyniosły 123 366 tys. zł, w tym dotacje z budżetu wynosiły 24 899 tys. zł.

W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 98,6%, a dotacje w 97,9%.

W 2023 r., w porównaniu z danymi za 2022 r., przychody powiatowych samorządowych zakładów budżetowych zwiększyły się o 15,2%, a dotacje z budżetu powiatów zwiększyły się o 21,6%.

Koszty powiatowych samorządowych zakładów budżetowych w 2023 r., w relacji do kosztów wykazanych w 2022 r., zwiększyły się o 15,3%.

Koszty powiatowych zakładów budżetowych wyniosły 120 343 tys. zł i były niższe o 4,4% od kwot planowanych. W 2023 r. powiatowe samorządowe zakłady budżetowe dokonały wpłat nadwyżki środków obrotowych do budżetu w wysokości 473 tys. zł.

W 2023 r. powiaty, w formie samorządowego zakładu budżetowego, realizowały zadania i osiągnęły największe przychody w działach: Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej (58,3% przychodów ogółem), Transport i łączność (19,4% przychodów ogółem), Pomoc społeczna (11,3% przychodów ogółem).

Przychody powiatowych samorządowych zakładów budżetowych wg najważniejszych działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, z tego:	107 043	125 115	123 366	98,6	115,2
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	65 309	76 261	71 859	94,2	110,0
Transport i łączność	20 165	24 297	23 946	98,6	118,8
Pomoc społeczna	10 457	14 484	13 935	96,2	133,3

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze kosztów największy udział miały następujące działy: Pozostałe zadania z zakresu polityki społecznej 57,6% kosztów, Transport i łączność – 18,6% oraz Pomoc społeczna – 11,3%.

Koszty powiatowych samorządowych zakładów budżetowych wg najważniejszych działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem z tego:	104 365	125 868	120 343	95,6	115,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	63 636	77 042	69 337	90,0	109,0
Transport i łączność	19 722	23 667	22 319	94,3	113,2
Pomoc społeczna	10 029	14 549	13 566	93,2	135,3

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan środków obrotowych powiatowych samorządowych zakładów budżetowych zwiększył się z 3 137 tys. zł na początku roku do wysokości 5 515 tys. zł na koniec roku.

Wydzielony rachunek dochodów powiatowych jednostek budżetowych

W świetle przepisu art. 229 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177) art. 223 ustawy o finansach publicznych ma również zastosowanie w powiatach do całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

W ramach wydzielonych rachunków dochodów, o których mowa w art. 223 ustawy o finansach publicznych, powiaty zrealizowały w 2023 r. dochody w wysokości 84 123 tys. zł, co stanowiło 84,5% dochodów planowanych. Dochody wykonane w 2023 r. były wyższe o 17% od dochodów wykonanych w 2022 r.

Dochody i wydatki na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	71 895	99 544	84 123	84,5	117,0
Wydatki	70 959	100 441	83 901	83,5	118,2
w tym : wpłaty do budżetu	3 812	2 860	4 449	155,6	116,7

Źródło: Sprawozdania roczne powiatów z wykonania dochodów i wydatków na rachunku z art. 223 ust.1
za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin)

Zrealizowane wydatki wyniosły 83 901 tys. zł i były niższe o 16,5% niż planowano, a dokonane wpłaty do budżetu powiatów były wyższe o 55,6% niż zakładano to w planie na 2023 r. W porównaniu do 2022 r., wydatki powiatów na wydzielonych rachunkach zwiększyły się o 18,2%, a wpłaty do budżetów powiatów zwiększyły się o 16,7%.

Stan środków obrotowych na wydzielonych rachunkach dochodów zwiększył się z 2 790 tys. zł na początku roku do wysokości 3 012 tys. zł tj. o 7,9% na koniec 2023 r.

IV. Wykonanie budżetów miast na prawach powiatu

Zbiorcze dane dotyczące wykonania budżetów miast na prawach powiatu przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	110 196 310	115 700 422	114 341 968	98,8	103,8
Wydatki	114 568 097	131 951 289	125 395 606	95,0	109,5
Wynik	-4 371 787	-16 250 866	-11 053 639		

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

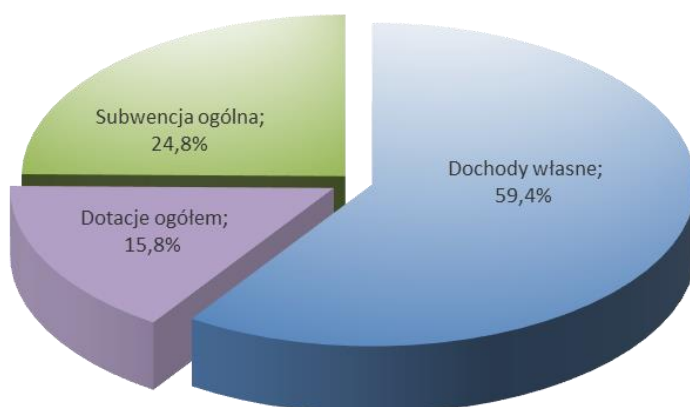
W 2023 r., miasta na prawach powiatu osiągnęły dochody w kwocie 114 341 968 tys. zł. Jednostki te zrealizowały w tym okresie wydatki w wysokości 125 395 606 tys. zł.

Miasta na prawach powiatu zamknęły swoje budżety deficytem w wysokości 11 053 639 tys. zł, przy planowanym deficycie w wysokości 16 250 866 tys. zł.

Dochody miast na prawach powiatu

W strukturze dochodów ogółem miast na prawach powiatu, dochody własne stanowiły 59,4%, dotacje 15,8%, a subwencja ogólna 24,8%.

STRUKTURA DOCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w stosunku do roku 2022, zmniejszył się udział dochodów własnych w dochodach ogółem o 0,9 punktu procentowego, udział dotacji zmniejszył się o 4,7 punktu procentowego, natomiast udział subwencji w dochodach ogółem zwiększył się o 5,6 punktu procentowego.

Powyższa zmiana struktury dochodów budżetowych wynika w szczególności z różnych form przekazywania z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego dodatkowych środków. W 2022 r. budżety miast na prawach powiatu zostały zasilone wpływami z dodatkowego udziału w PIT (zaliczanymi do dochodów własnych), zaś w 2023 r. uzupełnieniem subwencji ogólnej.

Dochody według źródeł pochodzenia

Dochody ogółem miast na prawach powiatu w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., wzrosły o 3,8%. Dynamika dochodów własnych wynosiła 102,2%, dotacji 79,9%, a subwencji ogólnej 134,1%.

Dochody własne miast na prawach powiatu zrealizowane zostały w 100,0% planu rocznego, dochody z tytułu dotacji w 92,5% planu, a z tytułu przekazanej z budżetu państwa łącznej kwoty subwencji ogólnej zostały zrealizowane w 100,4% rocznych kwot zaplanowanych przez te jednostki.

Dochody miast na prawach powiatu, według źródeł ich pochodzenia

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
DOCHODY OGÓŁEM	110 196 310	115 700 422	114 341 968	98,8	100,0	103,8
z tego:						
Dochody własne	66 440 675	67 900 888	67 901 791	100,0	59,4	102,2
z tego:						
podatek dochodowy od osób prawnych	3 539 897	4 986 183	4 986 183	100,0	4,4	140,9
podatek dochodowy od osób fizycznych	27 151 522	22 652 076	22 652 076	100,0	19,8	83,4
podatek rolny	23 599	27 827	28 144	101,1	0,0	119,3
podatek od nieruchomości	10 609 845	11 781 119	11 806 443	100,2	10,3	111,3
podatek leśny	4 996	6 386	7 649	119,8	0,0	153,1
podatek od środków transportowych	365 808	400 101	390 034	97,5	0,3	106,6
podatek od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą opłacaną w formie karty podatkowej	96 521	95 869	88 334	92,1	0,1	91,5
podatek od spadków i darowizn	293 395	257 000	329 671	128,3	0,3	112,4
podatek od czynności cywilnoprawnych	2 206 909	2 109 350	2 234 380	105,9	2,0	101,2
opłata skarbową	421 684	399 364	443 313	111,0	0,4	105,1

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
opłata eksploatacyjna	9 528	9 420	9 634	102,3	0,0	101,1
opłata targowa	13 890	14 001	13 197	94,3	0,0	95,0
dochody z majątku	5 015 677	5 677 364	5 303 054	93,4	4,6	105,7
pozostałe dochody	16 687 405	19 484 828	19 609 678	100,6	17,2	117,5
Dotacje ogółem z tego:	22 564 194	19 486 927	18 027 408	92,5	15,8	79,9
Dotacje celowe ogółem	18 170 579	13 758 926	13 384 662	97,3	11,7	73,7
Przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich	4 393 615	5 728 001	4 642 746	81,1	4,1	105,7
Subwencja ogólna	21 191 441	28 312 607	28 412 769	100,4	24,8	134,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Najistotniejszymi źródłami dochodów własnych w 2023 r. były: dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowiące w strukturze tych dochodów 33,4%, pozostałe dochody stanowiące 28,9% oraz dochody z podatku od nieruchomości stanowiące 17,4%.

W 2023 r. udział miast na prawach powiatu we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił: w części gminnej 38,40%, w części powiatowej 10,25%.

W 2023 r. na rachunki miast na prawach powiatu przekazano w części gminnej i w części powiatowej dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w łącznej kwocie 22 652 076 tys. zł.

Dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT przekazane miastom na prawach powiatów w 2023 r., w porównaniu z udziałami przekazanymi w roku 2022 (z uwzględnieniem dodatkowego zwiększenia z tytułu PIT w wysokości 3 436 448 zł w związku z art. 70j ustawy), były niższe o 16,6%. Natomiast bez uwzględniania dodatkowego dochodu z tytułu PIT przekazanego miastom na prawach powiatów w 2022 r., dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku PIT w roku 2023 r. były niższe o 4,5% od dochodów z roku poprzedniego.

W 2023 r. na rachunki miast na prawach powiatu przekazano w części gminnej i w części powiatowej dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych w łącznej kwocie 4 986 183 tys. zł, tj. o 40,9% wyższe niż w 2022 r.

Ponadto w 2023 r. miasta na prawach powiatu otrzymały dodatkowe dochody z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej w kwocie 4 165 298 tys. zł.

Skutki obniżenia górnych stawek podatków, udzielonych ulg i zwolnień oraz decyzji wydanych przez organ podatkowy na podstawie ustawy - Ordynacja podatkowa

W wyniku obniżenia górnych stawek podatków, udzielenia ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) oraz podjęcia decyzji o umorzeniu, rozłożeniu na raty i odroczeniu terminu płatności, w 2023 r. do budżetów miast na prawach powiatu nie wpłynęła kwota 893 809 tys. zł, co stanowiło 0,8% dochodów ogółem. Natomiast w odniesieniu do wykonanych dochodów własnych kwota ta stanowiła 1,3%.

Skutki udzielonych przez miasta na prawach powiatu w 2023 r. ulg i zwolnień prezentuje poniższe zestawienie:

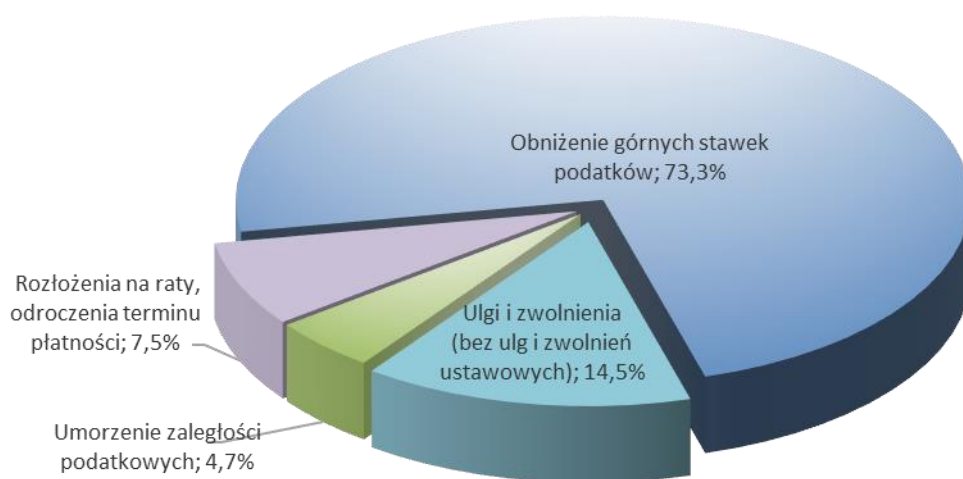
Wyszczególnienie	Wykonanie 2023	RAZEM ULGI (4+5+6+7)	z tego:				Wskaźnik (3:2)
			Obniżenie górných stawek podatków	Ulgi i zwolnienia (bez ulg i zwolnień ustawowych)	Umorzenie zaległości podatkowych	Rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności	
	tys. zł						%%
1	2	3	4	5	6	7	8
DOCHODY OGÓŁEM	114 341 968	893 809	654 836	129 676	42 502	66 794	0,8
DOCHODY WŁASNE, w tym:	67 901 791	893 809	654 836	129 676	42 502	66 794	1,3
podatek rolny	28 144	831	762	11	19	39	3,0
podatek od nieruchomości	11 806 443	448 416	246 220	129 303	22 387	50 507	3,8
podatek leśny	7 649	48	0	43	4	1	0,6
podatek od środków transportowych	390 034	405 928	404 410	319	273	926	104,1
podatek od dział. gosp. osób fiz., opłacany w formie karty podatkowej	88 334	257	0	0	5	252	0,3
podatek od spadków i darowizn	329 671	9 641	0	0	1 471	8 170	2,9
podatek od czynności cywilnoprawnych	2 234 380	788	0	0	133	655	0,0
wpływy z opłaty skarbowej	443 313	5	0	0	5	0	0,0
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	9 634	0	0	0	0	0	0,0
wpływy z opłaty targowej	13 197	23	0	0	1	22	0,2
dochody z majątku	5 303 054	0	0	0	0	0	0,0
pozostałe dochody	19 609 678	27 872	3 445	0	18 205	6 223	0,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Na łączną kwotę udzielonych przez miasta na prawach powiatu w 2023 r. ulg i zwolnień złożyły się następujące skutki:

- obniżenia górnych stawek podatków stanowiące 73,3%,
- ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) stanowiące 14,5%,
- umorzeń zaległości podatkowych stanowiące 4,7%,
- rozłożenia na raty i odroczenia terminu płatności stanowiące 7,5%.

STRUKTURA ULG W MIASTACH NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

W łącznej kwocie obniżenia górnych stawek podatkowych 61,8% stanowiły skutki obniżenia stawek w podatku od środków transportowych, a 37,6% skutki obniżenia stawek w podatku od nieruchomości.

W łącznej kwocie ulg i zwolnień (bez ulg i zwolnień ustawowych) 99,7% stanowiły skutki ulg i zwolnień w podatku od nieruchomości.

Najwięcej umorzeń zaległości podatkowych miasta na prawach powiatu dokonały w podatku od nieruchomości (52,7%).

W łącznej kwocie rozłożeń na raty, odroczeń terminu płatności największy udział miały podatek od nieruchomości (75,6%) i podatek od spadków i darowizn (12,2%).

Subwencja ogólna

W 2023 r. z tytułu subwencji ogólnej na rachunki miast na prawach powiatu przekazane zostały środki w łącznej wysokości 24 247 471 tys. zł, co stanowiło 100,0% planu i 115,8% kwot przekazanych z tego tytułu w 2022 r.

Na powyższą kwotę subwencji składały się środki z tytułu:

- części oświatowej w wysokości 22 940 371 tys. zł,
- części wyrównawczej w wysokości 502 283 tys. zł,
- części równoważącej w wysokości 801 538 tys. zł,
- części rekompensującej w wysokości 3 279 tys. zł.

Należy mieć na uwadze, że miasta na prawach powiatu realizują zadania zarówno gminy, jak i powiatu. Miasta na prawach powiatu uzyskują dochody z analogicznych źródeł jak gminy, ale również ze źródeł właściwych dla innych powiatów. Także poszczególne części subwencji ogólnej są ustalane i przekazywane tym miastom odrębnie jako gminie i jako powiatowi.

W 2023 r. część wyrównawczą subwencji otrzymało 34 miasta na prawach powiatu, z tego 21 miast zarówno w części gminnej, jak i powiatowej na kwotę 480 898 tys. zł i 13 miast wyłącznie w części powiatowej na kwotę 21 385 tys. zł.

Część równoważącą subwencji ogólnej otrzymały wszystkie miasta na prawach powiatu. Wszystkie miasta otrzymały tę część subwencji ogólnej w części powiatowej na łączną kwotę 703 122 tys. zł, a 47 miast dodatkowo w części gminnej na łączną kwotę 98 417 tys. zł.

Miasta na prawach powiatu, na obszarze których znajdują się specjalne strefy ekonomiczne - na mocy ustawy z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw – mogły otrzymać część rekompensującą subwencji ogólnej z przeznaczeniem na wyrównanie ubytku dochodów, wynikającego ze zwolnienia z podatku od nieruchomości gruntów, budowli i budynków, które są zajęte na prowadzenie przez przedsiębiorcę, na podstawie zmienionego zezwolenia, działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych.

W 2023 r. część rekompensującą subwencji ogólnej otrzymały 3 miasta na prawach powiatu, tj. Wałbrzych, Legnica i Gliwice. Środki z tytułu tej części subwencji ogólnej, w łącznej kwocie 3 279 tys. zł, zostały przekazane na rachunki tych miast.

W 2023 r. miasta na prawach powiatu otrzymały także środki z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kwotę 157 998 tys. zł, z tego:

- na dofinansowanie inwestycji na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu, kwotę 134 464 tys. zł – 24 miasta na prawach powiatu,
- na dofinansowanie remontu, utrzymania, ochrony i zarządzania drogami krajowymi i wojewódzkimi w granicach miast na prawach powiatu, kwotę 11 034 tys. zł – 9 miast na prawach powiatu,
- na utrzymanie rzecznej przeprawy promowej w Świnoujściu, kwotę 12 500 tys. zł.

Miasta na prawach powiatu otrzymały także środki z tytułu rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, w łącznej wysokości 564 784 tys. zł, które zostały rozdysponowane w następujący sposób:

- dodatkowe środki w wysokości 354 145 tys. zł (z tego: 209 777 tys. zł w części gminnej, 144 368 tys. zł w części powiatowej) z przeznaczeniem na wypłatę nagrody specjalnej dla nauczycieli z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, o której mowa w art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (z tego: 209 777 tys. zł w części gminnej, 144 368 tys. zł w części powiatowej),
- środki w wysokości 18 187 tys. zł na uzupełnienie rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, z przeznaczeniem na dofinansowanie w 2023 r. zadań drogowych, o których mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, do wysokości stanowiącej 50% ich wartości kosztorysowej (z uwzględnieniem wyższego dofinansowania jednostek, które realizują zadania na obiektach wpisanych do rejestru zabytków),
- środki w wysokości 192 452 tys. zł stanowiące rezerwę subwencji ogólnej, rozdysponowane w sposób uzgodniony z reprezentacją jednostek samorządu terytorialnego w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Ponadto w 2023 r. miasta na prawach powiatu otrzymały 3 442 517 tys. zł (z tego: 2 900 702 tys. zł w części gminnej, 541 815 tys. zł w części powiatowej) z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej, na podstawie art. 70o ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe

Część oświatowa subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych realizowanych w 2023 r., o której poinformowano miasta na prawach powiatu po ogłoszeniu ustawy budżetowej, przekazana została w wysokości 22 730 969 tys. zł.

Dodatkowo zgodnie z „Kryteriami podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023” przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych – na wniosek ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – rozdysponował dla poszczególnych miast na prawach powiatu środki w wysokości 209 401 tys. zł (44,4 % łącznej kwoty wymienionej rezerwy).

Środki rezerwy zostały przeznaczone na:

- 1) dofinansowanie z tytułu wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych, polegającego na wzroście liczby uczniów przeliczeniowych w odniesieniu do danych przyjętych do naliczenia algorytmem części oświatowej subwencji ogólnej na 2023 rok – w kwocie 142 956 tys. zł;
- 2) pomoc jednostkom samorządu terytorialnego w usuwaniu skutków zdarzeń losowych w budynkach publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego – z wyłączeniem przedszkoli ogólnodostępnych oraz innych form wychowania przedszkolnego – w kwocie 12 tys. zł;
- 3) dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli zwalnianych w szkołach i placówkach oświatowych w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela albo przechodzących na emeryturę na podstawie art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela w związku z art. 20 ww. ustawy Karta Nauczyciela – w kwocie 9 708 tys. zł;
- 4) dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach oraz nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji – w kwocie 4 531 tys. zł;
- 5) dofinansowanie doposażenia pomieszczeń dla szkół rozpoczynających kształcenie w nowych zawodach – w kwocie 1 337 tys. zł;
- 6) podział środków na zwiększony odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli w roku 2023 – w kwocie 50 857 tys. zł.

Na rachunki miast na prawach powiatu, według stanu na 31 grudnia 2023 r., przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej wysokości 22 940 371 tys. zł.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku 2023, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami samorządów terytorialnych są: dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

W roku 2023 na rachunki miast na prawach powiatu przekazane zostały także środki z Funduszu Pomocy z tytułu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy w łącznej wysokości 1 323 609 tys. zł.

Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich

Dochody z tytułu dotacji, w tym z dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich, w 2023 r. zostały zrealizowane przez miasta na prawach powiatu w kwocie 18 027 408 tys. zł, z tego:

- 3) dotacje i środki z budżetu państwa na zadania bieżące zrealizowano w kwocie 11 664 250 tys. zł, z tego:
 - a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania bieżące:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowejzrealizowano w kwocie 8 483 098 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania bieżące wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 655 650 tys. zł,
 - c) dotacje na pomoc finansową między jednostkami samorządu terytorialnego na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 23 953 tys. zł,
 - d) dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 23 074 tys. zł,

- e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania bieżące zrealizowano w wysokości 155 518 tys. zł,
 - f) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach 40 tys. zł,
 - g) dotacje otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy 2 322 917 tys. zł,
- 4) dotacje i środki z budżetu państwa na zadania inwestycyjne zrealizowano w kwocie 6 363 158 tys. zł, z tego:
- a) dotacje celowe z budżetu państwa na zadania inwestycyjne:
 - własne realizowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowejzrealizowano w kwocie 4 860 152 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania inwestycyjne wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowano w wysokości 12 621 tys. zł,
 - c) dotacje na pomoc finansową między jednostkami samorządu terytorialnego na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 278 187 tys. zł,
 - d) dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 201 886 tys. zł,
 - e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 1 004 039 tys. zł,
 - f) dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach 1 590 tys. zł,
 - g) dotacje otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy 4 683 tys. zł.

W łącznej kwocie zrealizowanych dotacji, na dotacje na zadania bieżące przypadała kwota 11 664 250 tys. zł, co stanowiło 64,7% otrzymanych dotacji. Dotacje na zadania inwestycyjne łącznie wyniosły 6 363 158 tys. zł i stanowiły 36,3% łącznej kwoty dotacji.

Wykonanie dotacji oraz płatności z budżetu środków europejskich za rok 2023 przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022		Wykonanie 2023		Dynamika	
	Ogółem	w tym: bieżące	Ogółem	w tym: bieżące	4:2	5:3
	(w tys. zł)				%%	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem dotacje, z tego:	22 564 194	18 084 679	18 027 408	11 664 250	79,9	64,5
- przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich*	4 393 615	520 737	4 642 746	436 374	105,7	83,8
- na zadania z zakresu administracji rządowej	11 423 955	11 412 062	6 579 341	6 277 406	57,6	55,0
- na zadania własne	1 815 979	1 594 594	2 037 144	1 687 855	112,2	105,8
w tym: na zadania bieżące gmin z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej z budżetu państwa w ramach programów rządowych	6 554	0	8 306	0	126,7	-
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	78 816	75 621	84 019	81 463	106,6	107,7
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jst	540 683	537 809	668 271	655 650	123,6	121,9
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst	73 950	20 123	302 140	23 953	408,6	119,0
- z funduszy celowych	162 205	33 153	224 960	23 074	138,7	69,6
- na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach	1 283	180	1 630	40	127,0	22,2
- środki otrzymane ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (m.in.. z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)	1 440 595	1 261 751	1 159 557	155 518	80,5	12,3
- otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków	2 633 113	2 628 648	2 327 600	2 322 917	88,4	88,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W porównaniu z rokiem 2022, kwota dotacji ogółem przekazanych do budżetów miast na prawach powiatu w roku 2023, zmniejszyła się o 20,1%, zaś kwota dotacji na zadania bieżące była mniejsza o 35,5%.

Największy spadek nastąpił w kwocie dotacji na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (o 42,4%).

Szczególnie wysoki wzrost dotacji dla miast na prawach powiatu - o 308,6% - nastąpił w zakresie pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego.

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, według wybranych ważniejszych działów oraz w podziale na zadania gminne i powiatowe w 2023 r., przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)			%%		(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dotacje ogółem, z tego:	11 423 955	6 622 886	6 579 341	99,3	57,6	6 320 642	6 277 406	99,3
część gminna	9 391 095	4 308 119	4 273 478	99,2	45,5	4 304 168	4 269 555	99,2
Rodzina	8 454 142	3 648 056	3 625 338	99,4	42,9	3 648 056	3 625 338	99,4
Pomoc społeczna	660 125	258 837	256 126	99,0	38,8	255 486	252 803	98,9
Administracja publiczna	175 030	205 319	200 331	97,6	114,5	205 319	200 331	97,6
Oświata i wychowanie	88 408	117 079	113 639	97,1	128,5	117 079	113 639	97,1
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	2 937	64 969	64 317	99,0	2 189,9	64 969	64 317	99,0
część powiatowa	2 032 682	2 314 767	2 305 863	99,6	113,4	2 016 475	2 007 852	99,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 356 685	1 614 146	1 613 500	100,0	118,9	1 522 267	1 521 825	100,0
Gospodarka mieszkaniowa	94 354	299 796	295 775	98,7	313,5	94 264	90 307	95,8
Działalność usługowa	90 527	120 417	120 118	99,8	132,7	119 737	119 451	99,8
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	100 318	115 194	113 987	99,0	113,6	115 056	113 849	99,0
Pomoc społeczna	79 227	100 527	99 777	99,3	125,9	100 527	99 777	99,3
pozostałe	178	0	0		0,0	0	0	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Z powyższego zestawienia wynika, iż w 2023 r. uzyskane dochody z tytułu dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami w części dotyczącej zadań gminnych wynosiły 4 273 478 tys. zł, przy czym:

- dotacje na zadania bieżące przekazano w wysokości 4 269 555 tys. zł,
- dotacje na zadania inwestycyjne przekazano w wysokości 3 923 tys. zł.

Dotacje celowe z budżetu państwa w roku 2023 na zadania z zakresu administracji rządowej w miastach na prawach powiatu, w porównaniu do roku 2022, spadły o 42,4%. Na tak znaczny spadek dotacji wpływ miały zmiany systemowe polegające na przeniesieniu z dniem 1 lipca 2022 r. wypłaty świadczeń wychowawczych w ramach programu „Rodzina 500+” z gmin i miast na prawach powiatu do ZUS. W związku z wprowadzoną zmianą w 2023 roku miasta na prawach powiatu nie otrzymywały dotacji na wypłatę świadczeń wychowawczych.

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami zostały zrealizowane przez miasta na prawach powiatu w 99,3% planu.

W dotacjach na realizację zadań z zakresu administracji rządowej w części gminnej, najwięcej środków przeznaczono na zadania z zakresu działu:

- Rodzina (84,8%) - w 2023 r. dotacje te przekazano w kwocie 3 625 338 tys. zł, z przeznaczeniem głównie na świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
- Pomoc społeczna - na zadania realizowane w tym dziale przekazano z budżetu państwa kwotę 256 126 tys. zł,
- Administracja publiczna - przekazano z budżetu państwa kwotę 200 331 tys. zł.

Dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej w części powiatowej zrealizowano w kwocie 2 305 863 tys. zł, przy czym dotacje na zadania bieżące wyniosły 2 007 852 tys. zł, a na zadania inwestycyjne 298 011 tys. zł.

W dotacjach na zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami w części powiatowej największe kwoty przekazano w działach:

- Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa - w tym dziale miasta na prawach powiatu otrzymały dotacje w kwocie 1 613 500 tys. zł (70,0% dotacji ogółem). Były one przeznaczone głównie na wydatki bieżące i inwestycyjne realizowane w rozdziale Komendy powiatowe Państwowej Straży Pożarnej oraz na wydatki bieżące związane z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych,
- w dziale Gospodarka mieszkaniowa przekazano dotacje w wysokości 295 775 tys. zł (12,8% dotacji ogółem), z czego 69,5% stanowiły dotacje celowe na inwestycje i zakupy inwestycyjne z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat.

Udział dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami w kwocie dotacji ogółem z zakresu administracji rządowej w poszczególnych działach gospodarki narodowej, w miastach na prawach powiatu w 2023 r., w podziale na zadania gminne i powiatowe przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
1	2	3	4	5	6	7
	%%			%%		
Zadania gminne	100,0	100,0	100,0	100,0	99,9	0,1
Rodzina	84,8	84,9	0,0	100,0	100,0	0,0
Pomoc społeczna	6,0	5,9	84,7	100,0	98,7	1,3

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
1	2	3	4	5	6	7
	%%			%%		
Administracja publiczna	4,7	4,7	0,0	100,0	100,0	0,0
Oświata i wychowanie	2,7	2,7	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe	1,8	1,8	15,3			
Zadania powiatowe	100,0	100,0	100,0	100,0	87,1	12,9
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	70,0	75,8	30,8	100,0	94,3	5,7
Gospodarka mieszkaniowa	12,8	4,5	68,9	100,0	30,5	69,5
Działalność usługowa	5,2	5,9	0,2	100,0	99,4	0,6
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4,9	5,7	0,0	100,0	99,9	0,1
Pomoc społeczna	4,3	5,0	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe	2,8	3,1	0,0			

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań własnych miast na prawach powiatu w 2023 r., według wybranych ważniejszych działów oraz w podziale na zadania gminy i powiatu, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
		(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dotacje ogółem, z tego:	1 815 979	2 082 949	2 037 144	97,8	112,2	1 728 572	1 687 855	97,6
część gminna	1 617 269	1 774 002	1 745 557	98,4	107,9	1 467 172	1 433 046	97,7
Pomoc społeczna	797 002	800 503	786 779	98,3	98,7	799 358	785 912	98,3
Oświata i wychowanie	588 922	625 104	614 411	98,3	104,3	619 607	609 536	98,4
Kultura fizyczna	9 042	152 963	152 436	99,7	1 685,9	0	0	-
Transport i łączność	174 801	128 727	137 725	107,0	78,8	0	0	-
Edukacyjna opieka wychowawcza	29 963	37 620	26 944	71,6	89,9	37 620	26 944	71,6
część powiatowa	194 896	308 947	291 587	94,4	149,6	261 399	254 809	97,5
Transport i łączność	18 997	34 357	30 562	89,0	160,9	0	0	-
Oświata i wychowanie	8 713	12 698	12 559	98,9	144,1	7 879	7 764	98,5
Pomoc społeczna	164 917	254 891	247 961	97,3	150,4	253 303	246 849	97,5
pozostałe	3 814	0	0		0,0	0	0	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Otrzymane przez miasta na prawach powiatu w 2023 r. dotacje celowe z budżetu państwa na zadania własne w części dotyczącej zadań gminnych wyniosły 1 745 557 tys. zł.

Z kwoty tej 1 433 046 tys. zł, tj. 82,1% stanowiły dotacje na zadania bieżące, a dotacje na zadania inwestycyjne stanowiły – 312 511 tys. zł, tj. 17,9%.

Biorąc pod uwagę strukturę otrzymanych przez miasta na prawach powiatu dotacji pod względem podziału na zadania gminne i powiatowe, 85,7% dotacji dotyczyło zadań gminnych, a 14,3% zadań powiatowych.

W łącznej kwocie dotacji na bieżące zadania własne miast na prawach powiatu, dotacje na zadania gminne stanowiły 84,9% a na zadania powiatowe 15,1%.

Otrzymane przez miasta na prawach powiatu w części gminnej dotacje na bieżące zadania własne, przeznaczone były przede wszystkim na:

- Pomoc społeczną – 785 912 zł (54,8% kwoty dotacji na bieżące zadania własne w części gminnej). Dotacje te stanowiły 46,6% łącznej kwoty tych dotacji na zadania własne bieżące dla miast na prawach powiatu. Dotacje na zadania gminne w dziale Pomoc społeczna przeznaczone zostały przede wszystkim na wypłatę zasiłków stałych z pomocy społecznej, zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze, ośrodki pomocy społecznej oraz pomoc w zakresie dożywiania,
- w dziale Oświata i wychowanie dotacje na zadania bieżące gminne zostały wykonane w wysokości 609 536 tys. zł (42,5% kwoty dotacji na bieżące zadania własne w części gminnej). Dotacje te stanowiły 36,1% łącznej kwoty tych dotacji na zadania własne bieżące dla miast na prawach powiatu i zostały przeznaczone na zadania realizowane przez przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, przez szkoły podstawowe oraz stołówki szkolne i przedszkolne.
- w dziale Edukacyjna opieka wychowawcza dotacje na zadania bieżące gminne zostały wykonane w wysokości 26 944 tys. zł (1,9% kwoty dotacji na bieżące zadania własne w części gminnej). Dotacje te stanowiły 1,6% łącznej kwoty tych dotacji na zadania własne bieżące dla miast na prawach powiatu i zostały przeznaczone na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym.

W części powiatowej dotacje w dziale Pomoc społeczna na bieżące zadania własne miast na prawach powiatu przekazane zostały w wysokości 246 849 tys. zł i stanowiły 96,9% kwoty wykonanych dotacji na zadania bieżące w części powiatowej. Przeznaczone zostały głównie na utrzymanie ponadgminnych domów pomocy społecznej, na ośrodki wsparcia, jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej.

Dotacje na własne zadania inwestycyjne przekazano miastom na prawach powiatu w kwocie 349 289 tys. zł, z tego:

- na zadania gminne – 312 511 tys. zł,
- na zadania powiatowe – 36 778 tys. zł.

Strukturę dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych miast na prawach powiatu oraz udział dotacji celowych na zadania inwestycyjne i bieżące w 2023 r. przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Zadania gminne	100,0	100,0	100,0	100,0	82,1	17,9
Transport i łączność	7,9	0,0	44,1	100,0	0,0	100,0
Różne rozliczenia	0,6	0,7	0,0	100,0	99,0	1,0
Oświata i wychowanie	35,2	42,5	1,6	100,0	99,2	0,8
Pomoc społeczna	45,1	54,8	0,3	100,0	99,9	0,1
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,5	1,9	0,0	100,0	100,0	0,0
Kultura fizyczna	8,7	0,0	48,8	100,0	0,0	100,0
Zadania powiatowe	100,0	100,0	100,0	100,0	87,4	12,6
Transport i łączność	10,5	0,0	83,1	100,0	0,0	100,0
Oświata i wychowanie	4,3	3,0	13,0	100,0	61,8	38,2
Pomoc społeczna	85,0	96,9	3,0	100,0	99,6	0,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich

Dochody miast na prawach powiatu z tytułu dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich w roku 2023 zostały zrealizowane w wysokości 4 642 746 tys. zł, z czego dotacje na zadania bieżące zrealizowane zostały w wysokości 436 374 tys. zł, a na zadania inwestycyjne 4 206 372 tys. zł.

Dotacje na zadania bieżące stanowiły 9,4%, a na zadania inwestycyjne 90,6% otrzymanych dotacji przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich w 2023 roku.

Wysokość dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich na zadania własne, według wybranych ważniejszych działów przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)			%%		(w tys. zł)		%%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dotacje ogółem, w tym:	4 393 615	5 728 001	4 642 746	81,1	105,7	524 295	436 374	83,2
Transport i łączność	2 798 722	3 730 812	3 103 686	83,2	110,9	23 152	25 630	110,7
Gospodarka mieszkaniowa	166 354	328 045	227 451	69,3	136,7	20 881	7 899	37,8
Administracja publiczna	87 828	137 136	111 356	81,2	126,8	55 356	53 362	96,4
Oświata i wychowanie	377 695	423 902	378 730	89,3	100,3	229 926	207 106	90,1
Pomoc społeczna	93 669	66 512	47 527	71,5	50,7	55 136	41 817	75,8
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	112 419	71 920	56 823	79,0	50,5	54 008	34 255	63,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	397 088	442 356	317 939	71,9	80,1	23 365	17 349	74,3
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	96 281	143 859	113 936	79,2	118,3	1 913	1 701	88,9
Kultura fizyczna	50 023	111 736	85 033	76,1	170,0	438	778	177,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. najwięcej tych środków przekazano w działach:

- Transport i łączność – 3 103 686 tys. zł (66,9% dotacji) z przeznaczeniem głównie na inwestycje na drogach publicznych w miastach na prawach powiatu oraz na organizację lokalnego transportu zbiorowego,
- Oświata i wychowanie – 378 730 tys. zł (8,2% dotacji) w tym na wydatki bieżące przeznaczono kwotę 207 106 tys. zł głównie na realizację zadań przez technika oraz w zakresie pozostałej działalności a na wydatki inwestycyjne kwotę 171 624 tys. zł głównie na realizację inwestycji dotyczących techników, szkół podstawowych oraz w zakresie pozostałej działalności,
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – 317 939 tys. zł (6,8% dotacji) środki wydatkowane głównie na zadania inwestycyjne w zakresie ochrony powietrza i klimatu, gospodarki ściekowej i ochrony wód, ochrony gleby i wód podziemnych, w zakresie oświetlenia ulic, placów i dróg oraz pozostałą działalność.

Przekazane dotacje w ww. działach wynosiły 3 800 355 tys. zł i stanowiły 81,9% dotacji.

Pozostałe dotacje celowe

Poza omówionymi wyżej dotacjami celowymi z budżetu państwa, dochodami miast na prawach powiatu były również:

- dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań własnych,
- dotacje otrzymane z funduszy celowych,
- dotacje na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach,
- otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy,
- środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (obejmujące m.in. środki z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych).

W 2023 r. łączny udział tych dotacji w dochodach zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu wyniósł 4,2%.

Ogólna kwota otrzymanych przez miasta na prawach powiatu dotacji, z tytułów o których mowa wyżej, wyniosła 4 768 177 tys. zł.

Dotacje te przeznaczone w szczególności:

- 1) na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego 668 271 tys. zł. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia dotyczyły w szczególności realizacji zadań z zakresu działań:
 - Transport i łączność 424 742 tys. zł (63,6% tych dotacji), zawierane w tym dziale porozumienia dotyczyły przede wszystkim zadań związanych z organizowaniem lokalnego transportu zbiorowego,
 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska 102 877 tys. zł (15,4% tych dotacji) zawierane w tym dziale porozumienia dotyczyły pozostałych działań związanych z gospodarką odpadami, gospodarką odpadami komunalnymi oraz działań dotyczących schronisk dla zwierząt,
 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej 51 685 tys. zł (7,7% tych dotacji) przekazane w szczególności na działalność powiatowych urzędów pracy, rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych oraz na zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

- 2) z funduszy celowych zostały przekazane dotacje w wysokości 224 960 tys. zł. W kwocie tych dotacji, największy udział miały dotacje w działach:
- Gospodarka mieszkaniowa 122 791 tys. zł (54,6%) przeznaczone w szczególności na zadania inwestycyjne w zakresie gospodarki gruntami i nieruchomościami oraz pozostałej działalności,
 - Kultura fizyczna 36 075 tys. zł (16,0% tych dotacji), które przeznaczone zostały w szczególności na inwestycje w zakresie obiektów sportowych oraz w rozdziale pozostała działalność,
 - Oświata i wychowanie 17 647 tys. zł (7,8%) przeznaczone głównie na wydatki inwestycyjne w zakresie szkół podstawowych, liceów ogólnokształcących oraz pozostałej działalności.
- 3) na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań własnych przeznaczono dotacje w wysokości 302 140 tys. zł i dotyczyły realizacji zadań przede wszystkim w działach:
- Transport i łączność 95 015 tys. zł (31,4% tych dotacji), w ramach którego środki wydatkowano przede wszystkim na drogi publiczne w miastach na prawach powiatu oraz na drogi gminne,
 - Oświata i wychowanie 42 719 tys. zł (14,1%) dotacje wydatkowano głównie na inwestycje w zakresie szkół podstawowych, przedszkoli, liceów ogólnokształcących oraz techników,
- 4) na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej w kwocie 84 019 tys. zł. Dotacje te przekazano przede wszystkim w działach:
- Oświata i wychowanie 53 128 tys. zł (63,2%) na wydatki bieżące na zadania z zakresu pozostałej działalności oraz na kształcenie i doskonalenie nauczycieli,
 - Administracja publiczna 12 204 tys. zł (14,5%) na wydatki bieżące związane z systemem powiadamiania ratunkowego oraz kwalifikacjami wojskowymi,
 - Działalność usługowa 6 246 tys. zł (7,4%) na wydatki bieżące związane z cmentarzami,
 - Obrona narodowa – 4 134 tys. zł. (4,9%) na zadania bieżące związane z kwalifikacją wojskową,
 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej 3 034 tys. zł (3,6%) z przeznaczeniem na wydatki bieżące na pomoc dla repatriantów.
- 5) na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych oraz prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach w kwocie 1 630 tys. zł,

- 6) otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy w kwocie 2 327 600 tys. zł,
- 7) środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 1 159 557 tys. zł, z tego:
 - na zadania bieżące – 155 518 tys. zł (13,4%),
 - na zadania inwestycyjne – 1 004 039 tys. zł (86,6%).

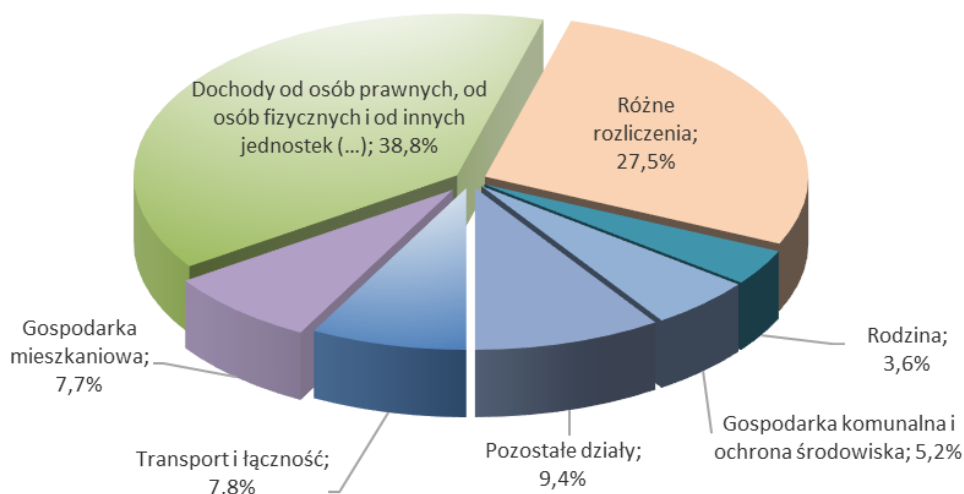
W środkach na zadania inwestycyjne:

- 98,9% stanowiły środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, w kwocie 993 371 tys. zł,
- 1,1% stanowiło dofinansowanie ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, w kwocie 10 667 tys. zł.

Z uwagi na ujmowanie znacznej części w/w środków w budżetach miast na prawach powiatu w dziale Różne rozliczenia nie jest możliwe wskazanie kierunków ich wydatkowania.

Dochody według działów

STRUKTURA DOCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów zrealizowanych w 2023 roku przez miasta na prawach powiatu najwyższy udział miały następujące działy: Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (38,8%), Różne rozliczenia (27,5%), Transport i łączność (7,8%), Gospodarka

mieszkaniowa (7,7%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5,2%) oraz Rodzina (3,6%). Dochody zrealizowane w tych działach stanowiły 90,6% łącznej kwoty zrealizowanych dochodów przez miasta na prawach powiatu.

Dochody miast na prawach powiatu, według działów, które w strukturze dochodów ogółem mają największy udział przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody ogółem, w tym:	110 196 310	115 700 422	114 341 968	98,8	103,8
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	46 019 340	44 301 917	44 380 768	100,2	96,4
Różne rozliczenia	23 292 166	31 133 822	31 370 821	100,8	134,7
Transport i łączność	7 410 609	9 787 156	8 960 222	91,6	120,9
Gospodarka mieszkaniowa	7 509 279	9 046 063	8 758 765	96,8	116,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5 441 291	6 216 118	5 999 037	96,5	110,3
Rodzina	8 899 099	4 205 091	4 133 723	98,3	46,5

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody zrealizowane w dziale Transport i łączność w 2023 r., w stosunku do 2022 r., wzrosły o 20,9%. Wzrosły również, w stosunku do 2022 r., dochody w dziale Różne rozliczenia o 34,7% i Gospodarka mieszkaniowa o 16,6%.

W dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem, dochody miast na prawach powiatu w 2023 r., w stosunku do 2022 r., spadły o 3,6% i zostały zrealizowane w 100,2% planu.

Szczegółowe dane dotyczące dochodów ogółem miast na prawach powiatu według działów klasyfikacji budżetowej zostały przedstawione w załączniku do sprawozdania.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, według głównych źródeł dochodów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Dochody wykonane miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
OGÓŁEM		
z tego:	8 865,47	9 244,40
DOCHODY WŁASNE	5 345,26	5 489,77
DOTACJE	1 815,32	1 457,49
SUBWENCJA OGÓLNA	1 704,88	2 297,14

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)
Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

W 2023 r. w miastach na prawach powiatu dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9 244,40 zł i w stosunku do roku 2022 zwiększyły się o 4,3%.

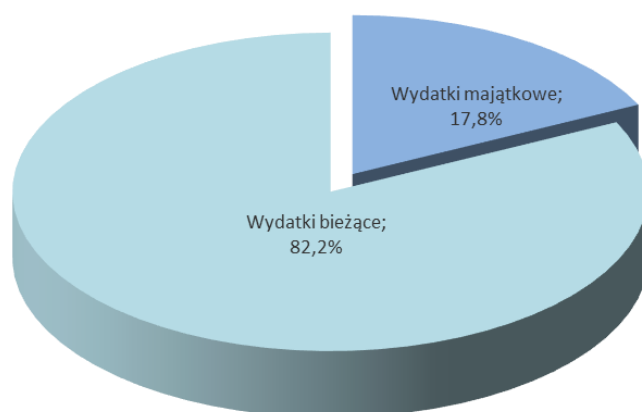
Najwyższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta na prawach powiatu wynosił 15 236,49 zł, tj. 164,8% średnich dochodów w miastach na prawach powiatu, zaś najniższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosił 6 657,55 zł, tj. 72,0% średnich dochodów w miastach na prawach powiatu.

Dochody miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca według województw ujęte zostały w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki miast na prawach powiatu

W 2023 r. w strukturze wydatków ogółem miast na prawach powiatu, wydatki bieżące stanowiły 82,2%, a wydatki majątkowe 17,8%.

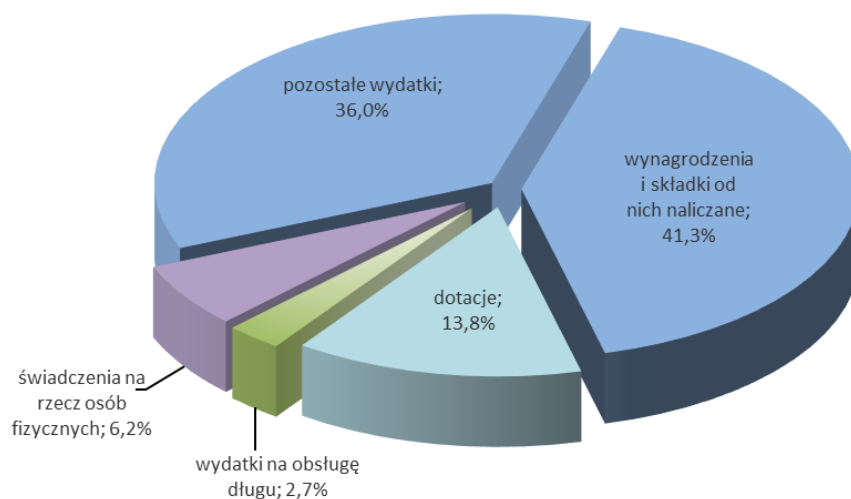
STRUKTURA WYDATKÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

W wydatkach bieżących miast na prawach powiatu, wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane stanowiły 41,3%, pozostałe wydatki 36,0%, świadczenia na rzecz osób fizycznych 6,2%.

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków

Łączne wydatki miast na prawach powiatu w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 125 395 606 tys. zł.

Wydatki miast na prawach powiatu według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
WYDATKI OGÓŁEM	114 568 097	131 951 289	125 395 606	95,0	100,0	109,5
wydatki majątkowe	17 257 835	25 010 596	22 289 799	89,1	17,8	129,2
w tym: wydatki na inwestycje	14 720 433	22 151 227	19 531 629	88,2	15,6	132,7
wydatki bieżące, z tego:	97 310 261	106 940 693	103 105 807	96,4	82,2	106,0
wydatki jednostek budżetowych, z tego:	70 307 429	83 077 316	79 729 119	96,0	63,6	113,4
- wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane	37 417 390	43 291 489	42 601 080	98,4	34,0	113,9
- pozostałe wydatki	32 890 040	39 785 827	37 128 039	93,3	29,6	112,9
dotacje na zadania bieżące	11 962 293	14 370 600	14 202 994	98,8	11,3	118,7
świadczenia na rzecz osób fizycznych	13 100 754	6 510 700	6 364 704	97,8	5,1	48,6
wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji	17 578	34 722	8 399	24,2	0,0	47,8
wydatki na obsługę długu	1 922 208	2 947 355	2 800 591	95,0	2,2	145,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Miasta na prawach powiatu zrealizowały w 2023 r. wydatki majątkowe w kwocie 22 289 799 tys. zł, tj. o 29,2% wyższej w stosunku do kwoty wydatków majątkowych zrealizowanych w 2022 r. Wydatki majątkowe zrealizowano w 89,1% kwoty zaplanowanej na 2023 r., przy czym wydatki inwestycyjne stanowiły 87,6% wydatków majątkowych oraz 15,6% wydatków ogółem.

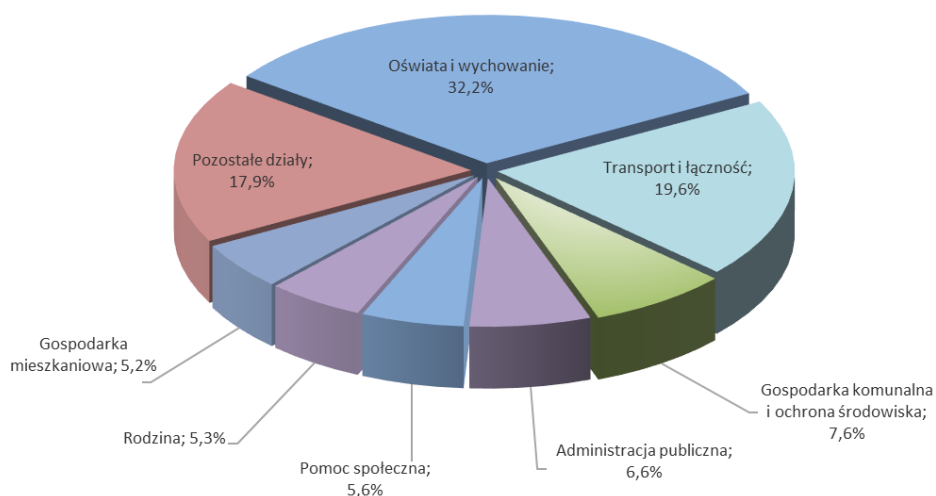
Wydatki bieżące w odniesieniu do kwoty planowanej na 2023 r. zostały zrealizowane w 96,4% i w porównaniu z 2022 r., były wyższe o 6,0%. W strukturze wydatków bieżących wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane stanowiły 41,3% i były wyższe o 13,9%, w porównaniu do wydatków z tego tytułu poniesionych w 2022 r.

W 2023 r. wydatki miast na prawach powiatu na świadczenia na rzecz osób fizycznych były niższe o 51,4% niż w 2022 r.

Wydatki według działów

W 2023 r. w strukturze działowej wydatków ogółem miast na prawach powiatu przeważały wydatki w następujących działach: Oświata i wychowanie (32,2%), Transport i łączność (19,6%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,6%), Administracja publiczna (6,6%), Pomoc społeczna (5,6%), Rodzina (5,3%), Gospodarka mieszkaniowa (5,2%). Wydatki miast na prawach powiatu w tych działach stanowiły 82,1% wydatków ogółem.

STRUKTURA WYDATKÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki miast na prawach powiatu według ważniejszych działów zawiera poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	114 568 096	131 951 289	125 395 606	95,0	109,5
Oświata i wychowanie	34 481 396	41 307 000	40 412 577	97,8	117,2
Transport i łączność	19 763 081	26 121 370	24 562 492	94,0	124,3
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8 789 704	10 789 591	9 582 956	88,8	109,0
Administracja publiczna	7 367 620	8 697 081	8 284 210	95,3	112,4
Pomoc społeczna	6 989 722	7 199 685	7 011 133	97,4	100,3
Rodzina	11 062 308	6 802 926	6 648 660	97,7	60,1
Gospodarka mieszkaniowa	5 522 968	7 166 705	6 562 054	91,6	118,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. największą kwotę wydatków budżetowych miasta na prawach powiatu zrealizowały w dziale Oświata i wychowanie, przy czym 62,8% tej kwoty przeznaczono na

wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane. W stosunku do roku poprzedniego wydatki ogółem w tym dziale wzrosły o 17,2%. Wydatki w tym dziale wykonano w 97,8% planu.

W dziale Transport i łączność wydatki zostały zrealizowane w 94,0% planowanych i w porównaniu do 2022 r. były większe o 24,3%.

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dynamika wydatków w dziale Gospodarka mieszkaniowa wyniosła 118,8%, natomiast w dziale Gospodarka komunalna i ochrona środowiska 109,0%.

W 2023 r. wpłat do budżetu państwa dokonało 15 miast na prawach powiatu. Jednostki te zrealizowały wpłaty w kwocie 1 909 615 693 zł, tj. 100% kwoty zaplanowanej na 2023 r.

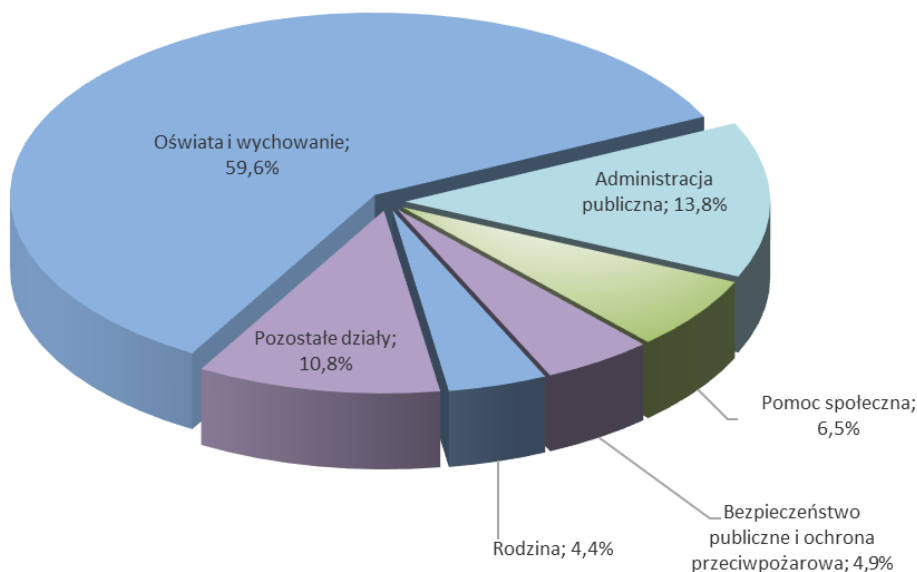
Szczegółowe dane dotyczące wydatków ogółem miast na prawach powiatu według działów klasyfikacji budżetowej zostały przedstawione w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane według działów

W 2023 r. wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane zostały wykonane w wysokości 42 601 080 tys. zł i były wyższe o 13,9% od wykonania tych wydatków w 2022 r.

W strukturze działowej wydatków na wynagrodzenia i składek od nich naliczanych miast na prawach powiatu przeważają wydatki w działach: Oświata i wychowanie (59,6%), Administracja publiczna (13,8%), Pomoc społeczna (6,5%), Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa (4,9%) oraz Rodzina (4,4%). Łącznie w tych działach miasta na prawach powiatu zrealizowały 89,2% wszystkich wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane.

**STRUKTURA WYDATKÓW NA WYNAGRODZENIA I SKŁADKI OD NICH
NALICZANE MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.**

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane miast na prawach powiatu w ważniejszych działach prezentuje poniższe zestawienie:

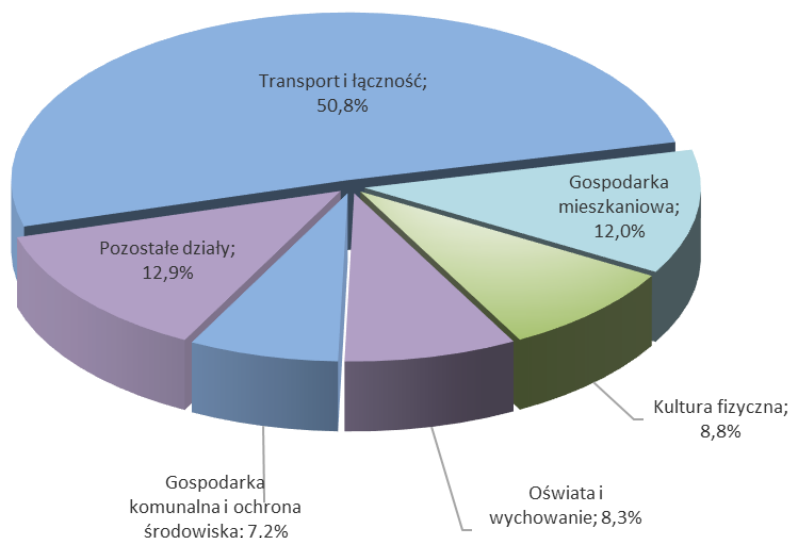
Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	37 417 390	43 291 489	42 601 080	98,4	113,9
Oświata i wychowanie	22 314 382	25 725 594	25 386 109	98,7	113,8
Administracja publiczna	5 177 570	6 034 517	5 863 950	97,2	113,3
Pomoc społeczna	2 389 746	2 795 836	2 760 431	98,7	115,5
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1 851 964	2 079 140	2 072 657	99,7	111,9
Rodzina	1 604 237	1 920 547	1 880 559	97,9	117,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Szczegółowe dane dotyczące wydatków na wynagrodzenia i składek od nich naliczanych miast na prawach powiatu według działów klasyfikacji budżetowej zostały przedstawione w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki majątkowe według działów

STRUKTURA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez miasta na prawach powiatu na wydatki majątkowe dotyczyła działów: Transport i łączność (50,8%), Gospodarka mieszkaniowa (12,0%), Kultura fizyczna (8,8%), Oświata i wychowanie (8,3%), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,2%).

Łącznie, wydatki majątkowe w tych działach stanowiły 87,1% wszystkich wydatków majątkowych tych jednostek.

Wykonanie wydatków majątkowych w działach, których udział w wydatkach ogółem jest największy prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	17 257 835	25 010 596	22 289 799	89,1	129,2
Transport i łączność	8 382 953	12 546 356	11 312 698	90,2	134,9
Gospodarka mieszkaniowa	2 107 964	3 089 950	2 679 100	86,7	127,1
Kultura fizyczna	1 374 403	2 083 684	1 970 774	94,6	143,4
Oświata i wychowanie	1 324 187	2 032 205	1 855 269	91,3	140,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 591 383	1 992 877	1 611 844	80,9	101,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Miasta na prawach powiatu w 2023 r. wykonały wydatki majątkowe w wysokości 22 289 799 tys. zł, tj. na poziomie wyższym o 29,2% niż wykonanie wydatków majątkowych w 2022 r.

Wyższe wykonanie wydatków majątkowych w 2023 roku, w porównaniu do 2022 roku, zanotowano w takich działach jak Oświata i wychowanie, Transport i łączność oraz Gospodarka mieszkaniowa. Najwyższy wzrost wydatków majątkowych. w porównaniu do wydatków w 2022 roku, zanotowano dziale Kultura fizyczna, w którym, w porównaniu do 2022 roku, poziom wydatków majątkowych był wyższy o 43,4%.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków majątkowych miast na prawach powiatu według działów klasyfikacji budżetowej zostały przedstawione w załączniku do sprawozdania.

Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wydatki ogółem zrealizowane w przeliczeniu na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu, według kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wydatki miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
Wydatki ogółem z tego:	9 217,18	10 138,07
Wydatki majątkowe	1 388,42	1 802,10
Wydatki bieżące	7 828,76	8 335,97

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)
Stan ludności według GUS na dzień 31 grudnia 2022 r.

W 2023 r. wydatki miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 10 138,07 zł i w stosunku do 2022 r. wzrosły o 10,0%, przy czym wydatki majątkowe wzrosły o 29,8%, a wydatki bieżące wzrosły o 6,5%.

Najwyższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta na prawach powiatu wynosiły 15 974,15 zł, tj. 157,6% średnich wydatków w miastach na prawach powiatu, zaś najniższe wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 6 900,13 zł, tj. 68,1% średnich wydatków w miastach na prawach powiatu.

Wydatki miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca według województw ujęte zostały w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wynik budżetów miast na prawach powiatu

W 2023 r. budżety miast na prawach powiatu zamknęły się zbiorczo deficytem w wysokości 11 053 639 tys. zł, przy planowanym deficycie w wysokości 16 250 866 tys. zł.

Nadwyżkę budżetową wypracowało 8 miast na prawach powiatu, zaś deficyt wystąpił w 58 miastach na prawach powiatu.

Liczbę miast na prawach powiatu, według relacji wyniku do ich dochodów, przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów miast na prawach powiatu					
	Razem	poniżej 5%	5 - 10%	10 - 15%	15 – 20%	powyżej 20%
Miasta na prawach powiatu z nadwyżką budżetową	8	6	2	0	0	0
Miasta na prawach powiatu z deficytem budżetowym	58	18	23	11	4	2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

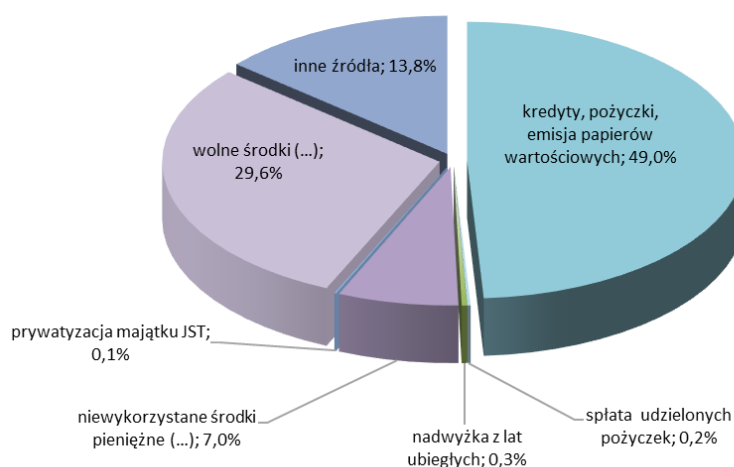
W 2023 r. miasta na prawach powiatu, które zamknęły swój budżet deficytem, stanowiły 87,9% wszystkich miast na prawach powiatu.

Wśród miast na prawach powiatu, których budżety zamknęły się deficytem, 31,0% stanowiły miasta, w których deficyt w relacji do dochodów ogółem wynosił poniżej 5,0%.

Przychody i rozchody budżetów miast na prawach powiatu

Miasta na prawach powiatu w 2023 r. zrealizowały przychody w łącznej wysokości 20 228 623 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 3 747 477 tys. zł.

STRUKTURA PRZYCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

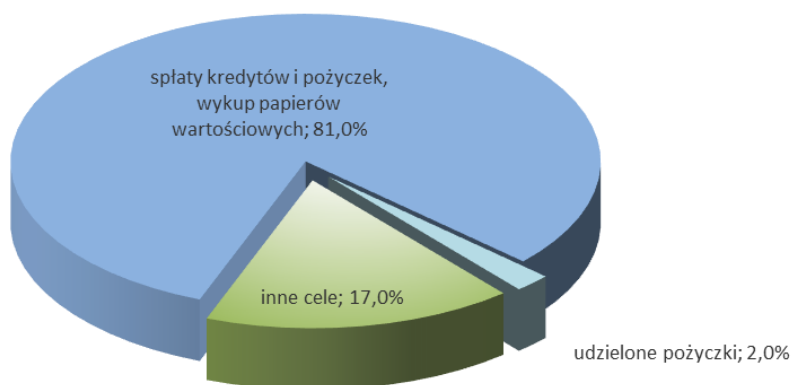

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. w miastach na prawach powiatu 49,0% przychodów ogółem stanowiły przychody z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych, a 29,6% stanowiły przychody z tytułu wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych.

Zgodnie z ww. art. ustawy o finansach publicznych, deficyt budżetu jednostka samorządu terytorialnego może sfinansować przychodami pochodzącymi z wolnych środków rozumianych jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

STRUKTURA ROZCHODÓW MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

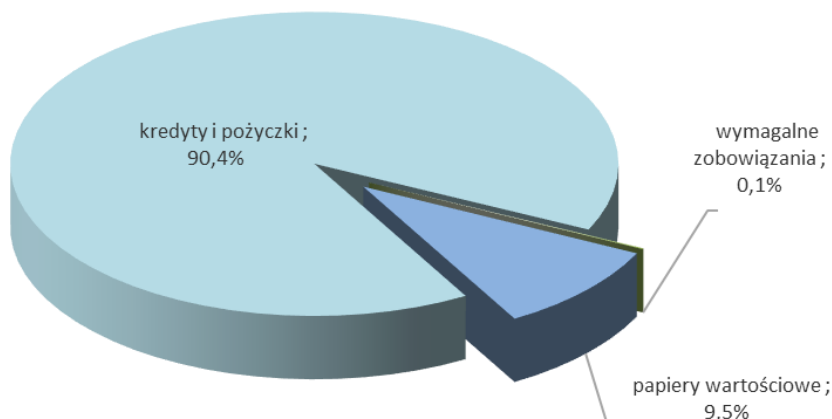
W rozchodach miast na prawach powiatu udział spłat kredytów, pożyczek, wykupu papierów wartościowych wyniósł 81,0%.

Zobowiązania według tytułów dłużnych miast na prawach powiatu

W 2023 r. zadłużenie ogółem miast na prawach powiatu wyniosło 52 168 944 tys. zł, w porównaniu do roku 2022, było wyższe o 14,3%. Zadłużenie z tytułu kredytów i pożyczek było wyższe o 11,5%.

Największy udział w strukturze zobowiązań miast na prawach powiatu w 2023 r. miały kredyty i pożyczki (90,4%).

STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ MIAST NA PRAWACH POWIATU W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2023 r. (Min. Fin.)

Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%
1	2	3	4
Zobowiązania według tytułów dłużnych,	45 622 469	52 168 944	114,3
z tego:			
- papiery wartościowe	3 290 957	4 964 941	150,9
w tym: długoterminowe	3 280 957	4 964 941	151,3
- kredyty i pożyczki	42 314 367	47 172 713	111,5
w tym: długoterminowe	42 314 018	47 099 265	111,3
- wymagalne zobowiązania	17 145	31 290	182,5
w tym z tytułu: dostaw towarów i usług	12 263	24 173	197,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Zobowiązania wymagalne wyniosły 31 290 tys. zł, tj. 0,06% kwoty zobowiązań ogółem, w 77,3% dotyczyły one zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

W 2023 r. udział zadłużenia w dochodach ogółem miast na prawach powiatu wynosił 45,6%.

Udział zobowiązań ogółem po wyłączeniu zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów z udziałem środków unijnych w dochodach ogółem miast na prawach powiatu w 2023 r. wynosił 41,3%.

Liczba miast na prawach powiatu wg poziomu zadłużenia po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych do wykonanych dochodów tych jednostek

Lata	Liczba jednostek								
	ogółem	zadłużonych	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
2023	66	66	3	8	14	17	5	8	11
2022	66	66	4	10	11	18	7	8	8

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu

W 2023 r. przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Przychody	1 817 430	2 068 194	1 979 602	95,7	108,9
- w tym: dotacje z budżetu	218 746	254 930	250 606	98,3	114,6
Koszty	1 785 105	2 057 938	1 958 151	95,2	109,7
podatek dochodowy od osób prawnych	8 140	8 387	9 532	113,7	117,1
wpłaty do budżetu	14 076	300	12 140	4046,7	86,2

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu w 2023 r. wyniosły 1 979 602 tys. zł, w tym dotacje z budżetu – 250 606 tys. zł.

W stosunku do planu, przychody zrealizowano w 95,7% planu, natomiast dotacje zrealizowano w 98,3%.

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., przychody samorządowych zakładów budżetowych w miastach na prawach powiatu zwiększyły się o 8,9%, a dotacje z budżetów miast na prawach powiatu o 14,6%.

Koszty zakładów budżetowych miast na prawach powiatu wyniosły 1 958 151 tys. zł, co stanowiło 95,2% planu.

W 2023 r. samorządowe zakłady budżetowe miast na prawach powiatu dokonały wpłat nadwyżki środków obrotowych w kwocie 12 140 tys. zł.

Dane ze sprawozdań miast na prawach powiatu za 2023 r. z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych wskazują, że utworzone w miastach na prawach powiatu samorządowe zakłady budżetowe realizowały głównie zadania z zakresu Gospodarki mieszkaniowej (55,2% przychodów ogółem), Kultury fizycznej (15,1% przychodów ogółem), Transportu i łączności (9,1% przychodów ogółem), Działalności usługowej (3,9% przychodów ogółem) i Gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (3,7% przychodów ogółem).

Przychody samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu wg działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	1 817 430	2 068 194	1 979 602	95,7	108,9
Gospodarka mieszkaniowa	984 249	1 139 382	1 093 300	96,0	111,1
Kultura fizyczna	265 942	317 839	298 768	94,0	112,3
Transport i łączność	163 380	221 248	179 322	81,1	109,8
Działalność usługowa	67 758	79 206	76 579	96,7	113,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	66 025	75 297	73 264	97,3	111,0

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Analogicznie, jak w przychodach, najwyższy udział w kosztach ogółem zanotowano w działach: Gospodarka mieszkaniowa (51,1% kosztów), Kultura fizyczna (14,7% kosztów), Transport i łączność (8,5% kosztów), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (4,0% kosztów) oraz Działalność usługowa (3,7% kosztów).

Koszty samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu wg działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	1 785 105	2 057 938	1 958 151	95,2	109,7
Gospodarka mieszkaniowa	872 873	1 073 279	1 000 812	93,2	114,7
Kultura fizyczna	256 330	323 530	288 572	89,2	112,6
Transport i łączność	158 891	207 994	166 459	80,0	104,8
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	71 135	84 284	77 692	92,2	109,2
Działalność usługowa	60 105	81 776	72 279	88,4	120,3

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan środków obrotowych samorządowych zakładów budżetowych miast na prawach powiatu zmniejszył się z 30 603 tys. zł na początku roku do 30 460 tys. zł na koniec 2023 r., tj. o 0,5%.

Wydzielony rachunek dochodów jednostek budżetowych miast na prawach powiatu

W ramach wydzielonych rachunków dochodów, o których mowa w art. 223 ust.1 ustawy o finansach publicznych miasta na prawach powiatu zrealizowały w 2023 r. dochody w wysokości 844 745 tys. zł. W stosunku do planu zostały one wykonane w 77,2%.

Dochody i wydatki na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	691 966	1 093 993	844 745	77,2	122,1
Wydatki	684 223	1 095 429	842 348	76,9	123,1
w tym: wpłaty do budżetu	19 672	4 109	27 743	675,2	141,0

Źródło: Sprawozdania roczne miast na prawach powiatu z wykonania dochodów i wydatków na rachunku z art. 223 ust.1 za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.).

Zrealizowane wydatki wyniosły 842 348 tys. zł i były niższe o 23,1% niż planowano.

Natomiast prawie siedmiokrotnie wyższe od planowanych były wpłaty do budżetu.

Stan środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach dochodów zwiększył się z 25 208 tys. zł na początku 2023 r. do 27 604 tys. zł na koniec roku (o 9,5%).

V. Wykonanie budżetów województw

W 2023 r. województwa zrealizowały dochody ogółem w wysokości 32 141 088 tys. zł, a wydatki w wysokości 31 734 352 tys. zł.

Budżety województw zamknęły się nadwyżką w wysokości 406 736 tys. zł, przy planowanym deficycie w wysokości 1 823 958 tys. zł.

Wykonanie budżetów województw w 2023 r.

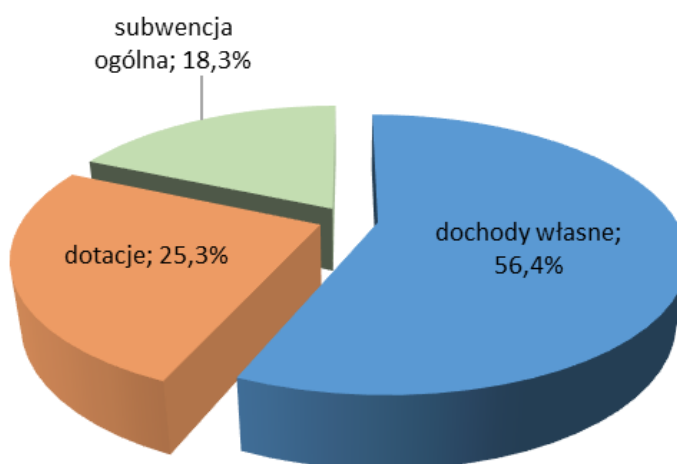
Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	24 642 693	32 069 405	32 141 088	100,2	130,4
Wydatki	23 780 799	33 893 363	31 734 352	93,6	133,4
Wynik	861 894	-1 823 958	406 736	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Dochody województw

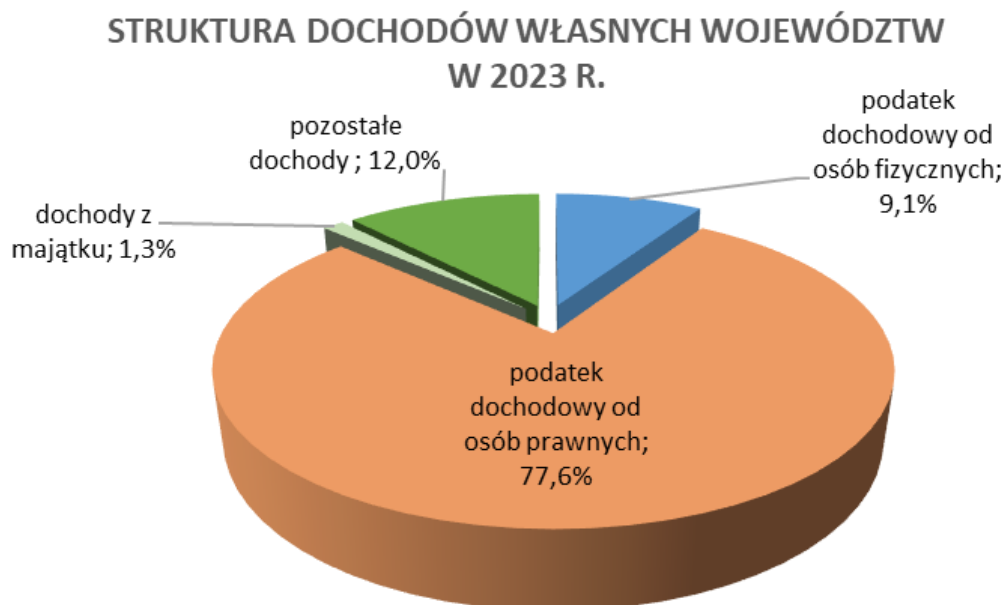
W 2023 r. w strukturze dochodów ogółem województw dochody własne stanowiły 56,4%, dotacje – 25,3%, a subwencja ogólna – 18,3%.

STRUKTURA DOCHODÓW WOJEWÓDZTW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do 2022 r. zmniejszył się udział dotacji o 0,6 punktu procentowego oraz udział dochodów własnych o 0,4 punktu procentowego, natomiast zwiększył się udział subwencji o 1,0 punktu procentowego.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze dochodów własnych w 2023 r. dominującym źródłem dochodów był udział we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (77,6%).

Dochody według źródeł pochodzenia

Dochody własne zrealizowane zostały w wysokości 18 126 386 tys. zł, plan dochodów własnych zrealizowano w 102,0%.

Wykonanie, dynamikę oraz strukturę dochodów zrealizowanych przez województwa według źródeł ich pochodzenia prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
DOCHODY OGÓŁEM, z tego:	24 642 693	32 069 405	32 141 088	100,2	100,0	130,4
Dochody własne, z tego:	14 009 456	17 770 559	18 126 386	102,0	56,4	129,4
- podatek dochodowy od osób prawnych	9 787 465	14 074 450	14 074 450	100,0	43,8	143,8

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
- podatek dochodowy od osób fizycznych	2 342 331	1 647 296	1 647 296	100,0	5,1	70,3
- dochody z majątku	227 485	183 225	230 762	125,9	0,7	101,4
- pozostałe dochody	1 652 175	1 865 588	2 173 878	116,5	6,8	131,6
Dotacje ogółem, z tego:	6 376 282	8 410 436	8 126 293	96,6	25,3	127,4
- Dotacje celowe	1 876 401	2 750 071	2 695 437	98,0	8,4	143,6
- Przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich	4 499 881	5 660 365	5 430 856	95,9	16,9	120,7
Subwencja ogólna	4 256 955	5 888 410	5 888 410	100,0	18,3	138,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Istotnym źródłem dochodów własnych był w 2023 r. udział we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (77,6% dochodów własnych). Plan dochodów z tego tytułu został wykonany w 100,0%, a wykonanie było wyższe o 43,8%, w porównaniu do 2022 r.

Drugim istotnym źródłem dochodów własnych były pozostałe dochody (12,0% dochodów własnych), obejmujące w szczególności środki na dofinansowanie własnych inwestycji samorządów województw, pozyskane z innych źródeł, wpływy z pozostałych odsetek, wpływy z różnych opłat oraz wpływy z różnych dochodów.

W 2023 r. na rachunki województw przekazane zostały udziały we wpływach z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w łącznej wysokości 1 647 296 tys. zł, tj. o 29,7% niższej niż łączna kwota dochodów z PIT przekazana w 2022 r. oraz o 4,3% niższej od kwoty nie uwzględniającej dodatkowego dochodu z PIT przekazanego w 2022 roku.

W 2023 r. na rachunki województw przekazano dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych w łącznej kwocie 14 074 450 tys. zł, tj. o 43,8% wyższe niż w 2022 r.

Ponadto w 2023 r. województwa otrzymały dodatkowe dochody z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej w kwocie 755 743 tys. zł.

Subwencja ogólna

W roku 2023, według danych Ministerstwa Finansów, na rachunki województw zostały przekazane środki z tytułu subwencji ogólnej w łącznej wysokości 5 132 666 tys. zł, z tego:

- część oświatowa w wysokości - 792 330 tys. zł,
- część regionalna w wysokości - 1 169 058 tys. zł,
- część wyrównawcza w wysokości - 3 171 278 tys. zł.

Zgodnie z art. 24 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, część wyrównawcza subwencji ogólnej dla województw składa się z kwoty podstawowej i z kwoty uzupełniającej.

Kwotę podstawową części wyrównawczej subwencji ogólnej otrzymały województwa, w których dochód podatkowy na jednego mieszkańca w województwie był niższy od średniego dochodu podatkowego w przeliczeniu na jednego mieszkańca wszystkich województw (412,86 zł).

Kwotę uzupełniającą części wyrównawczej subwencji ogólnej otrzymały województwa niedokonujące wpłat do budżetu państwa, w których liczba mieszkańców nie przekraczała 3 milionów.

W 2023 r. część wyrównawcza subwencji ogólnej dla danego województwa nie mogła być wyższa niż różnica pomiędzy kwotą ustaloną jako iloczyn 125% wskaźnika dochodów podatkowych wszystkich województw i liczby mieszkańców województwa a dochodami podatkowymi tego województwa za 2021 r.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej dla województw na 2023 r., w porównaniu do kwoty tej części subwencji ogólnej na 2022 r., była wyższa o 36,7%.

Średnie dochody podatkowe na jednego mieszkańca wszystkich województw na 2023 r., w wysokości 412,86 zł, zwiększyły się o 37,3%, w porównaniu do analogicznych dochodów na 2022 r., które wynosiły 300,76 zł.

W 2023 r. kwotę uzupełniającą części wyrównawczej subwencji ogólnej otrzymały województwa, w których wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w województwie był niższy od 125% wskaźnika dochodów podatkowych wszystkich województw oraz liczba mieszkańców nie przekraczała 3 milionów.

W 2023 r. część wyrównawczą otrzymało 14 województw.

W 2023 r. podziału części regionalnej subwencji ogólnej między 14 województw dokonano według zasad określonych w art. 70b ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, tj.:

- kwotę stanowiącą 52% części regionalnej - między województwa, w których stopa bezrobocia była wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju,
- kwotę stanowiącą 48% części regionalnej - między województwa, w których dochody podatkowe za 2021 r., powiększone o część wyrównawczą subwencji ogólnej i kwotę części regionalnej subwencji ogólnej, wyliczoną z zastosowaniem przeliczeniowej liczby bezrobotnych (w przeliczeniu na jednego mieszkańca), były niższe od 125% wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich województw.

Wydatki przeznaczone w 2023 r. na część regionalną subwencji ogólnej wzrosły o 32,1% w stosunku do analogicznych wydatków w 2022 r.

Wydatki budżetu państwa z tytułu subwencji ogólnej dla województw zostały zrealizowane w pełnej wysokości środków zaplanowanych na 2023 r.

Ponadto, w 2023 r. dla 15 województw przyznano środki z rezerwy subwencji, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, na dofinansowanie inwestycji na drogach publicznych wojewódzkich. Środki, w łącznej wysokości 67 826 tys. zł, zostały przekazane województwom przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych zgodnie z kryteriami podziału rezerwy ustalonymi z ministrem właściwym do spraw transportu oraz stroną samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Dodatkowo, zgodnie z opinią reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego, województwa otrzymały 8 478 tys. zł z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, z tytułu zwiększenia poziomu dofinansowania z budżetu państwa zadań drogowych, na które w 2023 r. zostało już przyznane dofinansowanie z rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 26 ust. 1 ww. ustawy.

Jednocześnie na podstawie art. 70d ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego utworzono w 2023 r. w budżecie państwa rezerwę subwencji ogólnej przeznaczoną na dofinansowanie budowy, przebudowy, remontu, utrzymania, ochrony dróg wojewódzkich i zarządzania tymi drogami. Rezerwa ta na 2023 r. wyniosła 320 000 tys. zł. Wysokość kwot dla poszczególnych województw była uzależniona od powierzchni dróg w danym województwie w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Otrzymało ją 12 województw.

Województwa otrzymały także środki w wysokości 9 190 tys. zł, z tytułu rezerwy subwencji ogólnej, o której mowa w art. 36 ust. 4 pkt 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, które zostały przeznaczone na wypłatę nagrody specjalnej dla nauczycieli

z okazji 250. rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, o której mowa w art. 92a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

Ponadto w 2023 r. województwa otrzymały również 350 249 tys. zł z tytułu uzupełnienia subwencji ogólnej, na podstawie art. 70o ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej i dotacje na zadania oświatowe

Część oświatowa subwencji ogólnej, na finansowanie zadań oświatowych realizowanych w 2023 r., o której poinformowano województwa po ogłoszeniu ustawy budżetowej, przekazana została w wysokości 789 902 tys. zł.

Dodatkowo zgodnie z „Kryteriami podziału rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2023” przyjętymi przez Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, minister właściwy do spraw finansów publicznych – na wniosek ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – rozdysponował dla poszczególnych województw środki w wysokości 2 428 tys. zł (0,5 % łącznej kwoty wymienionej rezerwy).

Środki rezerwy zostały przeznaczone na:

- 1) dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli zwalnianych w szkołach i placówkach oświatowych w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela albo przechodzących na emeryturę na podstawie art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela w związku z art. 20 ww. ustawy Karta Nauczyciela – w kwocie 372 tys. zł;
- 2) dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek oświatowych, prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach oraz nowych pomieszczeń do nauki pozyskanych w wyniku adaptacji – w kwocie 77 tys. zł;
- 3) dofinansowanie doposażenia pomieszczeń dla szkół rozpoczynających kształcenie w nowych zawodach – w kwocie 205 tys. zł;
- 4) podział środków na zwiększony odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla nauczycieli w roku 2023 – w kwocie 1 774 tys. zł.

Na rachunki województw, według stanu na 31 grudnia 2023 r., przekazane zostały środki z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej w łącznej kwocie 792 330 tys. zł.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisami obowiązującymi w roku 2023, tj. art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych, środki niezbędne do realizacji zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa

w art.11 ust. 2-4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie placówek wychowania przedszkolnego, szkół i placówek, są zagwarantowane w dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego są ich zadaniami własnymi. Dochodami samorządów terytorialnych są: dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Subwencja ogólna (w tym jej część oświatowa) jest zatem jednym ze źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto w roku 2023 na rachunki województw przekazane zostały środki z Funduszu Pomocy z tytułu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy w łącznej wysokości - według stanu na 31 grudnia 2023 r. – 20 601 tys. zł.

Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich

W 2023 r. samorządy województw zrealizowały dochody z tytułu dotacji, w tym z dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich - w wysokości 8 126 295 tys. zł, z tego:

- 8) dotacje i środki przeznaczone na zadania bieżące zrealizowano w kwocie 3 973 446 tys. zł, z tego:
 - a) dotacje z budżetu państwa na zadania bieżące:
 - własne, finansowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zostały zrealizowane w wysokości 3 759 990 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania bieżące, wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowane zostały w wysokości 50 065 tys. zł,
 - c) dotacje celowe z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na zadania bieżące zrealizowane zostały w wysokości 79 329 tys. zł,
 - d) dotacje z funduszy celowych na zadania bieżące zrealizowane zostały w wysokości 40 182 tys. zł,

- e) otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy zrealizowane zostały w wysokości 43 880 tys. zł.
- 9) dotacje i środki przeznaczone na zadania inwestycyjne zrealizowano w kwocie 4 152 849 tys. zł, z tego:
- a) dotacje z budżetu państwa na zadania inwestycyjne:
 - własne, finansowane z dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich,
 - pozostałe zadania własne,
 - z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami,
 - realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, zostały zrealizowane w wysokości 3 500 375 tys. zł,
 - b) dotacje celowe na zadania inwestycyjne, wykonywane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego zrealizowane zostały w wysokości 6 625 tys. zł,
 - c) dotacje celowe z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na zadania inwestycyjne zrealizowane zostały w wysokości 110 471 tys. zł,
 - d) dotacje z funduszy celowych na zadania inwestycyjne zrealizowane zostały w wysokości 34 255 tys. zł,
 - e) środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania inwestycyjne zrealizowano w wysokości 501 123 tys. zł.

Z ogólnej kwoty zrealizowanych dotacji w wysokości 8 126 295 tys. zł, na dotacje na zadania bieżące przypadała kwota 3 973 446 tys. zł (48,9% ogółu dotacji), a na zadania inwestycyjne 4 152 849 tys. zł (51,1%).

W strukturze zrealizowanych przez województwa dochodów ogółem, dotacje ogółem stanowiły 25,3% z tego:

- dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich 16,9%,
- pozostałe dotacje celowe 8,4%.

Wykonanie dotacji oraz płatności z budżetu środków europejskich przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	w tym: bieżące	Wykonanie 2023	z tego: bieżące	Dynamika (4:2)	Dynamika (5:3)
	(w tys. zł)				%%	
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem dotacje, z tego:	6 376 281	3 586 250	8 126 295	3 973 446	127,4	110,8
- przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich	4 499 881	1 972 460	5 430 856	1 977 133	120,7	100,2
- na zadania z zakresu administracji rządowej	1 371 544	1 367 964	1 736 650	1 726 441	126,6	126,2
- na zadania własne	56 001	25 452	63 885	27 628	114,1	108,5
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	27 878	27 778	28 974	28 788	103,9	103,6
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między jst	63 084	49 184	56 690	50 065	89,9	101,8
- z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jst	193 804	61 482	189 800	79 329	97,9	129,0
- z funduszy celowych	68 742	49 678	74 437	40 182	108,3	80,9
- środki otrzymane ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (m.in. z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych)	63 351	256	501 123	0	791,0	0,0
- otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków	31 996	31 996	43 880	43 880	137,1	137,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Z danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że ogółem dotacje dla samorządów województw w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., były wyższe o 27,4%, dotacje bieżące zaś były wyższe o 10,8%.

Dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami

W 2023 r. samorządy województw uzyskały dochody z tytułu dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, w wysokości 1 736 650 tys. zł.

Wysokość dotacji celowych przekazanych z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, według wybranych ważniejszych działów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	1 371 544	1 775 692	1 736 650	97,8	126,6	1 765 459	1 726 441	97,8
Transport i łączność	702 045	900 172	896 569	99,6	127,7	900 172	896 569	99,6
Ochrona zdrowia	551 498	736 408	703 753	95,6	127,6	726 200	693 569	95,5
Rodzina	45 440	57 735	57 483	99,6	126,5	57 735	57 483	99,6
Rolnictwo i łowiectwo	35 766	33 536	32 060	95,6	89,6	33 536	32 060	95,6
Administracja publiczna	20 076	22 719	22 484	99,0	112,0	22 719	22 484	99,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4 853	11 444	10 862	94,9	223,8	11 419	10 837	94,9
Działalność usługowa	7 773	8 526	8 389	98,4	107,9	8 526	8 389	98,4

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dotacje na zadania z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami były wyższe o 26,6% co w głównej mierze wynikało ze wzrostu kwot dotacji przekazanych w działach Transport i łączność (o 27,7%) oraz Ochrona zdrowia (o 27,6%).

Udział dotacji celowych na zadania bieżące i inwestycyjne w dotacjach na zadania z zakresu administracji rządowej realizowanych przez województwa w 2023 r. oraz strukturę tych dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	99,4	0,6
Transport i łączność	51,6	51,9	0,0	100,0	100,0	0,0
Ochrona zdrowia	40,5	40,2	99,8	100,0	98,6	1,4
Rodzina	3,3	3,3	0,0	100,0	100,0	0,0
Rolnictwo i łowiectwo	1,8	1,9	0,0	100,0	100,0	0,0
Administracja publiczna	1,3	1,3	0,0	100,0	100,0	0,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,6	0,6	0,2	100,0	99,8	0,2
Działalność usługowa	0,5	0,5	0,0	100,0	100,0	0,0
Turystyka	0,2	0,2	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe działy	0,1	0,1	0,0	100,0	100,0	0,0

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W przekazanych w 2023 r. dotacjach celowych z budżetu państwa na realizację bieżących zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, dominującą pozycję stanowiły dotacje w dziale Transport i łączność – 51,9%, głównie na krajowe pasażerskie przewozy autobusowe (99,6%) oraz w dziale Ochrona zdrowia – 40,2%, głównie na staże i specjalizacje medyczne (98,4%).

Przekazane w 2023 r. samorządom województw dotacje na realizację zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami stanowiły 21,4% dotacji ogółem przekazanych tym jednostkom.

Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych

W 2023 r. dochody samorządów województw z tytułu dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych zrealizowane zostały w wysokości 63 885 tys. zł i były wyższe w porównaniu do 2022 r. o 14,1%.

Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych, w strukturze dochodów ogółem województw w 2023 r., stanowiły 0,2%.

Wysokość dotacji celowych z budżetu państwa na realizację zadań własnych w 2022 r. i 2023 r., według działów przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	56 001	68 220	63 885	93,6	114,1	27 742	27 628	99,6
Ochrona zdrowia	22 478	25 844	21 633	83,7	96,2	0	0	-
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	19 775	21 284	21 248	99,8	107,4	21 284	21 248	99,8
Transport i łączność	3 973	14 474	14 473	100,0	364,3	0	0	-
Pomoc społeczna	3 852	4 919	4 865	98,9	126,3	4 919	4 865	98,9
Oświata i wychowanie	816	770	761	98,8	93,3	770	761	98,8
Administracja publiczna	823	719	705	98,1	85,7	719	705	98,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Udział dotacji celowych bieżących i inwestycyjnych w dotacjach na zadania własne województw oraz strukturę dotacji przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Struktura			Udział		
	Ogółem	z tego:		Ogółem	z tego:	
		bieżące	inwestycyjne		bieżące	inwestycyjne
	%%			%%		
1	2	3	4	5	6	7
Ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0	43,2	56,8
Ochrona zdrowia	33,9	0,0	59,7	100,0	0,0	100,0
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	33,3	76,9	0,0	100,0	100,0	0,0
Transport i łączność	22,7	0,0	39,9	100,0	0,0	100,0
Pomoc społeczna	7,6	17,6	0,0	100,0	100,0	0,0
Oświata i wychowanie	1,2	2,8	0,0	100,0	100,0	0,0
Administracja publiczna	1,1	2,6	0,0	100,0	100,0	0,0
Pozostałe działy	0,3	0,2	0,4	100,0	24,5	75,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze zrealizowanych dotacji celowych na zadania własne samorządów województw dominowały dotacje w działach: Ochrona zdrowia, głównie na zadania realizowane przez szpitale ogólne, a także Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody, gdzie środki w 100% przeznaczone były na parki krajobrazowe. Łącznie, na finansowanie zadań realizowanych w tych działach przekazano dotacje w kwocie 42 881 tys. zł.

W 2023 r. w strukturze dochodów z tytułu dotacji celowych na realizację zadań własnych, w porównaniu do 2022 r., zwiększył się udział dotacji przeznaczonych na realizację zadań własnych inwestycyjnych o 2,2 punktu procentowego.

Dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie bieżących zadań własnych samorządów województw przeznaczone były między innymi na dofinansowanie zadań w działach:

- Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody – 21 248 tys. zł, na realizację zadań w parkach krajobrazowych,
- Pomoc społeczna – 4 865 tys. zł, które przeznaczono na domy pomocy społecznej i realizację zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Łącznie, na wyżej omówione cele, z budżetu państwa przekazano dotacje w kwocie 26 113 tys. zł.

Wśród dotacji celowych z budżetu państwa na inwestycje własne samorządów województw w 2023 r., środki były przeznaczone na inwestycje realizowane w ramach działów:

- Ochrona zdrowia (21 633 tys. zł), głównie na inwestycje w szpitalach ogólnych, i ratownictwie medycznym,

- Transport i łączność (14 473 tys. zł), z tego głównie na realizację zadań na drogach wojewódzkich i infrastrukturę kolejową.

Dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich

W 2023 r. dochody samorządów województw z tytułu dotacji celowych przekazywanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich, zostały wykonane w wysokości 5 430 856 tys. zł.

Wysokość dotacji celowych przekazanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich na zadania własne, według wybranych ważniejszych działów przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Ogółem					w tym: na zadania bieżące		
	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4 : 3)	Dynamika (4 : 2)	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (8 : 7)
	(w tys. zł)		%%		(w tys. zł)		%%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem, z tego:	4 499 881	5 660 365	5 430 856	95,9	120,7	2 111 121	1 977 133	93,7
Różne rozliczenia	3 845 382	4 885 165	4 613 732	94,4	120,0	1 803 308	1 640 491	91,0
Transport i łączność	274 583	449 224	456 359	101,6	166,2	64	149	232,8
Rolnictwo i łowiectwo	107 311	129 958	124 079	95,5	115,6	129 178	123 316	95,5
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	123 513	70 104	70 559	100,6	57,1	69 739	70 194	100,7
Administracja publiczna	39 041	55 331	46 844	84,7	120,0	45 828	36 894	80,5
Oświata i wychowanie	11 891	10 613	44 256	417,0	372,2	10 564	37 864	358,4
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	29 787	16 552	34 105	206,0	114,5	13 441	32 833	244,3
Pomoc społeczna	15 304	18 979	17 364	91,5	113,5	18 951	17 339	91,5

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Pozostałe dotacje celowe

Poza omówionymi wyżej dotacjami celowymi z budżetu państwa, dochodami województw samorządowych były również:

- dotacje z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,

- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
 - dotacje celowe na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie zadań własnych,
 - dotacje otrzymane z funduszy celowych,
- a ponadto środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (obejmujące m.in. środki Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych) oraz dotacje otrzymane z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy.

W 2023 r. udział tych dotacji w zrealizowanych przez województwa dochodach ogółem wynosił 2,8%, w tym środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 – 1,6%. Ogólna kwota otrzymanych przez województwa dotacji, o których wyżej mowa, wyniosła 894 904 tys. zł, w tym 501 123 tys. zł pochodzących z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

W 2023 r. na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej zostały przekazane dotacje województwom w wysokości 28 974 tys. zł. Porozumienia z organami administracji rządowej dotyczyły głównie zadań zaliczanych do działów: Oświata i wychowanie (88,7%) oraz Transport i łączność (10,7%).

Na zadania realizowane na podstawie porozumień z innymi jednostkami samorządu terytorialnego zostały przeznaczone dotacje w wysokości 56 690 tys. zł. Zawierane między jednostkami samorządu terytorialnego porozumienia, dotyczyły w szczególności realizacji zadań z zakresu działów: Transport i łączność (30,8%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (27,4%), Oświata i wychowanie (16,7%) oraz Rodzina (13,1%).

Na zadania własne województwa otrzymały w 2023 r. pomoc finansową z innych jednostek samorządu terytorialnego w wysokości 189 800 tys. zł. Dotacje przekazane w ramach pomocy finansowej były wydatkowane przede wszystkim na realizację zadań w następujących działach: Transport i łączność (87,9%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (3,8%) oraz Kultura fizyczna (3,5%).

Z państwowych funduszy celowych zostały przekazane do województw dotacje na zadania własne w wysokości 74 437 tys. zł. W dotacjach otrzymanych przez województwa z funduszy celowych, największy udział miały dotacje w działach: Transport i łączność (92,0%) oraz Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (7,7%).

W 2023 r. w dochodach budżetowych samorządów województw ujęto również środki pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w wysokości 501 123 tys. zł. Środki te

w całości przeznaczone były na zadania inwestycyjne i pochodziły z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

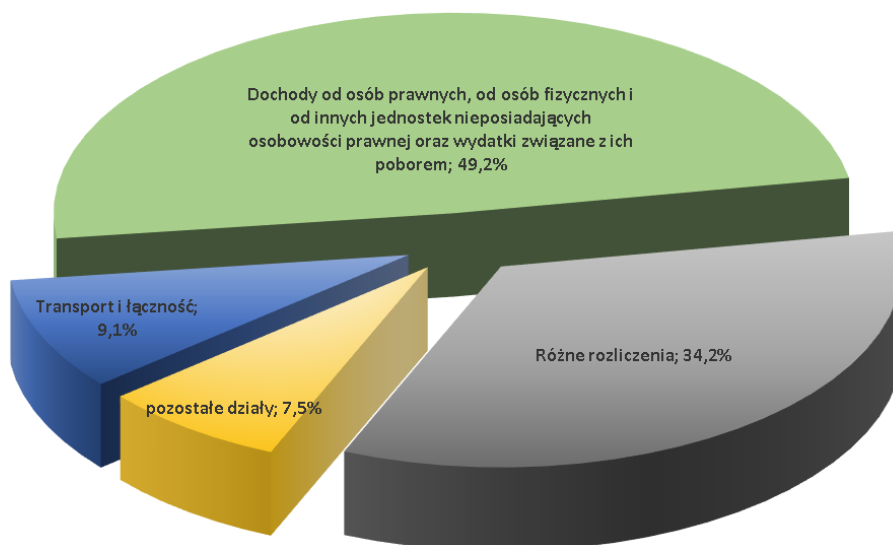
Z uwagi na ujmowanie znacznej części w/w środków w budżetach województw w dziale Różne rozliczenia nie jest możliwe wskazanie kierunków ich wydatkowania.

Województwa otrzymały w 2023 r. dotacje z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy w wysokości 43 880 tys. zł.

Dochody według działów

Strukturę dochodów województw według działów w 2023 r. prezentuje poniższy wykres:

STRUKTURA DOCHODÓW WOJEWÓDZTW WG DZIAŁÓW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w strukturze dochodów województw najwyższy udział miały następujące działy: Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem (49,2%), Różne rozliczenia (34,2%), Transport i łączność (9,1%). Dochody zrealizowane w tych działach stanowiły 92,5% dochodów ogółem wykonanych przez województwa.

Wykonanie oraz dynamikę dochodów województw według ważniejszych działów prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody ogółem, w tym:	24 642 693	32 069 405	32 141 088	100,2	130,4
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	12 256 409	15 813 335	15 819 200	100,0	129,1
Różne rozliczenia	8 455 091	11 193 084	10 990 966	98,2	130,0
Transport i łączność	1 911 309	2 933 519	2 936 521	100,1	153,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Największy udział w strukturze dochodów ogółem województw stanowiły dochody ujmowane w dziale Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem. W ramach tego działu dochody zrealizowane w rozdziale Udziały województw w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa stanowiły 99,4% dochodów tego działu.

Szczegółowe dane dotyczące dochodów ogółem województw według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca, według głównych źródeł dochodów, przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Dochody województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
1	2	3
DOCHODY OGÓŁEM, z tego:	647,12	851,05
Dochody własne	367,89	479,96
Dotacje	167,44	215,17
Subwencja ogólna	111,79	155,92

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetu województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

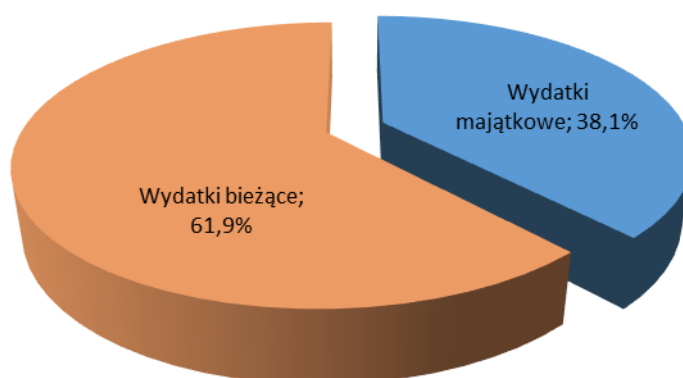
W 2023 r. dochody województw, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w porównaniu do 2022 r., były wyższe o 31,5%.

Dochody województw na 1 mieszkańca w 2023 r. przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki województw

Wydatki ogółem województw w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 31 734 352 tys. zł, w tym wydatki majątkowe w wysokości 12 089 234 tys. zł.

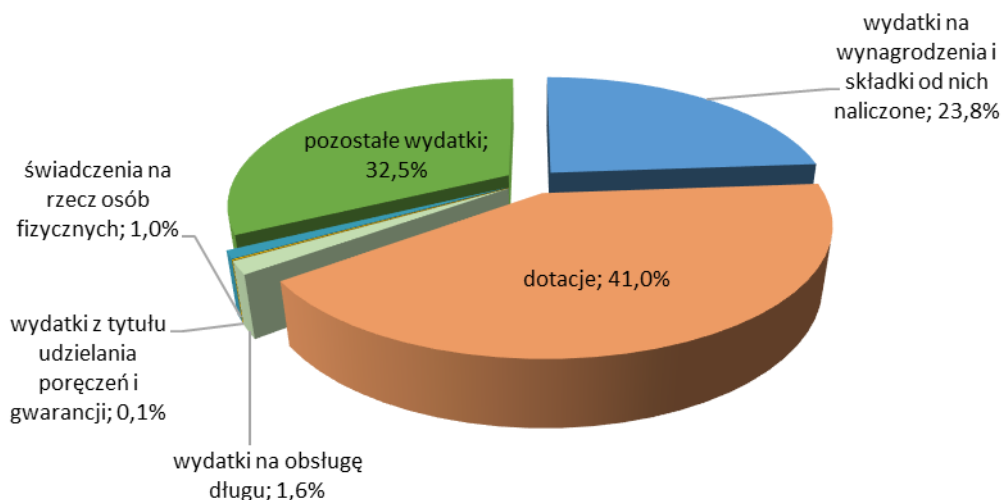
STRUKTURA WYDATKÓW WOJEWÓDZTW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r. w strukturze wydatków ogółem województw, wydatki bieżące stanowiły 61,9% a wydatki majątkowe 38,1%.

STRUKTURA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH WOJEWÓDZTW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze wydatków bieżących największą pozycję stanowiły dotacje (41,0%), pozostałe wydatki (32,5%) oraz wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane (23,8%).

W grupie pozostałych wydatków znajdują się m.in. wydatki na zakup usług, materiałów, wyposażenia, usług remontowych, składki na ubezpieczenia zdrowotne i zakup energii.

Wydatki według ważniejszych rodzajów wydatków

Wykonanie, dynamikę oraz strukturę wydatków zrealizowanych przez województwa według głównych kierunków ich rozdysponowania prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Struktura	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
WYDATKI OGÓŁEM, z tego:	23 780 799	33 893 363	31 734 352	100,0	93,6	133,4
- Wydatki majątkowe	7 942 051	13 069 473	12 089 234	38,1	92,5	152,2
- w tym: inwestycyjne	7 409 591	12 405 520	11 425 389	36,0	92,1	154,2
- Wydatki bieżące, z tego:	15 838 748	20 823 891	19 645 118	61,9	94,3	124,0
- wynagrodzenia i składki od nich naliczane	3 906 467	4 940 494	4 687 577	14,8	94,9	120,0
- dotacje	6 569 326	8 232 042	8 045 595	25,4	97,7	122,5
- wydatki na obsługę długu	253 375	358 956	315 701	1,0	87,9	124,6

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Struktura	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
- wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	18 926	42 157	26 488	0,1	62,8	140,0
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	160 150	198 987	187 368	0,6	94,2	117,0
- pozostałe wydatki	4 930 505	7 051 254	6 382 389	20,1	90,5	129,4

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki ogółem województw zostały zrealizowane w wysokości 31 734 352 tys. zł, tj. 93,6% planu na 2023 r. i w porównaniu do 2022 r. wydatki ogółem były wyższe o 33,4%.

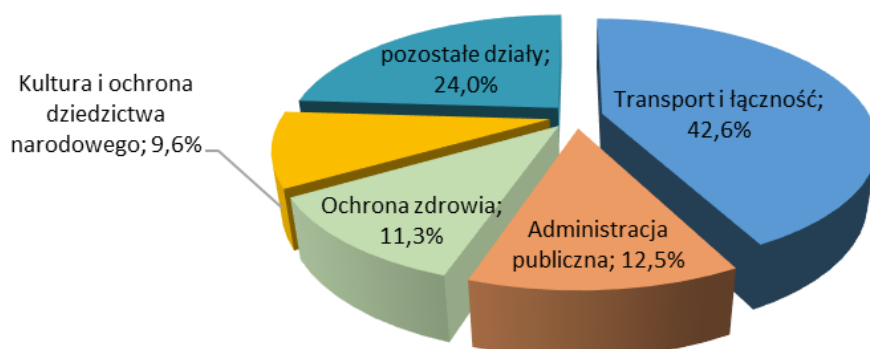
Plan wydatków bieżących został zrealizowany w 94,3%, a wydatków majątkowych w 92,5%. W porównaniu do 2022 r., wydatki bieżące były wyższe o 24,0%, a wydatki majątkowe były wyższe o 52,2%.

Największy wzrost wydatków w 2023 r., w porównaniu do 2022 r., odnotowano w wydatkach inwestycyjnych – o 54,2%.

Wydatki według działów

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez województwa na wydatki dotyczyła działów: Transport i łączność (42,6%), Administracja publiczna (12,5%), Ochrona zdrowia (11,3%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (9,6%). Łącznie, wydatki w tych działach stanowiły 76,0% wszystkich wydatków zrealizowanych przez województwa w 2023 r.

STRUKTURA WYDATKÓW WOJEWÓDZTW WG DZIAŁÓW 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

Wykonanie oraz dynamikę wydatków zrealizowanych przez województwa według ważniejszych działów prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
WYDATKI OGÓŁEM, w tym:	23 780 799	33 893 363	31 734 352	93,6	133,4
Transport i łączność	9 216 529	14 162 413	13 506 125	95,4	146,5
Administracja publiczna	3 165 231	4 334 527	3 981 053	91,8	125,8
Ochrona zdrowia	2 923 933	3 792 831	3 596 910	94,8	123,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 365 514	3 186 860	3 057 320	95,9	129,2

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Wydatki zrealizowane w dziale Transport i łączność w 2023 r., były wyższe w porównaniu do 2022 r. o 46,5%, natomiast w dziale Ochrona zdrowia były wyższe o 23,0%. Wydatki w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego zostały zrealizowane w 95,9% planu, natomiast w dziale Transport i łączność w 95,4% planu.

W dziale Transport i łączność 50,2% stanowiły wydatki na drogi publiczne wojewódzkie, 35,9% na krajowe pasażerskie przewozy kolejowe, a 6,9% na krajowe pasażerskie przewozy autobusowe. Łącznie wydatki te stanowiły 93,0% wydatków w dziale Transport i łączność.

W dziale Administracja publiczna 74,9% wydatków stanowiły wydatki województw zrealizowane w rozdziale Urzędy marszałkowskie.

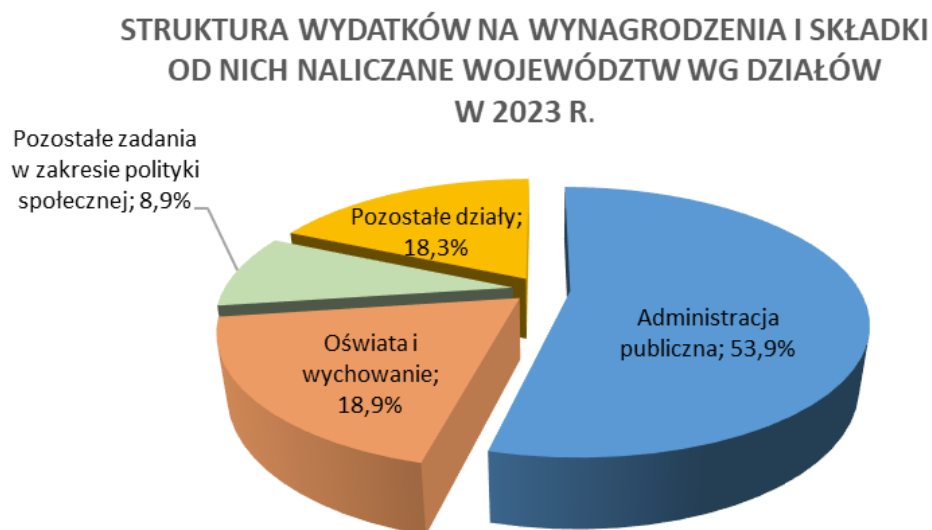
W 2023 r. wzrost wydatków, w porównaniu do 2022 r., nastąpił w dziale Ochrona zdrowia o 23,0%. Najwyższe wydatki w tym dziale odnotowano w rozdziale Szpitale ogólne (49,0%), Staże i specjalizacje medyczne (19,3%) oraz Pozostała działalność (13,6%).

Wydatki w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego poniesione zostały w 2023 r. na muzea (25,6%) oraz teatry (25,6%).

W 2023 r. wpłat do budżetu państwa, z przeznaczeniem na część regionalną subwencji ogólnej, dokonywało województwo mazowieckie, które zrealizowało wpłaty w wysokości 1 169 058 tys. zł, tj. 100% kwoty zaplanowanej na rok 2023.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków województw według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane według działów

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze wydatków na wynagrodzenia i składek od nich naliczanych najwyższy udział stanowiły wydatki w działach: Administracja publiczna, Oświata i wychowanie, Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej. Łącznie w tych działach województwa wykonały 81,7% wszystkich wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane zrealizowanych przez województwa w 2023 r.

Wykonane wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane przez województwa według ważniejszych działów prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem, w tym:	3 906 467	4 940 494	4 687 577	94,9	120,0
Administracja publiczna	2 052 245	2 686 048	2 526 610	94,1	123,1
Oświata i wychowanie	763 889	914 163	885 713	96,9	115,9
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	364 390	440 246	419 416	95,3	115,1

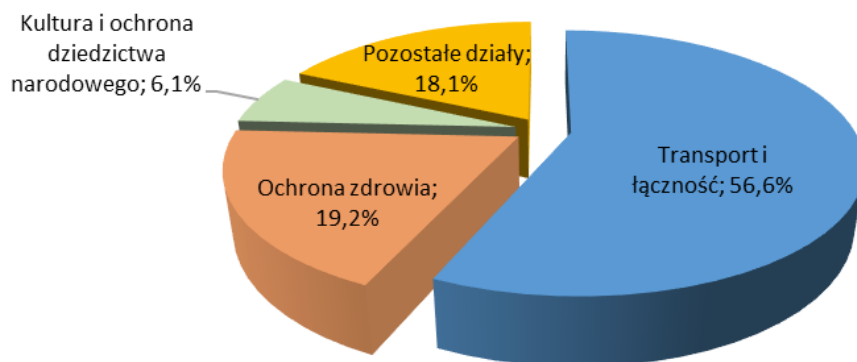
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Szczegółowe dane dotyczące wydatków na wynagrodzenia i składek od nich naliczanych zrealizowanych przez województwa według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki majątkowe według działów

Strukturę wydatków majątkowych województw w 2023 roku prezentuje poniższy wykres.

**STRUKTURA WYDATKÓW MAJĄTKOWYCH WOJEWÓDZTW
WG DZIAŁÓW W 2023 R.**

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

Przeważająca część środków budżetowych przeznaczonych przez województwa na wydatki majątkowe dotyczyła działów: Transport i łączność (56,6%), Ochrona zdrowia (19,2%), Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (6,1%). Łącznie wydatki majątkowe w tych

działach stanowiły 81,9% wydatków majątkowych zrealizowanych przez województwa w 2023 r.

Wykonanie oraz dynamikę wydatków majątkowych zrealizowanych przez województwa według ważniejszych działów prezentuje poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
OGÓŁEM, w tym:	7 942 051	13 069 473	12 089 234	92,5	152,2
Transport i łączność	4 174 783	7 322 602	6 845 946	93,5	164,0
Ochrona zdrowia	1 789 953	2 438 609	2 317 331	95,0	129,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	474 272	853 669	742 788	87,0	156,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W porównaniu do 2022 r. największy wzrost wydatków majątkowych województw w 2023 r. odnotowuje się w dziale Transport i łączność o 64,0% oraz w dziale Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego o 56,6%.

Szczegółowe dane dotyczące wydatków majątkowych województw według działów przedstawiono w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wydatki ogółem zrealizowane w 2023 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwach, według głównych kierunków ich rozdysponowania, przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki województw w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	
	2022	2023
1	2	3
Wydatki ogółem, z tego:	624,49	840,28
Wydatki majątkowe	208,56	320,11
Wydatki bieżące	415,93	520,18

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan ludności według GUS na 31 grudnia 2022 r.

Wydatki ogółem województw wykonane w 2023 r., w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w porównaniu do 2022 r., były wyższe o 34,6%. Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca zwiększyły się o 53,5%, a wydatki bieżące wzrosły o 25,1%.

Wydatki według województw na 1 mieszkańca w 2023 r. ujęte zostały w tablicach załączonych do sprawozdania.

Wynik budżetów województw

W 2023 r. budżety wszystkich województw zamknęły się nadwyżką w łącznej wysokości 406 736 tys. zł, przy planowanym deficycie 1 823 958 tys. zł.

W 2023 r. 5 województw zamknęło budżet deficytem, który wyniósł 747 698 tys. zł, a 11 województw zamknęło swoje budżety nadwyżką na łączną kwotę 1 154 434 tys. zł.

Liczbę województw, według relacji wyniku do dochodów zrealizowanych w 2023 r. przedstawia poniższa tablica:

Wyszczególnienie	Relacja wyniku do dochodów województw					
	Razem	poniżej 5%	5-10%	10-15%	15-20%	powyżej 20%
Województwa z deficytem budżetowym	5	3	1	0	1	0
Województwa z nadwyżką budżetową	11	6	1	4	0	0

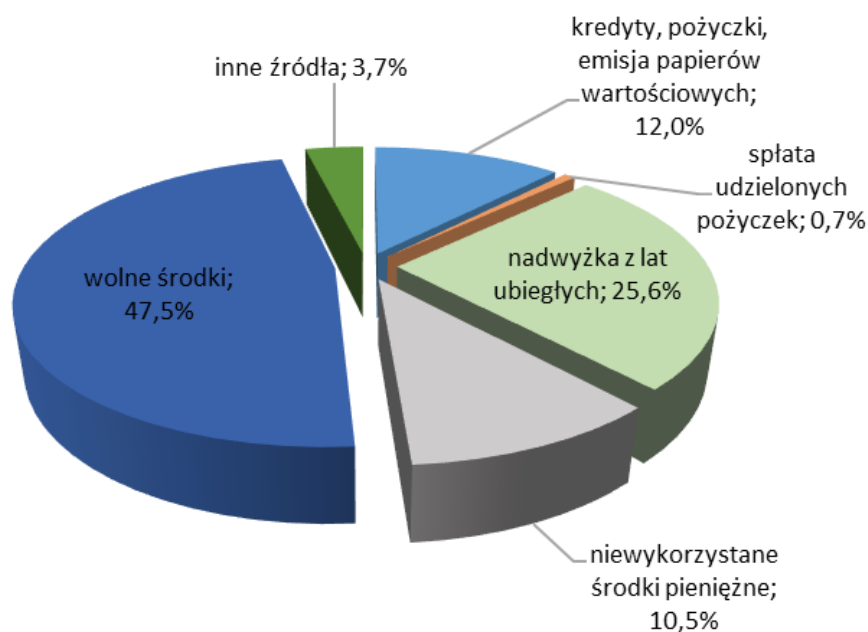
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody i rozchody budżetów województw

Województwa w 2023 r. zrealizowały przychody w łącznej wysokości 5 021 676 tys. zł, natomiast rozchody w łącznej kwocie 1 040 776 tys. zł.

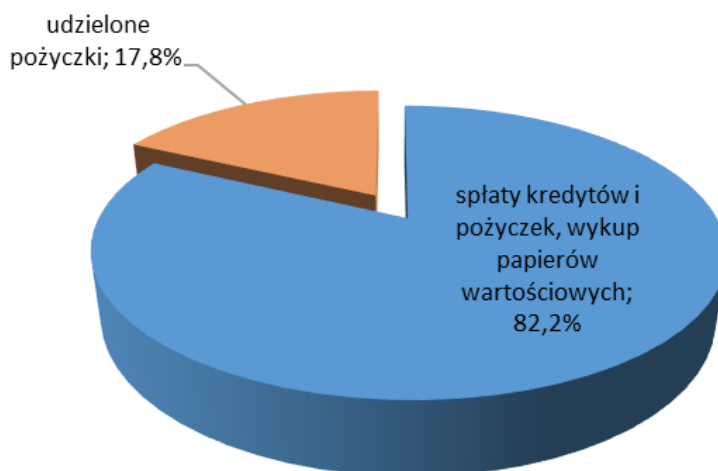
W przychodach województw w 2023 r. wolne środki stanowiły 47,5%, nadwyżka z lat ubiegłych 25,6%, przychody z tytułu kredytów, pożyczek i emisji papierów wartościowych 12,0%, niewykorzystane środki pieniężne, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 8 ustawy o finansach publicznych 10,5%, inne źródła 3,7% oraz spłata udzielonych pożyczek 0,7% ogółu przychodów.

STRUKTURA PRZYCHODÓW WOJEWÓDZTW W 2023 R

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

STRUKTURA ROZCHODÓW WOJEWÓDZTW W 2023 R

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

W rozchodach województw największy udział miały spłaty kredytów i pożyczek, wykup papierów wartościowych, które stanowiły 82,2% rozchodów ogółem.

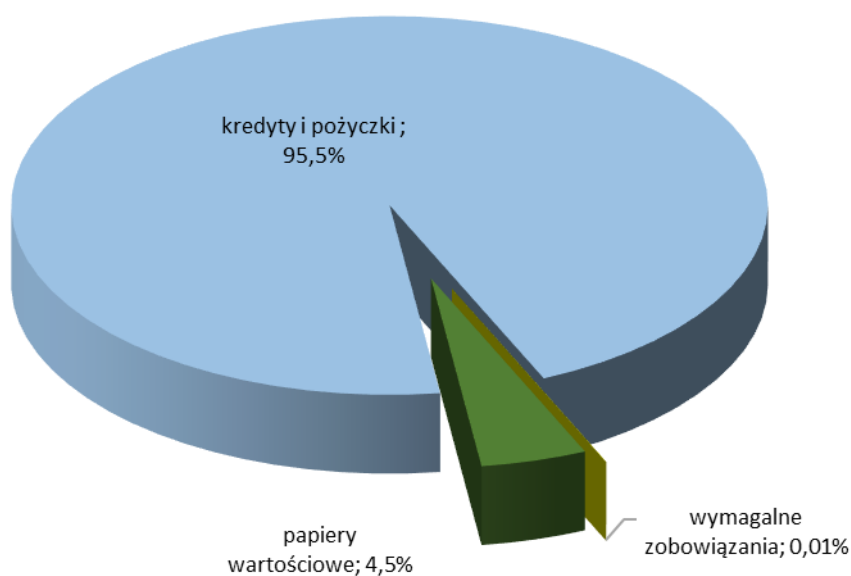
W 2023 r. przychody województw z tytułu kredytów, pożyczek, emisji papierów wartościowych wyniosły 605 000 tys. zł, natomiast rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek oraz wykupu papierów wartościowych wyniosły 855 271 tys. zł.

Zobowiązania według tytułów dłużnych województw

W 2023 r. zadłużenie ogółem województw wyniosło 4 783 411 tys. zł.

W 2023 r. w strukturze zobowiązań województw udział kredytów i pożyczek wyniósł 95,5%, udział papierów wartościowych – 4,5% a udział zobowiązań wymagalnych – 0,01%.

STRUKTURA ZOBOWIĄZAŃ WOJEWÓDZTW W 2023 R.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2023 r. (Min. Fin.)

Zobowiązania województw według tytułów dłużnych zostały przedstawione poniżej.

Wyszczególnienie	Zobowiązania województw według tytułów dłużnych		
	2022	2023	Dynamika (3:2)
	tys. zł		%
1	2	3	4
Zobowiązania województw według tytułów dłużnych ogółem, z tego:	5 072 046	4 783 411	94,3
Papiery wartościowe	229 950	212 950	92,6
w tym: długoterminowe	229 950	212 950	92,6
Kredyty i pożyczki	4 841 599	4 569 673	94,4
w tym: długoterminowe	4 841 599	4 569 673	94,4
Wymagalne zobowiązania	497	789	158,8
w tym z tytułu: dostaw towarów i usług	223	122	54,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., poziom zadłużenia ogółem województw zmniejszył się o 5,7%. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek zmniejszyły się o 5,6%, natomiast zobowiązania z tytułu papierów wartościowych zmniejszyły się o 7,4%. Kwota zobowiązań wymagalnych, z 497 tys. zł w 2022 r., zwiększyła się do 789 tys. zł w 2023 r., czyli o 58,8%.

Udział zadłużenia województw w wykonanych dochodach ogółem województw zmniejszył się z 20,6% w 2022 r. do 14,9% w 2023 r.

Udział zadłużenia województw po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych w wykonanych dochodach ogółem wyniósł 14,1%.

Liczba województw wg relacji zadłużenia po wyłączeniu zobowiązań na realizację programów i projektów z udziałem środków unijnych do wykonanych dochodów tych jednostek.

Lata	Liczba jednostek								
	OGÓŁEM	Zadłużonych	Poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	Powyżej 60%
2022	16	16	3	7	2	4	0	0	0
2023	16	16	6	3	6	1	0	0	0

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów województw za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych województw

W 2023 r. działalność w formie samorządowego zakładu budżetowego prowadziły 3 województwa (lubuskie, mazowieckie i zachodniopomorskie).

Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych województw w 2023 roku przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Przychody	41 604	49 919	42 551	85,2	102,3
w tym: dotacje z budżetu	6 041	7 021	7 021	100,0	116,2
Koszty	40 646	49 201	42 104	85,6	103,6
Podatek dochodowy od osób prawnych	36	0	31		86,1
Wpłaty do budżetu województw	292	0	90		30,8

Źródło: Sprawozdania roczne województw z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Przychody wojewódzkich samorządowych zakładów budżetowych w 2023 r. wyniosły 42 551 tys. zł, w tym dotacje z budżetu – 7 021 tys. zł.

W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., przychody samorządowych zakładów budżetowych w województwach były wyższe o 2,3%, natomiast dotacje z budżetów województw były wyższe o 16,2%.

Koszty samorządowych zakładów budżetowych w województwach wyniosły 42 104 tys. zł i były wyższe o 3,6% od kosztów poniesionych w 2022 r.

Wojewódzkie samorządowe zakłady budżetowe dokonały w 2023 r. wpłat nadwyżki środków obrotowych do budżetu w kwocie 90 tys. zł.

W 2023 r. samorządowe zakłady budżetowe w województwach realizowały zadania z zakresu określonego w działach: Rolnictwo i łowiectwo (56,5% przychodów ogółem), Kultura fizyczna (35,0% przychodów ogółem) oraz Transport i łączność (6,2%) przychodów ogółem).

Przychody wojewódzkich samorządowych zakładów budżetowych wg działów

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem	41 604	49 919	42 551	85,2	102,3
w tym:					
Rolnictwo i łowiectwo	24 217	31 002	24 030	77,5	99,2
Kultura fizyczna	14 956	16 297	14 891	91,4	99,6
Transport i łączność	2 362	2 620	2 632	100,5	111,4

Źródło: Sprawozdania roczne województw z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

W strukturze kosztów największy udział stanowiły koszty poniesione w dziale Rolnictwo i łowiectwo (59,8% kosztów) i Kultura fizyczna (34,2% kosztów).

Koszty wojewódzkich samorządowych zakładów budżetowych wg działów:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Ogółem:	40 646	49 201	42 104	85,6	103,6
w tym:					
Rolnictwo i łowiectwo	24 214	30 284	25 163	83,1	103,9
Kultura fizyczna	14 383	16 297	14 385	88,3	100,0

Źródło: Sprawozdania roczne województw z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

Stan środków obrotowych samorządowych zakładów budżetowych województw zwiększył się z 792 tys. zł na początku roku do 1 118 tys. zł na koniec 2023 r.

Wydzielony rachunek dochodów jednostek budżetowych województw

W ramach wydzielonego rachunku dochodów, o którym mowa w art. 223 ustawy o finansach publicznych województwa zrealizowały w 2023 r. dochody w wysokości 32 201 tys. zł, stanowiące 84,8% planu.

Dochody i wydatki na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Dochody	27 693	37 992	32 201	84,8	116,3
Wydatki	27 023	38 670	31 762	82,1	117,5
w tym : wpłaty do budżetu	900	865	1 873	216,7	208,1

Źródło: Sprawozdania roczne województw z wykonania dochodów i wydatków na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust.1 ustawy o finansach publicznych za 2022 r. i za 2023 r. (Min. Fin)

Zrealizowane wydatki wyniosły 31 762 tys. zł i były niższe o 17,9% niż planowano, natomiast dokonane wpłaty do budżetu województw stanowiły 216,7% kwoty planowanej na 2023 r.

W 2023 r. wykonane wydatki były wyższe o 17,5%, w porównaniu do 2022 r., natomiast wpłaty do budżetów województw były wyższe o 108,1%.

Stan środków pieniężnych na wydzielonym rachunku dochodów na początku 2023 r. wynosił 1 359 tys. zł i zwiększył się na koniec 2023 r. do kwoty 1 798 tys. zł (tj. o 32,3%).

VI. Zbiorcze informacje dotyczące środków na realizację projektów i programów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, środków z budżetu państwa na współfinansowanie oraz płatności z budżetu środków europejskich.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochodami tych jednostek mogą być, między innymi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, umożliwiają jednostkom samorządu terytorialnego również uzyskanie dofinansowania ich wkładu własnego ze środków budżetu państwa, co jest wymagane przy realizacji projektów finansowanych z udziałem środków unijnych.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, środki przeznaczone na realizację programów operacyjnych w części odpowiadającej wkładowi środków europejskich stanowią w budżecie państwa odrębną część pn. budżet środków europejskich, z którego wydatki realizowane są w formie płatności. Wydatki dokonywane w ramach płatności są klasyfikowane w podziale na części, działy, rozdziały i paragrafy klasyfikacji budżetowej. Za obsługę płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich odpowiada minister właściwy do spraw finansów publicznych w imieniu którego, obsługę bankową płatności prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach umowy rachunku bankowego. Podkreślić należy, że środki ujęte w budżecie środków europejskich są środkami publicznymi, które mogą być wykorzystane wyłącznie na cele określone w umowach międzynarodowych lub wskazane przez ich dawcę. Wydatki finansowane przy udziale tych środków muszą być dokonywane zgodnie z procedurami określonymi w umowie międzynarodowej lub innymi procedurami obowiązującymi przy ich wykorzystaniu (art. 184 ust. 1 ustawy o finansach publicznych).

Natomiast część środków odpowiadająca wkładowi krajowemu, jest przekazywana w formie dotacji celowej. Zatem od 1 stycznia 2010 r. dofinansowanie dokonywane jest w dwóch formach, tj. płatności i współfinansowania przekazywanego z budżetu państwa w formie dotacji celowej, w związku z tym otrzymane dofinansowanie beneficjent wydatkuje i rozlicza w trybie przewidzianym dla danej formy dofinansowania.

Ze sprawozdań rocznych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2023 r. wynika, iż dochody jednostek samorządu terytorialnego z tytułu środków, na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków

funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE, a także finansowanie i współfinansowanie programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich, wyniosły 16 743 058 tys. zł, co stanowiło 84,6% ich planu rocznego (19 792 279 tys. zł), z tego:

- środki Unii Europejskiej¹⁴ – 2 083 417 tys. zł, co stanowiło 86,9% planu,
- płatności z budżetu środków europejskich¹⁵ – 13 367 195 tys. zł, co stanowiło 84,2% planu,
- środki budżetu państwa lub inne, przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności UE i innych środków bezzwrotnych oraz na współfinansowanie realizacji programów i projektów finansowanych z udziałem środków europejskich¹⁶ – 1 292 446 tys. zł, co stanowiło 85,0% planu.

Wysokość dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, na tle zrealizowanych dochodów i wydatków ogółem tych jednostek, prezentuje poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Dynamika (4:2)
	w tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6
Dochody ogółem	345 672 943	370 762 457	362 015 287	97,6	104,7
w tym:					
- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych ¹	1 859 837	2 398 253	2 083 417	86,9	112,0
- płatności w zakresie budżetu środków europejskich ²	13 360 522	15 873 781	13 367 195	84,2	100,0
- środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych ³	1 484 962	1 520 245	1 292 446	85,0	87,0
Wydatki ogółem	353 852 756	415 322 219	384 955 202	92,7	108,8
w tym:					
- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych oraz płatności w zakresie budżetu środków europejskich	14 203 949	17 892 452	16 347 705	91,4	115,1
- w tym: płatności w zakresie budżetu środków europejskich ¹⁷	12 272 922	x	14 045 195		114,4
- środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych	6 873 520	8 805 075	7 796 116	88,5	113,4

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r. (Min. Fin.)

¹⁴ Uwzględniono dochody jst klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafów 1, 5 i 8

¹⁵ Uwzględniono dochody jst klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafu 7

¹⁶ Uwzględniono dochody jst klasyfikowane z czwartą cyfrą paragrafu 2, 6 i 9.

¹⁷ Z uwagi na zastosowanie przez 57 jednostek samorządu terytorialnego uproszczonych zasad planowania wydatków budżetowych nie ma możliwości wyodrębnienia planu wydatków na płatności w zakresie budżetu środków europejskich

Z otrzymanej przez jednostki samorządu terytorialnego kwoty 16 743 058 tys. zł na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE, a także na finansowanie wydatków, których źródłem jest budżet środków europejskich przeznaczono dla:

- gmin 5 236 614 tys. zł, tj. 31,3%,
- powiatów 1 189 080 tys. zł, tj. 7,1%,
- miast na prawach powiatu 4 769 335 tys. zł, tj. 28,5%,
- województw 5 548 029 tys. zł, tj. 33,1%.

W relacji do wykonanych dochodów ogółem poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego, ww. dochody stanowiły:

- w gminach - 3,1%,
- w powiatach - 2,6%,
- w miastach na prawach powiatu - 4,2%,
- w województwach - 17,3%.

W 2023 r., w związku z realizacją programów i projektów unijnych, wydatki jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 24 143 821 tys. zł, co stanowiło 90,4% ich rocznego planu, z tego:

- wydatki na finansowanie programów i projektów ze środków UE oraz w ramach płatności budżetu środków europejskich – 16 347 705 tys. zł, tj. 91,4% planu, z czego:
- wydatki w ramach płatności budżetu środków europejskich - 14 045 195 tys. zł,
- wydatki na finansowanie programów i projektów ze środków UE – 2 302 510 tys. zł,
- wydatki na współfinansowanie programów i projektów unijnych, stanowiące krajowy wkład publiczny - 7 796 116 tys. zł, tj. 88,5% planu.

Z wykazanej wyżej kwoty wydatków 24 143 821 tys. zł, przypadało na:

- gminy 8 263 504 tys. zł, tj. 34,2%,
- powiaty 1 501 031 tys. zł, tj. 6,2%,
- miasta na prawach powiatu 7 323 451 tys. zł, tj. 30,3%,
- województwa 7 055 835 tys. zł, tj. 29,2%.

W 2023 r. wydatki samorządów w ramach płatności budżetu środków europejskich stanowiły 14 045 195 tys. zł, z tego:

- wydatki gmin 5 066 900 tys. zł, tj. 36,1%,
- wydatki powiatów 812 112 tys. zł, tj. 5,8%,
- wydatki miast na prawach powiatu 4 301 382 tys. zł, tj. 30,6%,
- wydatki województw 3 864 801 tys. zł, tj. 27,5%.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych w 2023 r. z udziałem środków Unii Europejskiej według działów zawiera poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wykonanie 2022	Plan (po zmianach) 2023	Wykonanie 2023	Wskaźnik (4:3)	Struktura	Dynamika (4:2)
	tys. zł			%%		
1	2	3	4	5	6	7
WYDATKI OGÓŁEM	21 077 469	26 697 527	24 143 821	90,4	100,0	114,5
w tym:						
Transport i łączność	7 149 381	9 782 233	9 189 990	93,9	38,1	128,5
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 893 339	3 607 060	3 208 972	89,0	13,3	110,9
Oświata i wychowanie	2 124 125	2 548 933	2 259 191	88,6	9,4	106,4
Administracja publiczna	1 680 512	2 190 173	1 975 415	90,2	8,2	117,5
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 039 907	1 331 501	1 214 657	91,2	5,0	116,8
Rolnictwo i łowiectwo	1 108 504	1 356 920	1 075 376	79,3	4,5	97,0
Ochrona zdrowia	728 505	1 081 510	978 661	90,5	4,1	134,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 289 747	1 025 359	911 469	88,9	3,8	70,7
Gospodarka mieszkaniowa	777 803	1 018 863	868 302	85,2	3,6	111,6
Pomoc społeczna	534 600	545 091	487 969	89,5	2,0	91,3
Turystyka	327 566	394 480	358 397	90,9	1,5	109,4
Kultura fizyczna	250 365	370 353	337 385	91,1	1,4	134,8
Działalność usługowa	278 592	286 962	266 833	93,0	1,1	95,8
Przetwórstwo przemysłowe	210 988	281 072	245 969	87,5	1,0	116,6
Informatyka	173 506	273 179	240 292	88,0	1,0	138,5
Rodzina	197 817	223 650	194 899	87,1	0,8	98,5
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	63 704	106 346	87 932	82,7	0,4	138,0
Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	51 910	77 847	72 178	92,7	0,3	139,0
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	60 408	70 268	64 628	92,0	0,3	107,0
Edukacyjna opieka wychowawcza	95 828	58 736	53 792	91,6	0,2	56,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2022 r. i 2023 r.
(Min.Fin.)

W strukturze wydatków dominowały – stanowiąc nieco ponad 51,4% - wydatki na zadania zrealizowane w ramach działów: Transport i łączność oraz Gospodarka komunalna i ochrona środowiska na łączną kwotę 12 398 962 tys. zł. Ponadto, w działach Oświata i wychowanie, Administracja publiczna, Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz Rolnictwo i łowiectwo wydatkowano łącznie 6 524 639 tys. zł, co stanowiło 27,1% wydatków.

VII. Zbiorcze wykonanie budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego

Według danych wykazanych w sprawozdaniach budżetowych związków jednostek samorządu terytorialnego, utworzonych na podstawie uchwał organów stanowiących gmin i powiatów wynika, że związki zaplanowały na 2023 r. deficyt w wysokości 155 262 tys. zł, zaś w konsekwencji, w wyniku wykonania swoich budżetów osiągnęły nadwyżkę w kwocie 67 860 tys. zł.

Dochody ogółem zrealizowane przez związki w 2023 r. wynosiły 2 214 352 tys. zł, co stanowi 94,6% kwot zaplanowanych na ten rok. Dochody własne wykonane zostały w kwocie 1 964 717 tys. zł, co stanowiło 98,2% planu rocznego, zaś dotacje w kwocie 249 635 tys. zł, co stanowiło 73,3% planu. W 2023 r., w porównaniu do 2022 r., dochody ogółem związków jednostek samorządu terytorialnego zwiększyły się o 12,6%. W strukturze dochodów ogółem związków, dochody własne stanowiły 88,7%, natomiast dotacje 11,3%. Głównymi źródłami dochodów własnych związków były wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw (pochodzące praktycznie w całości z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi) wykonane w wysokości 865 774 tys. zł i stanowiące 44,1% dochodów własnych oraz wpływy z wpłat gmin i powiatów na rzecz związków wykonane w wysokości 366 040 tys. zł (18,6% dochodów własnych).

Wydatki ogółem, wykonane w kwocie 2 146 493 tys. zł, stanowiły 86,0% kwoty planowanej na 2023 r., przy czym wydatki majątkowe zostały zrealizowane w wysokości 414 025 tys. zł, tj. 74,8% planu rocznego, zaś wydatki bieżące w kwocie 1 732 468 tys. zł, tj. 89,2% planu. W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowiły 19,3%, natomiast wydatki bieżące 80,7%.

Stan zadłużenia związków jednostek samorządu terytorialnego na koniec 2023 r. wyniósł 304 859 tys. zł. Zadłużenie związków jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. zwiększyło się o 0,9% w porównaniu do zadłużenia w 2022 r. Udział zadłużenia związków jednostek samorządu terytorialnego w ich wykonanych dochodach ogółem wynosił 13,8% i był niższy o 1,6 punktu procentowego niż w 2022 r.

W 2023 r. 8 związków prowadziło działalność w formach samorządowego zakładu budżetowego. Przychody zakładów budżetowych prowadzonych przez związki zostały zrealizowane w kwocie 47 341 tys. zł (93,5% kwoty planowanej).

Koszty zakładów budżetowych prowadzonych przez związki wyniosły 46 684 tys. zł (niższe od planu o 6,9%), a wpłaty do budżetu wyniosły 188,9 tys. zł. Stan środków obrotowych zmniejszył się ze 128,3 tys. zł na początku 2023 r. do 113,8 tys. zł na koniec roku.

Działalność związków w ramach samorządowych zakładów budżetowych była prowadzona w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, w dziale 400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną i gaz oraz w dziale 010 – Rolnictwo i łowiectwo.

VIII. Zbiorcze wykonanie budżetu związku metropolitalnego

W województwie śląskim działa utworzony w 2017 r. na podstawie ustawy związek metropolitalny pod nazwą „Górnośląsko – Zagłębiowska Metropolia”.

Związek metropolitalny samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwały budżetowej.

Ze sprawozdania z wykonania budżetu związku metropolitalnego, wynika, że dochody związku w 2023 r. wyniosły 1 683 406 tys. zł, tj. 101,6% planu i były wyższe w porównaniu do 2022 r. o 24,2%.

Dochody związku pochodziły głównie z tytułu:

- składek gmin tworzących związek metropolitalny w wysokości 654 537 tys. zł i stanowiły 38,9% dochodów ogółem,
- udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych w wysokości 375 699 tys. zł i stanowiły 22,3% dochodów ogółem,
- dotacji w wysokości 91 005 tys. zł i stanowiły 5,4% dochodów ogółem.

Ustawą z dnia 14 października 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz zmianie niektórych innych ustaw wprowadzono zmiany w systemie ustalania wysokości składek oraz dochodów związku metropolitalnego z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (analogiczne jak dla pozostałych jednostek samorządu terytorialnego).

Wydatki związku metropolitalnego w 2023 r. zostały zrealizowane w wysokości 1 946 561 tys. zł, tj. 94,1% planu i były wyższe, w porównaniu do 2022 r., o 49,9%.

Wydatki zostały przeznaczone w 16,8% na wydatki majątkowe i w 83,2% na wydatki bieżące. Wśród wydatków związku metropolitalnego największe wydatki poniesiono na lokalny transport zbiorowy (85,2%) oraz na funkcjonowanie urzędu metropolitalnego (3,6%).

Wynik budżetu związku metropolitalnego osiągnięty za 2023 r. był ujemny i wyniósł - 263 155 tys. zł.

Wynik bieżący (różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi) związku metropolitalnego za 2023 r. również był ujemny i wyniósł - 9 725 tys. zł.

Spis tablic

- Tablica 1. Informacja z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 2. Dochody, wydatki, wynik i zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 3. Dochody jednostek samorządu terytorialnego według źródeł pochodzenia
- Tablica 4. Dochody jednostek samorządu terytorialnego według działów
- Tablica 5. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej jednostek samorządu terytorialnego według województw
- Tablica 6. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego według województw
- Tablica 7. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 8. Dotacje i płatności z budżetu środków europejskich
- Tablica 9. Dotacje celowe jednostek samorządu terytorialnego przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich według działów
- Tablica 10. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej jednostek samorządu terytorialnego według działów
- Tablica 11. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego według działów
- Tablica 12. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według działów
- Tablica 13. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według działów
- Tablica 14. Wydatki majątkowe i inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego według województw
- Tablica 15. Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych
- Tablica 16. Dochody i wydatki na rachunku, o którym mowa w art. 223 ust. 1 ustawy o finansach publicznych
- Tablica 17. Informacja z wykonania budżetów gmin za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 18. Informacja z wykonania budżetów gmin miejskich za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 19. Informacja z wykonania budżetów gmin wiejskich za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 20. Informacja z wykonania budżetów gmin miejsko – wiejskich za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 21. Dochody, wydatki, wyniki zobowiązania gmin na 1 mieszkańca według województw

- Tablica 22. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań gmin według województw
- Tablica 23. Dochody gmin według źródeł pochodzenia
- Tablica 24. Dochody gmin według działów
- Tablica 25. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych gmin w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza oraz środków przekazanych z Funduszu Pomocy na dodatkowe zadania oświatowe (w układzie wojewódzkim)
- Tablica 26. Zestawienie wykonania wydatków gmin w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza na zadania subwencionowane (w układzie wojewódzkim)
- Tablica 27. Zestawienie środków przekazanych gminom w roku 2023 z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej
- Tablica 28. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej gmin według województw
- Tablica 29. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gmin według województw
- Tablica 30. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez gminy na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 31. Dotacje celowe gmin przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich według działów
- Tablica 32. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej gmin według działów
- Tablica 33. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych gmin według działów
- Tablica 34. Wydatki gmin według działów i rodzajów
- Tablica 35. Wydatki gmin wiejskich według działów i rodzajów
- Tablica 36. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków majątkowych w dziale 750 – Administracja publiczna w gminach według województw
- Tablica 37. Wydatki majątkowe i inwestycyjne gmin według województw
- Tablica 38. Informacja z wykonania budżetów powiatów za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 39. Dochody, wydatki, wynik i zobowiązania powiatów na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 40. Dochody powiatów według źródeł pochodzenia
- Tablica 41. Dochody powiatów według działów
- Tablica 42. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych powiatach

- Tablica 43. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych powiatów w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza oraz środków przekazanych z Funduszu Pomocy na dodatkowe zadania oświatowe
- Tablica 44. Zestawienie wykonania wydatków powiatów w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza na zadania subwencionowane
- Tablica 45. Zestawienie środków przekazanych powiatom w roku 2023 z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej
- Tablica 46. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej powiatów według województw
- Tablica 47. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych powiatów według województw
- Tablica 48. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez powiaty na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 49. Dotacje celowe powiatów przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich według działów
- Tablica 50. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej powiatów według działów
- Tablica 51. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych powiatów według działów
- Tablica 52. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków majątkowych w dziale 750 – Administracja publiczna w poszczególnych powiatach
- Tablica 53. Wydatki majątkowe i inwestycyjne powiatów według województw
- Tablica 54. Wydatki powiatów według działów i rodzajów
- Tablica 55. Informacja z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 56. Dochody, wydatki, wynik i zobowiązania miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca według województw
- Tablica 57. Dochody miast na prawach powiatu według źródeł pochodzenia
- Tablica 58. Dochody miast na prawach powiatu według działów
- Tablica 59. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych miastach na prawach powiatu
- Tablica 60. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych miast na prawach powiatu w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza oraz środków przekazanych z Funduszu Pomocy na dodatkowe zadania oświatowe
- Tablica 61. Zestawienie wykonania wydatków miast na prawach powiatu w dziale 801 - Oświata i wychowanie i 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza na zadania subwencionowane

- Tablica 62. Zestawienie środków przekazanych miastom na prawach powiatu w roku 2023 z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej
- Tablica 63. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej miast na prawach powiatu (część gminna) według województw
- Tablica 64. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych miast na prawach powiatu (część gminna) według województw
- Tablica 65. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez miasta na prawach powiatu (część gminna) na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 66. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej miast na prawach powiatu (część powiatowa) według województw
- Tablica 67. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych miast na prawach powiatu (część powiatowa) według województw
- Tablica 68. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez miasta na prawach powiatu (część powiatowa) na podstawie porozumień z organami administracji rządowej według województw
- Tablica 69. Dotacje celowe miast na prawach powiatu przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich według działów
- Tablica 70. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej miast na prawach powiatu według działów
- Tablica 71. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych miast na prawach powiatu według działów
- Tablica 72. Wydatki miast na prawach powiatu według działów i rodzajów
- Tablica 73. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków majątkowych w dziale 750 – Administracja publiczna w poszczególnych miastach na prawach powiatu
- Tablica 74. Wydatki majątkowe i inwestycyjne miast na prawach powiatu według województw
- Tablica 75. Informacja z wykonania budżetów województw za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 76. Dochody, wydatki, wynik i zobowiązania województw na 1 mieszkańca
- Tablica 77. Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych województwach
- Tablica 78. Dochody województw według źródeł pochodzenia
- Tablica 79. Dochody województw według działów
- Tablica 80. Zestawienie wykonania części oświatowej subwencji ogólnej, dotacji celowych województw w dziale 801 – Oświata i wychowanie oraz 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz środków przekazanych z Funduszu Pomocy na dodatkowe zadania oświatowe
- Tablica 81. Zestawienie wykonania wydatków województw w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza na zadania subwencionowane

- Tablica 82. Zestawienie środków przekazanych województwom w roku 2023 z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej
- Tablica 83. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań z zakresu administracji rządowej województw
- Tablica 84. Dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych województw
- Tablica 85. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań realizowanych przez województwa na podstawie porozumień z organami administracji rządowej
- Tablica 86. Dotacje celowe województw przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich według działów
- Tablica 87. Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej województw według działów
- Tablica 88. Dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych województw według działów
- Tablica 89. Wydatki województw według działów i rodzajów
- Tablica 90. Zestawienie wykonania wydatków, wydatków bieżących oraz wydatków majątkowych w dziale 750 – Administracja publiczna w poszczególnych województwach
- Tablica 91. Wydatki majątkowe i inwestycyjne województw
- Tablica 92. Informacja z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego za 4 kwartały 2023 r.
- Tablica 93. Informacja z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego za 4 kwartały 2023 rok Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia
- Tablica 94. Wykaz gmin dokonujących wpłat z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej w 2023 roku
- Tablica 95. Wykaz powiatów dokonujących wpłat z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej w 2023 roku
- Tablica 96. Wykaz miast na prawach powiatu dokonujących wpłat z przeznaczeniem na część równoważącą subwencji ogólnej w 2023 roku
- Tablica 97. Wykaz województw dokonujących wpłat z przeznaczeniem na część regionalną subwencji ogólnej w 2023 roku

Spis kartogramów

Kartogram 1. Dochody budżetowe ogółem per capita gmin i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 2. Wydatki budżetowe ogółem per capita gmin i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 3. Wydatki majątkowe per capita gmin i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 4. Relacja zobowiązań do dochodów ogółem gmin i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 5. Dochody budżetowe ogółem per capita powiatów i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 6. Wydatki budżetowe ogółem per capita powiatów i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 7. Wydatki majątkowe per capita powiatów i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 8. Relacja zobowiązań do dochodów ogółem powiatów i miast na prawach powiatu w 2023 r.

Kartogram 9. Dochody budżetowe ogółem województw per capita w 2023 r.

Kartogram 10. Wydatki budżetowe ogółem województw per capita w 2023 r.

Kartogram 11. Wydatki majątkowe województw per capita w 2023 r.

Kartogram 12. Relacja zobowiązań do dochodów ogółem województw w 2023 r.